SORUN

BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 1/3/MART'88

OKURLARIMIZA
Sorun

□

OKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR
Tekin Tütüncü-Bekir Balkan-Ahmet Susuz
Seyfi Olgun-Veli Alkan-Mehmet Kaya

□

İŞÇİ SINIFI SOSYALİSTLERİ BÜTÜN ÇALIŞMA ALANLARINI
KENDİLERİ HAZIRLAMAZLAR
Cumali Çiçek

□

DİSK'İN ÖRGÜTSEL YAŞAM İÇİNDEKİ YERİ
Müşür Kaya Canpolat

□

CEZAEVİNDEKİ İNSANLARIMIZIN YÜREĞİ NASIL ÇARPIYOR?
Hüseyin Aykol-Sinan Çiftyürek-Erol Çoban-Ramazan Sav
Gürsel Şamiloğlu-Kemal Yatkın-Naif Çiftçi

□

8 MART ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ KUTLANIYOR

□

BİZİM HİKAYEMİZ-YILGI-İŞKENE-UMUT-
Tuncer Tuğcu Şemikki

□

KURULAN VE KURULACAK "SOL" PARTİLER
SİSTEMİN DÖKÜLEN MANTIĞI KARŞISINDA NE YAPACAKTIR?
Sırrı Öztürk

□

İŞÇİ SINIFININ BİRLİK SORUNU
KADROLARIN YETENEĞİNDEN GEÇER
Zihni T.Anadol

□

BARIŞA DOĞRU
Ferhan Ercan

□

ASKERİ DARBELER DÖNEMİ
Talat Turhan

□

SORUN ÖRGÜT KURMAK DEĞİL, HAREKETİMİZİ
KUCAKLAYABİLECEK PARTİ'NİN OLUŞTURULMASIDIR
İsmail Arguvanlı

□

DİYALEKTİK ÜZERİNE
Aytunç Altındal

□

SANSASYON VE MAGAZİN HABERCİLİĞİ
HALKIMIZI SİNDİRME TALİMLERİ
Ali Özdoğu

□

HALK ŞİİR'İ ÜZERİNE-RESSAM MEMEDOĞLU'NA-
Müşür Kaya Canpolat

□

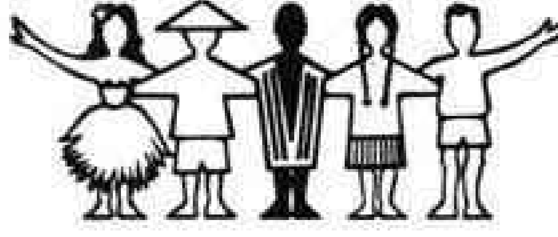
KİTAPLAR-HABERLER

□

BAMBULAR ALTINDA YATAR LUMUMBA
Öncü

□

SORUN'UN ÇAĞRISI

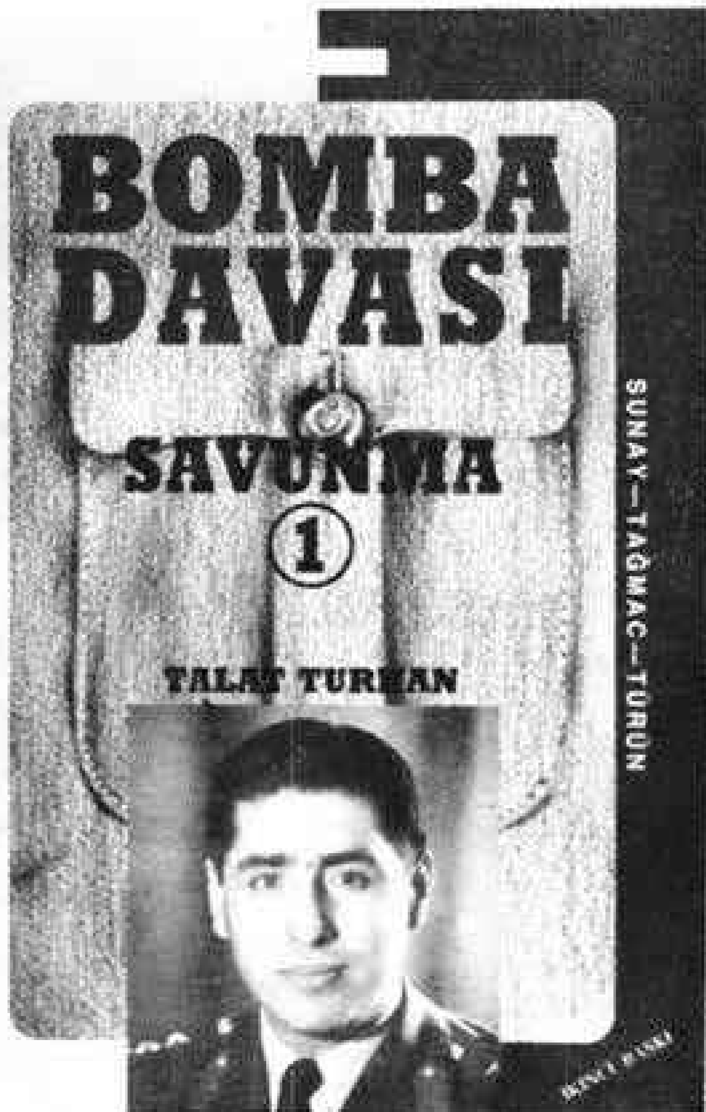
ÖNCÜ KİTABEVİ YAYINLARI

□ KARL MARX BİYOGRAFİ **P.N. Fedoseyev Başkanlığında Bilim Kurulu**	12000
□ SİYASET VE FELSEFE **K. Marx-F. Engels**	2900
□ KADIN VE MARKSİZM **Marx-Engels-Lenin-Stalin**	2000
□ BULGARİSTAN TARİHİ **Nikolay Todorov**	900
□ TARİHSEL MADDECİLİK MARKSİST TOPLUM KURAMININ ANA ÇİZGİLERİ **V. Kelle-M. Kovalson**	2800
□ SİYASİ DÜŞÜNCE HÜRRİYETİ VE 1961 ANAYASASI **Bülent Tanör**	2000
□ DOĞANIN İNSANLAŞMASI **Dr. Serol Teber**	2800
□ DEMİR ÖKÇE **Jack London**	2200
□ IŞIĞIN KAVGASI **Mehmet Aydın**	650
□ MARX'IN SOSYOLOJİSİ **Henri Lefebvrè**	1900

Dağıtımını Yaptığımız:

□ BOMBA DAVASI-SAVUNMA-1 **Talat Turhan**	1700
□•BOMBA DAVASI-SAVUNMA-2 **Talat Turhan**	2800
□ EMEKÇİNİN TÜRKÜSÜ **Mihneti**	650

Öncü Kitabevi Yayınları: Babıali Cad. No: 8 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 526 55 13

SORUN
BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ : 1/3/MART'88

İÇİNDEKİLER

☐ OKURLARIMIZA 2
Sorun
☐ OKUR ELEŞTİRİLERİ, SORULAR VE CEVAPLAR 4
Tekin Tütüncü - Bekir Balkan - Ahmet Susuz
Seyfi Olgun - Veli Alkan - Mehmet Kaya
☐ İŞÇİ SINIFI SOSYALİSTLERİ BÜTÜN ÇALIŞMA ALANLARINI KENDİLERİ HAZIRLAMAZLAR 9
Cumali Çiçek
☐ DİSK'İN ÖRGÜTSEL YAŞAM İÇİNDEKİ YERİ 13
Müşür Kaya Canpolat
☐ CEZAEVİNDEKİ İNSANLARIMIZIN YÜREĞİ NASIL ÇARPIYOR 15
Hüseyin Aykol - Sinan Çiftyürek - Erol Çoban - Ramazan Sav
Gürsel Şamiloğlu - Kemal Yatkın - Naif Çiftçi
☐ 8 MART ULUSLARARASI KADINLAR GÜNÜ KUTLANIYOR 20
☐ BİZİM HİKAYEMİZ - YILGI - İŞKENCE - UMUT 21
Tuncer Tuğcu Şemikki
☐ KURULAN VE KURULACAK «SOL» PARTİLER SİSTEMİN DÖKÜLEN MANTIĞI KARŞISINDA NE YAPACAKTIR 25
Sırrı Öztürk
☐ İŞÇİ SINIFININ BİRLİK SORUNU KADROLARIN YETENEĞİNDEN GEÇER 30
Zihni T. Anadol
☐ BARIŞA DOĞRU 33
Ferhan Ercan
☐ ASKERİ DARBELER DÖNEMİ 34
Talat Turhan
☐ SORUN ÖRGÜT KURMAK DEĞİL, HAREKETİMİZİ KUCAKLAYABİLECEK PARTİ'NİN OLUŞTURULMASIDIR 40
İsmail Arguvanlı
☐ DİYALEKTİK ÜZERİNE II. BÖLÜM 43
Aytunç Altındal
☐ SANSASYON VE MAGAZİN HABERCİLİĞİ, HALKIMIZI SİNDİRME TALİMLERİ 54
Ali Özdoğu
☐ HALK ŞİİR'İ ÜZERİNE -Ressam Memedoğlu'na- 58
Müşür Kaya Canpolat
☐ KİTAPLAR - HABERLER 60
☐ BAMBULAR ALTINDA YATAR LUMUMBA 62
Öncü
☐ SORUN'A ABONE ÇAĞRISI 63

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 1/3/Mart'88 (Şimdilik iki ayda bir çıkar) ★ **Fiyatı:** KDV dahil 1000 TL ★ **Sahibi ve Yönetmeni:** Sırrı Öztürk ★ **Yazı İşleri Müdürü:** Zeki Öztürk ★ **Yönetim Yeri ve Adresi:** Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2. K/1 Cağaloğlu - İst. ★ **Tlf:** 527 45 38 - 526 55 13 ★ **Dağıtım:** Birlikte Yayıncılık, Etkin Dağıtım ★ **Dizgi:** Eslek Matbaası ★ **Baskı:** Gümüş Basımevi ★ **Abone Koşulları:** Yurtiçi (6 sayı) 4500 TL. Yurtdışı 25 DM. ★ **Abone bedeli:** Posta Çeki 98213 ya da Döviz Hesap No: 18474 T. İş Bankası Türbe Şubesi İstanbul adresine gönderilebilir. ★ Yazılı metinler kaynak gösterilerek kullanılabilir. ★ Yayın ilkelerimizle bağdaşmayan ilanlar kabul edilmez.

OKURLARIMIZA

SORUN'un 1. ve 2. sayısını «Kitap Dizisi» olarak. 3. sayısını ise «SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ» adıyla çıkarmak durumunda kaldık. Bundan böyle «Kitap Dizisi» niteliği ile değil «Dergi» niteliği ile okurlarımızın önüne çıkacağız.

Ülkemizde yıllardan beri Kitap Dizileri, mevcut yasaların «güvencesinde» yayımlanmaktadır. Halen bu nitelikleriyle 20'ye yakın yayın bulunuyor. SORUN'un da katılmasıyla gerek Kitap Dizisi gerekse Dergi faaliyeti olarak ilerici basın yayın hayatımız bir hareketlilik göstermiştir. Bu hareketlilik çok geçmeden karşısındaki çok yönlü niyetlerin şimşeklerini de üzerinde toplamıştır. Kitap ve Dergi toplatılması yanında baskı ve tehditler iyice yoğunlaşmıştır.

SORUN'un «Dergi» mi «Dizi» mi olduğunun araştırılmasını üstlenen ilgililer, Basın Kanunu'nun 8. Maddesini ihlâl gerekçesiyle SORUN yönetmeninin ifadesine başvurmuştur. Oysa öteki Kitap Dizileri gibi SORUN da Kitap Dizisi olarak yayımlanmaktaydı. İlerici yayın yapanlar, sözleri ve onurlarıyla bağlıdırlar. Dizi demişlerse Dizi, Dergi demişlerse Dergi yayımlıyorlardır. Aklı başında bir yayın organı Dergi niyetini, Dizi biçiminde formüle ederek yayım yapmıyor. Gene hiç bir yayın sorumlusu, Dergi çıkarmak için gerekli hukuki belgeleri ilgilere sunmaktan geri durmak gibi bir gerekçeyle varlığını sürdürmek istemez. Niçin istesin?

Burjuva basınında «12 Eylül Sendromu» başlığıyla bazı ilerici Kitap Dizisi ya da Dergi'leri sergileyen resimler çıkmış, iyi saatlerde olsunlara kibar bir «ihbar» yapılmıştır. Sağlı «sol»lu ihbar mekanizmalarının işletildiği bir «demokratik» ortamda ilerici yayım yapanların kimlikleri, ürünlerinin niteliği bütün açıklığıyla ortadadır. Takibat için bu türden yöntemlere hiç de ihtiyaç yoktur. Hiç bir ilerici organ ne yaptığını gizlemiyor ki...

SORUN, BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ olarak yayımımızı sürdürdüğümüz takdirde bunun engelleneceği ilgililerce bildirildiğinde, bizde yayımı sürdürebilmek için, SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ olarak gerekli bildirimi yetkili makama iletmiş bulunuyoruz.

SORUN'u bir yılda 6 sayı Kitap Dizisi olarak çıkarmayı ve daha sonra bir Dergi faaliyetini gerçekleştirmeyi planlamışken, zorunlu olarak şimdiden Dergi faaliyeti içine girmiş olduk. Başaracağımızı umuyoruz. Çünkü ülkemiz ilerici hareketi üzerine özgün söyleye-

cek sözümüz, bu sese cevap vermeye hazır nitelikli bir okurumuz var.

SORUN geleceğini, onurunu ülke toprağına bel bağlamış, bütün devrimcilerin her ileri oluşuma omuz verdiğini, koruyuculuğunu asla esirgemediğini, birliktelik için hiç bir özveriden geri durmadığını deneyleriyle bilmektedir.

SORUN'un 1. sayısında sunulan ilkesel yönelişi ve takip edeceğimiz çizgiyi koruyup geliştirmek, bu sesi susturmamak kararındayız. Elindeki etkili bir yayın aracını, açılan kanalların girdabına sokan ve kurutan bir yayın kadrosu olmamak azmindeyiz. Gündemleri başkalarınca hazırlanan dergicilik anlayışının bağımsızlığını koruması beklenemez. Bu anlayış çok geçmeden fraksiyonculuğun çıkmazında yok olmaya mahkumdur. Fraksiyonculuk ise bir veba mikrobu gibi girdiği yeri kurutur.

SORUN'un işlevsel oluşu fraksiyoner yayıncılık anlayışının yörüngesinde oluşan kümelenmelerin benimsenmediği süreçlerde ete kemiğe bürünmektedir. İSP'nin yetki ve sorumluluk alanına giren bir görevi dergilerdeki bir bölük aydının tekelinde gören anlayış daha başından sakatlanmış demektir. 12 Eylül sonu ilerici yayın anlayışının çok büyük sorumluluğu olduğunu hatırlatmak, bu konudaki güçsüzlükleri aşmak, gelişmekte olan tehlikeli gidişin nelere gebe olduğunu vurgulamak, uyarmak ilerici olmanın ilk şartıdır.

SORUN, BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 1/3/Mart'88 sayısı ve yeni kimliğimizle, aynı doğrultudaki yayın çizgimizi sürdüreceğimizi, bunu yaparken, özellikle okurumuza, hesabını düzgün vermeye çalışacağımızı açıklar; BİRLİKTE olmanın ilk ve anlamlı bir ifadesi olarak, dağıtımında rol üstlenen, mektup, yazı, eleştiri, öneri ve diğer katkılarıyla gücümüze güç katan bütün devrimci arkadaşlarımıza, bu arada en kötü şartlarda direnen, hücrelerde onurunu koruyan, kuşun kanadıyla bize mektup yazan, para gönderen, posta pulu yollayan arkadaşların özverilerini aynı duygularla paylaştığımızı belirtiriz.

Merhaba ve Devrimci Selâmlarımızla!..

SORUN

11 Şubat 1988

OKUR ELEŞTİRİLERİ, SORULAR ve CEVAPLAR

☐ **Tekin Tütüncü - Ankara**, SORUN'un 2. sayısındaki okur eleştirilerinin kimlere ait olduğu belirtilmemiş; bu eleştirileri yapanları tanımak istiyoruz.

☐ Eleştiri yapan okur arkadaşların iznini almadığımız için, adlarını açamamıştık. Bu konudaki tanıma isteklerini şimdi yerine getiriyoruz: Sırasıyla, 1. Eleştiri, ağırlıklı olarak (AO) Tuncer Tuğcu Şemikki - Ankara, Bağlantılı olarak (BO) da Veysel Atayman - İstanbul, 2. (AO) Yılmaz Odabaşı - Diyarbakır, (BO) Tuncer Tuğcu Şemikki, 3. Veli Alkan - İstanbul, 4. Yusuf Aslan - İstanbul, 5. Mehmet Fırat - Diyarbakır, 6. (AO) Orhan İyiler - İstanbul, (BO) Veli Alkan, 7. (AO) Veysel Atayman, (BO) Veli Alkan, 8. (AO) Hüseyin Aykol, Hükümlü - Aydın, (BO) Yılmaz Odabaşı, 9. Hüseyin Aykol, 10. Hüseyin Aykol, Kamil Dicle - Elazığ, 11. Sami Taştan - Ankara, 12 Erdoğan Tatlav, İdam Hükümlü - Afyon 13. Yılmaz Odabaşı, 14. Celâl Özalp, Hükümlü - Aydın, 15. (AO) Cengiz Gündoğdu - İstanbul, (BO) Sibel Özbudun - İstanbul. (BO) Veli Alkan'a aittir.

☐ **Bekir Balkan - İzmir, Tekin Tütüncü - Ankara, Süleyman Erdem - Malatya,** Sırrı Öztürk'ün «Birlik Sorunu, Siyasi Terbiye, Diplomasi, Meşruluk ve Yasallığın Güvencesi» başlıklı yazısında «TBKP» karşısında çok yumuşak bir üslup kullanılmış; aslında hiç de esnek bir eleştiriyi haketmemiş olanlara neden bu şekilde yaklaştınız? Bu tutumu nasıl yorumlayacağız? Devrimciler oportünizme övgü düzmez!..

☐ SORUN uymaya çalışacağı ilkeleri ve yönelişleri 1. sayısında açıkladı. Bizim üretebildiğimiz ileri düşünceler demeti şu aşamada bunlardan oluşuyor. Kim daha ilerde olanını üretirse SORUN ona da sahip çıkar. SORUN'un ürettikleri doğru ise, toplumca bu doğrulara sahip çıkılmasını da haklı olarak bizler bekleriz.

TİP ile «TKP» adını kullananların, günümüzdeki «TBKP» girişimlerine eleştiri yöneltenlerin tutumunu «sert» ya da «yumuşak» bir üslup sorunu olarak değil, ölçülü ve sorumlu bir öz ve nitelik sorunu olarak değerlendirmeliyiz. Devrimci tavır; nesnel ölçülerden hareketle herkesin tutumunu ele alıp incelemek, harekete neler getirip götürdüğünü hesaplamak, olumsuzlukları teşhis ve teşhir etmek, politik açığa vurmalarla hareketin arınmasına yardımcı olmak vb. olmalıdır. Bu da yeteri açıklıkla söylenmiştir. Yazıyı dikkatle incelediğiniz-

de gözetilen inceliği sizde farkedeceksiniz. Ülkede mevcut örgütlenmelerde iki türden unsur var. Birinciler lokomotif, ikinciler vagon olma niyetinde. Birileri de bu niyetlere makas açmada çok usta... Sosyalizme kulak kabartan, faşizme karşı pek çok genç ve iyi niyetli, ve de kazanılacak insan malzemesi bu lokomotiflere takılıyor. Bir akımın başını çeken birincilere, iflah olmaz unsurlara, hangi dilden anlıyorlarsa o dilde hitap edilmesi ne kadar doğru ve gerekli ise, tabanda yeterli donanım ve bilinçten yoksun, suçsuz, içten, inanmış ve dürüst devrimcileri böylelerinden ayırmak durumundayız. Devrimci esnekliği yerinde kullanmasını öğreneceğiz. Bu incelik gözetilmiştir, hepsi o kadar. Yoksa sağ teslimiyetçilik asla korunmamış; ona «övgü» düzülmemiştir. İşçi ve Sosyalist Hareketin Birliğini isteyen her birim istese de istemese de, çok sıkıcı da olsa, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlarla diyalog kuracaktır. Buna zorunludur. Sosyalizmin, hareketimizin içinde ve dışında olmak üzere her türden zararlı unsur vardır; bunlar yarın da başka biçimlerde varolacaktır. Devrimci esneklik kullanmayı gerektiren durumlarda bu ölçüyü, gerektirmeyen durumlarda hareketin gerektirdiği başka ölçüleri elbette kullanacağız. Yazarın öteki kitaplarını incelediğinizde niyet ve amacını ayrıntılı göreceksiniz.

□ **Ahmet Susuz - Urfa, Tekin Tütüncü - Ankara.** SORUN, «ilerleme» gibi siyasi akımları karşıya almış; onlara polemik oluşturan yazılara ağırlık veriyor; bunda haklı olduğu yanlar elbetteki çoktur. Onların terazinin kefesindeki ağırlıkları 10 kg. ise SORUN'unki 10 gram bile değildir. 10 kg'lık bir ağırlık daima 10 gramlık ağırlığı kaldırıp atar! Ayrıca onların taraftarları var; SORUN'un hangi gücü var?

□ SORUN'un ne olup olmadığı biliniyor. Bunu açıkladık. SORUN, a - b - c siyasetlerinin karşısında bir ağırlık oluşturmak iddiasında değildir; olamaz. İşçi ve Sosyalist Hareketimizin hangi türden ağırlıklarla örgütsel güvencesini sağlayacağını ilerici yayın organları tayin etmez. Bunu hareketin sahibi kadrolar belirler. Önemli birer araç olan yayın organları belli ve sınırlı ölçülerde hareketimize katkı olabilecek görevleri üstlenebilirler. SORUN siyasi kültürümüze ilişkin konularda görüşlerini belirtir, eleştiri özgürlüğünü kullanır, sorunların tartışılmasına yardımcı olur. Kendini bir hareketin organı yerine koyanlar olmuştur; ama hayat bu niyetleri aşındırmıştır.

SORUN'un bilimsel doğruların ve ülke gerçeklerinin yanında bir ağırlık oluşturması, işlevselliği, hayat ve mücadelenin mihenginde ölçülecektir; birileriyle terazilerde tartılmayı gündemimize almadık. Niçin alalım? Hele sosyal pratikte sınanmış olanların encamını gördükten sonra...

İşçi ve Sosyalist Hareketimize bir bütün olarak bakmaya özen gösteren SORUN kendine yer aramıyor. SORUN'un yeri vardır. İlerici, demokrat ve yurtseverlerin yerleri de, karşısındakiler de bellidir. SORUN'un tuttuğu saflar da bellidir. Kendini açığa vuran, ne

olup olmadıkları açıkça görülenler gibi olmaya özenmek kolay ve risksiz bir iştir. Oysa zor olanı göğüslemek gerekiyor.

Hareketimizin içindeki 10'ar gramlık ağırlıklar, kalabalık taraftarlara sahip olanları, kaldıraç kanununa dayanarak, 10 kg'lık ağırlıkları pekala kaldırıp atabilir. Tartışılacak sorun nicelik değil, nitelik örneklemelerle ele alınmalıdır. Sosyal mücadelede geleceği hazırlayanlar daima ikinciler olmuştur. SORUN'un bu türden bir iddiası olamaz; ama 10'ar gramlık ağırlıkların hareketimize bir şeyler katabilmesinin bile dağlar kadar değerli olduğunun farkındadır; bunu tatmıştır.

SORUN'un haklı yanlarının olduğunu teslim ediyor, «güçsüz»lüğünü vurguluyor, ama bir öneride de bulunmuyorsunuz. Oysa, ilkesel yönelişi, doğru ve haklı bir zemine dayanıp dayanmadığı konusunda bir şeyler söylemeniz beklenirdi. İlerici yayın organlarının işlevlerini yerine getirmesi halinde bile, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların toplumda gene varolacağı bir gerçeklik. Onların görünürdeki «cazibesi» karşısında tereddüte kapılmak, iş yapılmasından uzak durmak, yılgınlığın kökleşmesine «gerekçe» hazırlamak yalnızca, birilerinin işini kolaylaştırır.

SORUN işliklerde birlikte ve ilkeli üretmekten yanadır; üretimde rol alan eleştiri hakkını da, bu organın daha nitelikli çıkmasının onur ve görevini de kazanır. SORUN'un izlediği yayın çizgisi ve kadroların onu kucaklayıp kucaklayamayacağı hususu hayatın içinde sınanacaktır.

□ **Talat Turhan - İstanbul,** Her eleştiriyi koymayın, bununla başa çıkılmaz. Çok önemli olanları özetleyerek vermelisiniz.

□ Okur eleştirileri bir ilginin göstergesidir. Bu diyalog, okur-dergi ilişkisi açısından çok öğreticidir. Bu yolla hayatın nabzını ölçmek mümkün oluyor. Keşke sayfalar elverse de tamamını yayımlayabilsek.

□ **Seyfi Olgun - İstanbul, Tekin Tütüncü - Ankara,** SORUN'u Sorun Yayınları faaliyetiyle birlikte götürmeyin. Kitap yayınının işlevi ile Dergi'ninki farklıdır. Sorun Yayınları arasında çıkan, özellikle telif eserlerinizden ötürü, eğer katkı yapılmışsa, bunu hareket değerlendirir, ya da bakarsın adamı asarlar!.. Bu sayfayı kapatmak gerekir. Dergi'nin işyevsel olması için bu ayırım gereklidir. Yayınevine yazılan mektupları yayımlamasanız da olurdu.

□ SORUN Dergisi ile Sorun Yayınları'nın ayrı ayrı işlevi olduğu doğrudur. Elbette bunu gözetmeliyiz. Fakat izlediği yayın çizgisiyle Dergi ile Yayınevi daima birlikte çağrışım yapacaktır. SORUN'a duyulan ilgi kitap yayınına duyulan ilginin dışında oluşmadı. Bazı telif kitaplara (P.S.I ve II gibi) konu olan yazılar bir dergi faaliyeti için kaleme alınmıştı. İşlenen konular haliyle gündeme geliyor ve gelecektir. Ölçüyü doğru kullanmalıyız. Bunu benimsiyoruz.

□ **Veli Alkan - İstanbul, Tekin Tütüncü - Ankara,** SORUN'un işlevsel olmasını diliyoruz. Finansman, kadro ve dağıtım gibi hayati sorunların çözümü için genç insanların özverilerini harekete ge-

çirmek gerekiyor. Çalışkan, inisiyatif kullanan gençleri yanına alamayan bir yayın faaliyetinin sorunlarını çözmesi güçtür. Sosyalizme terini akıtanların en büyük çoğunluğu gençliktir. SORUN bu güce hitap etmeyi başarmalıdır. Bunun yolu da ajitasyondan geçer. Gençliğin eğitimine ağırlık verilmelidir.

□ İlerici bir yayın faaliyeti bir çok kesime hitap etmek durumunda. Elbette insana seslenirken, onun sosyal yapısına, duygularına uygun yayın yapılmalıdır. İnsanın eğitimi çok zor, ama bir çabayı gerekli kılıyor. Kadroların siyasi eğitiminde, tek yanlı ajitasyonla kazanılan taraftarların yerine, ajitasyon - propaganda - örgütlenme üçlüsünün önemini daha çok benimsiyoruz. Ülkemizde bunu kullanabilen yapılanmalara büyük bir ihtiyaç var. Taraftar toplayalım derken tekke ve tayfa anlayışlarını toplumca mahkûm da etmeliyiz. İlerici saflarda adeta suni dölleme yoluyla kazanılan taraftarlar, yeri geliyor en büyük köstegi harekete ve kendilerine yapabiliyorlar. Taraftarın bağımsız iradesiyle, bilinç ve özveriyle harekete yaptığı, yapacağı katkı çok önemlidir. Bunu harekete geçirecek gücün İSP olduğunu da biliyoruz.

SORUN'un üretiminde rol üstlenmeye aday genç arkadaşların kazanılması karşılıklı çaba ve tercihlere bağlıdır. SORUN bu tutumun izleyicisi olacaktır.

□ **Seyfi Olgun, Mehmet Kaya - İstanbul,** SORUN'un 1. ve 2. sayısının toplumda ne gibi bir yankı yaptığını değerlendirdiniz mi? Son günlerde basında sergilenen «Çetin Altan ile Uğur Mumcu» arasındaki «tartışma»lara SORUN ne diyor? Onlara deodorantlarını hatırlatacak birisine çok büyük ihtiyaç var. Türkiye'de sol siyasi akımlar liderleriyle anılıyor: M. Ali Aybar, Doğu Perinçek, Yalçın Küçük, Murat Belge ve ötekiler... Bunların tuttuğu saflar karşısında niçin gerekli eleştiri yapılmıyor?

□ Her ilerici yayın organının işlediği konu toplumda ve kadrolar arasında yankı yapar. Kapitalist emperyalist kampta ve onun yerli uzantısı kesimlerde de bu türden yayımların etkisi olmaktadır. Dikkatli bir okur bunu gözlem yapabilir. SORUN da yaptığı yankıyı ölçmektedir. Söz gelimi 1. sayımızdaki «Milli İstihbarat Teşkilatı ve Sivilleşme» adlı yazının etkileri bir hayli yaygın. Bu yazıdaki görüş ve değerlendirmelerden kaynak göstermeden kopya çekenler o kadar fazla ki... Örneğin Turgut Sunalp bile bunu doğrulayan beyanatlar vermiştir. MİT'in başına Hiram Abas'ın getirileceği duyurulmaktadır. Hiram Abas, 12 Mart Kontr Gerilla Teşkilatı içinde MİT'in Ziverbey Köşkündeki elemanıydı.

Türkiye Cumhuriyeti Devleti işkence ve insan hakları konusunda bazı uluslararası belgelere imza açıyor; ama işkence sistemin vazgeçilmeyen bir parçası olarak, ilerici, yurtsever insanlarımız üzerinde hala devam ediyor. Kayıkçı kahyası Yahya'yı soruşturan heyet ve meclis çağdaş hukuk kuralları ve normlarından en az 40 yıl gerideydi. İşkence konusunda uluslararası belgelere imza açarak jest yapan bugünkü yönetim, bunu tahkik edebilecek bir meclis araş-

tırmasından kaçıyor. Hukuk kurumlarının bilgisine sunulmak durumunda olan «vaka»lar da verilen cezalar bir kaç ayı geçmiyor. ANAP çağdaş kapitalist normlardan 100 yıl geride...

Siyasi göçmenlerimizin toplu halde yurda dönme girişimleri, İSP hakkındaki olumlu gelişmeler, sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların öznel, faydacı yaklaşımlarının karşıya alınıp eleştirilmesi, onların en azından fren yapmalarını sağlamıştır. 12 Eylül ile tırmandırılmak istenen Antisovyetik, Antikomünist ve saldırgan gericiliğin nisbeten kırılması, Antişoven, Antiemperyalist, Antifaşist ve öteki ilerici niyetlerin yeni nitelikler kazanmasında ilerici yayın organlarının sorumlu yayım politikalarını, (bu arada SORUN'un rolünü) hiç kimse inkâr edemiyor; edemez! Siyasi kültürümüzün geliştirilmesi, ilerici kadroların eğitimi vb. gibi konularda yayın organlarının yerine getirmeye çalıştığı görevler ve yankıları sayılmakla biter mi?

«Çetin Altan ile Uğur Mumcu» arasındaki «tartışma»lara gelince: Bu yazarların her ikisi de Bilimsel Sosyalizmi eylem klavuzu yapmış bir İSP geleneğini temsil etmiyor. Onların Devrimci Marksizme sahip çıkar zannettikleri görüşleri, gündemleri, üslup ve yönelişlerinin eleştirilmesi elbette gerekecektir. (Partileşme Sorunu I ve II, İşçi Sınıfı Sendikalar ve 15 - 16 Haziran adlı çalışmaları inceleyebilirsiniz.) Bu görev yerine getirilmeye çalışılmaktadır. Deodorant hatırlatma işine gelince: Bazı ten kokuları vardır, onları deodorant bile etkileyemez. İşçi sınıfı kendi adını taşıyan hareketine damgasını vurduğunda «ilerici» saflarda «mütalaa» edilen bütün aydın muhalefetini de etkileyip eğitecek, onların tarihsel ve sosyal ilerleyişe katkı yapmaları, bazı nitelikler kazanıp hizayı bozmamaları istenecek, beklenecektir. «Köpeksiz köyde değneksiz dolaşma»nın çok kolay olduğu şu aşamada bu «tartışma»ların sürmesi olağan ve doğaldır. Bu türden aydınların eleştirisinden önce hareketimizin zaaflarını eleştirmeliyiz. Bu güçsüzlüğün nasıl aşılacağını düşünmeliyiz. Çetin Altan ile Uğur Mumcu siyasal ve ideolojik karakterlerinin gereğini yerine getiriyor. Onlara kızılmaz.

Adını andığınız kişi ve akımların eleştirisi gündemimizden çıkmamıştır. Zamanı gelince bunu yapacağımızı biliyorsunuz; ama siz nicin bu türden bir görevi üstlenmiyor, bize öneriyorsunuz? SORUN'un safları biliniyor; buyurun gelin o dediğinizi birlikte gerçekleştirelim.

SORUN

11 Şubat 1988

İŞÇİ SINIFI SOSYALİSTLERİ BÜTÜN ÇALIŞMA ALANLARINI KENDİLERİ HAZIRLAMAZLAR *

Cumali Çiçek

SORUN B.K. Dz: 1. sayı «Okurlarımıza» başlıklı yazıya aşağıdaki eleştiriyi yöneltiyoruz. Önce eleştiriye temel olan yazıdaki kısımları aktarmak, önemli gördüğümüz yerlerin altını çizmek istiyoruz:

«SORUN, kendi bağımsız tavrıyla gündemini özgürce yapacaktır. **İradesi dışında hazırlanmış hiç bir alana girmeyecek ve zaman kaybetmeyecektir.** Türkiye solunu hayati sorunları sorumluca tartışılmazsa, gene vahiy gelenekleri yaratılır; sinik kuşatma politikalarıyla hareketimizin temel taşları yok sayılmak istenir, talandan mal kaçırırcasına emri - vaki'lerden yarar umulur...» deniliyor. «İlkesel Bir Yöneliş, Neden Birlikte Kitap Dizisi» başlıklı yazıda ise: İlerici bir Dergi ya da Kitap Dizisi'nin günümüzdeki işlevi neler olabilir? denildikten sonra: (...) en azılı **kariyeristten** en iflah olmaz **oportünistine** kadar, hareketin bir «parçası» olan bu türden birimlerle **karşılaşmaktan kaçmaz; sürekli ve ısrarlı birlik ve dayanışmacı rolünü unutmaz.** İfadesi yer almaktadır.

Oysa işçi sınıfı sosyalistleri bütün çalışma alanlarını kendileri hazırlamazlar. Onlar kendi iradeleri dışında hazırlanmış alanlara da girerler; bağımsız tavırlarıyla ne yapacaklarını gündemlerine koyarlar.

Türkiye solunun hayati sorunlarının sorumluca tartışılması alanı yalnızca SORUN'un iradesi ile hazırlanmış bir alan mıdır?

En azılı kariyeristten en iflah olmaz oportüniste kadar hareketin bir «parçası» olan bu türden birimler SORUN'un iradesi dışında bir tartışma ortamı oluşturursa, oportünistleri SORUN'un görüşlerinden mahrum mu bırakacaktır? Bırakmamalıdır. Oportünistler devrimcileri davet etmeyebilir, buna tenezzül etmeyebilir. Oysa devrimci yayıncılık anlayışının böyle alanlarda kapıdan kovulsa bacadan girmesi gerekir. «En iflah olmaz oportünistlerle karşılaşmaktan kaçmayacağı gibi sürekli ve ısrarlı birlik ve dayanışmacı rolünü unutmaz. Bakın bu yaklaşım çok iyi fakat, geçmişte olduğu gibi bizim irademiz dışında oportünizm «atı alıp Üsküdarı geçmişse», sendikalarda, demokratik derneklerde, odalarda ve bir çok alanda suyun başını kesmişse, tabandaki devrimci hareket de içten içten kaynıyor ise, bu alanları oportünistlere dar etmeye çalışıyorsa, bu olgulara sahip çıkılmalı ve bu alanlara seslenmenin yolları aranmalıdır.

Devrimci kişiler ve yuvarlar kendi iradeleri dışında hiç bir alana girmezlerse nasıl bir birlik ve dayanışma sağlanır? Geçmişte en be-

* Bir grup işçi adına gönderilen bu eleştirinin başlığı tarafımızdan konulmuştur. SORUN.

lirgin yanlışlar, aşılmamış aşamaları aşılmış gibi göstererek işlenmiştir. Bir çok yuvarlar ellerine geçen bir ajitasyon, propaganda ve bir örgütlenme aracını her şey sanmış, «Proletarya Partisi» yerine koymuşlardır. Kimileri kanunlara göre kurulmuş bir tabelâ partisini. kimileri bir ekonomik - demokratik mücadele aracı sendikayı, kimileri de bir derneği İşçi Sınıfının Partisi yerine açıkça ya da utangaç bir alçakgönüllü tavırla koydu mu işi oracıkta bitiriveriyordu.

Yazının başında işaretlediğimiz ifadesinden SORUN'un kendini, bir «Proletar Organ» yerine koyduğu, «en doğru benim» havasına girdiği izlenimi veriyor. Sütten ağzı yananlar için bu kadarcık dikkat, bu kadarcık temkin çok görülmesin; tekrar başa dönmek, yani aynı yanılgıları tekrar yaşamak bizim açımızdan çok zor oluyor.

Bizlere göre de en doğru yaklaşım «Parti» yaklaşımıdır. Otuz yıl önce dağılmış bir hareketin reorganize edilmesi gerekiyor. Eğer biryerlerde bizim gibi düşünenler varsa ve onlar bizlerden daha gelişmiş bir yapıya sahipseler onlara katılmalıyız. Bizim irademiz dışında onların iradesi ile hazırlanmış alanlara girmeliyiz. Böylelikle bir kişi iken üç kişi olup bir mekanizma oluşturmak, bir kurumlaşma örneğindeki gibi çalışmak yanlış değildir. En tutarlı yuvarların devrimci prensiplerde birleşmesi, sorunları senteze kavuşturması gerekiyor.

Bu çerçevede dünyadaki ve ülkemizdeki mücadele ürünlerini inceleyip araştırmalı, öğrenmeli ve kavramalıyız. Aynı zamanda düşüncelerimizi davranıştan koparmadan; bilgi, tecrübe ve kararlılıkta gelişmiş, her biri bir kitle lideri kalitesinde kişiliklerden oluşacak bir kurmay (Proletarya Partisi) ile alabildiğine geniş kitleleri içine alabilecek bir cephe hareketini örgütleyip iç ve dış gerici ittifakın, para babalarının cephesinin karşısına dikebilmeliyiz. Bunlar sağlanmadan değil işçi ve emekçilerin demokratik iktidarını kurabilmek, mevcut ilkel durumumuzu bile koruyamayız.

Saygılarımızla...

25 Aralık 1987

SORUN'un Cevabı :

Bir grup işçi arkadaş adına kaleme aldığınız eleştiriyi aynen yayımlıyoruz. Bu eleştiride dile getirilen bazı bölümler benimsediğimiz görüşleri yansıtmaktadır. Katılmadığımız görüşleri şöyle sıralamak mümkün :

1) Görüşlerinize temel oluşturmaya çalıştığınız alıntılar SORUN'un yayın hayatında kendini bağlı kılacağı ilkesel tavrını yansıtmaktadır. Böyle yapılmasını biz kendi payımıza uygun görüyoruz. Kendi bağımsız tavrımızı nasıl özgürce tayin edeceğimizi, önceden duyuruyoruz. Bu tutum hem kendimizi ilkelere bağlı kılmak ve denetlemek açısından hem de karşımızdakilerin kendi tavırlarını belirlemeleri açısından zorunlu olmuştur. Bu tavır hayatın içinde sınanır, ondan sonra doğruluğu ya da yanlışlığı tartışılabilir. Sizin görüşleriniz bu açıklamaya dayandırılamaz. İki ayrı amaçlı yazıdan yapılan alıntılardan biri ayrı ötekisi daha başka konuları içeriyor.

Sizin kurmaya çalıştığınız gibi bir ilgiyi, ancak zorlanarak da olsa, kurmanın mantıki bir gerekçesini bulamadık.

2) Bu türden bir dayanaktan yoksun olmasına rağmen yazdığınız eleştiri başlı başına bir konuyu oluşturuyor. Bu eleştiride benimsediğimiz görüşler de vardır. Elbette işçi sınıfı sosyalistleri **genel ve ilerici bir kural olarak** kendilerini yakından ilgilendiren konular üzerinde hiç bir çağrı almadan iradelerini yansıtmalı, iradeleri dısında hazırlanmış alanlarda kendi sınıfsal çıkarlarını savunmalı, bağımsız tavırlarını ortaya koymalı, gündem koyma inisiyatifini doğrudan kendileri kullanmalı, sınıfsal ve ideolojik karakterini her vesileyle yansıtmalı, dosta düşmana göstermelidir. Bu yaklaşım doğrudur. Keşke, sınıf bilinçli işçilerin iradesi her alanda yansıtılsa da, onun adına yapılmak istenen vekâletsiz girişimlerin boyutu günümüzdeki gibi olmasa...

3) «Türkiye solunun hayati sorunlarının sorumluca tartışılması alanı yalnızca SORUN'un iradesi ile hazırlanmış bir alan mıdır?» diyorsunuz. Bu «eleştiri»nin mantıki ve doğru cevabı bilinmektedir. SORUN hangi yazısında bu anlama gelebilecek bir lâf etmiştir ki, bunu yazabiliyorsunuz? Bizim böyle bir tavrımız asla söz konusu olmamıştır, olamaz! SORUN ne yaptığının bilincindedir. Görüşlerimiz de herkesin önünde açık ve dosdoğru yazılıyor. Yazılanları doğru anlamak zorundayız.

Hiç bir ilerici yayın organı, ilerici gelişmeleri kendi iradesi ile hazırlanmış bir alan olarak göremez; göremiyor! Bu iddiada olan faydacı ve öznel yaklaşımları hayat açığa vuruyor; yarın gene de vurur!

Kendini «Proletar Organ» yerine koyan «en doğru benim» diye bilen ve gerçekten bir örgütlenmenin organı olarak yayımlanan peryodiklere geçmişte sıkça rastlanıyordu. Böylelerinin nasıl bir «organ» oldukları ve «en doğru benim» çağrışımı yapmaları yeteri kadar sınandı. Hayat ve mücadele bu türden niyetleri acımadan kaldırıp attı. Bu deneyler birlikte yaşanmış yanlışlığı iyice görülmüşken SORUN nasıl «en doğru benim» havasına girebilir? Nasıl «Proletar Organ» yerine koyabilir kendini? SORUN'un ne olup olmadığı, nasıl yönelişlere kürsü oluşturduğu apaçık ortada. Bir bağımsız yayın organı olduğumuz doğrudur; ama iddia edildiği gibi bir «organ» değildir. Her türden «organ» iddialarının çürüdüğü bir kaos ortamında SORUN aynı şeyleri niçin yapsın? Proletar Organ'lar, hayat ve mücadelenin içinden çıkar. Kuruntu ve çağrışımlarla oluşmaz.

SORUN'da dile getirilen doğrular, kitlelerce de doğrulanıyorsa bu olgu, sizin, bizim, hepimizin ortak onurudur. Sosyal mücadele laboratuarında her şey eninde sonunda açığa çıkar. İma, izlenim, çağrışım vs. yerini hakikata, doğrulara bırakır.

4) Oportünizmin bir dönem için «altın çağ» yaşaması bir gerçekliktir. Sınıf mücadelesinin bazı dönüm noktalarında hareketimizin içinden sağ ve «sol» teslimiyetçi akımların çıkması, dönem dönem etkili olması, tarihsel ve sosyal gelişme süreçlerini harcamak

istemesi, anlaşılır bir şeydir. Bunun bilimsel açıklaması vardır. Oportünizm günümüzde de işbaşındadır. Onun gücünün kırılması saflardaki etkisinin aza indirilmesi, hareketin içindeki kadroların donatımlı olmasına, inisiyatif kullanma yeteneklerine, yetkin kurumlasmaları oluşturmalarına vs. ye bağlıdır. Sınıf mücadelesinin keskinleştiği şartlarda oportünizmin gardı düşer; kılık değiştirir. Son aylarda «parti» kurma girişimlerinde yeni moda oportünizmin çeşitli görüntülerini toplumca yaşamakta, görmekteyiz. Bu tehlikeyi ciddiye alan kadrolar, çok yönlü çabaların yanında, yayın gibi «tatsız» bir işle boşuna uğraşmıyor. Günümüz başka bir gündür. Hayat ve mücadele oportünizmin yıkıcılığını hepimize acı kayıplarla öğretmiştir. Yaşanan süreçte oportünizminki kadar değilse de karşısındaki güçlerin de sesleri bir hayli yüksek çıkıyor. Denilebilir. ki bilimsel öğretiyi özümlemiş. özümlemeye aday ve oportünizme karşı akım ve kadrolar hareketimizin sigortasıdır. Bu da sevindirici bir gelişmedir. Ayrıca 12 Eylül öncesi ve şimdiki uzantısı süreçlerde oportünizm, büyük yaralar almasına rağmen saflardaki «etki»sini sürdürecektir. Bu olgu İşçi Sınıfı Hareketiyle Sosyalist Hareketimizin canlı ve mücadeleci olmasından, iç ve dış gerici ittifakın sosyalizmi ciddiye almasındandır. Sosyalizmin olduğu yerde, sermayenin her türden oyunu ve görevlileri de iş başında olacaktır.

5) SORUN, okurlarıyla kurabildiği diyalogla hem kendi hem de okurlarının siyasi eğitiminde bir rol üstlenebilir. Okurlarımızın (hele işçi ve emekçi kökenli olanların) siyasi eğitimine öğretici bir katkı olabilmesi açısından, bu «eleştiri»nin yayımlanması uygun görülmüştür. Dünya alem, bizim, hepimizin asla saklamadığımız kimliklerimizi biliyor. Lütfen SORUN'u daha dikkatli okuyun!

6) Her devrimcinin hayatında çok tatsız ilişkiler, kötü hatıralar olabilir. Kolay mıdır, adı sınıf mücadelesi olacak ve her şey terevağından kıl çeker misali kolay. ucuz ve çilesiz olacak? Böyle şey olmaz. Ayrıca sütten ağzımız yandı diye tekrar aynı şeyleri her yerde yaşayacağız diye bir temkinlilik gözetilecek; iyi ama, temkinli olunurken ne olup olmadığı bilinen bir yayın organını vehim ve kuruntularımızın girdabında niçin harcamak isteyeceğiz? Devrimciler gerçekçidir. Somut şeyler üzerinde fikir yürütürler.

7) Parti konusunda yazıya dökülen çalışmalarımızı burada tekrarlamak doğru olmayacağından, yer ve zaman israfından kaçmak zorundayız. Okunma şansı bulunan bu çalışmaları izlemek, tartışmak mümkün.

Öteki eleştiri, öneri ve yargılarınızda hakikat payları büyük. Fazla ince eleyip sık dokumasak da altına kolayca imzamızı atmaktan geri durmayız. Ayrıntılı tartışamamak. tanıyamamak gibi eksiklerine rağmen eleştirinizi severek, anlamaya çalışarak, hareketimize ne katıp ne götüreceğini hesaplayarak yayımladık. İlginiz bizim açımızdan çok değerlidir. Teşekkür eder, karşılıklı yeni nitelikler kazanılmasının işçi sınıfı hareketine büyük katkısı olacağını bu vesileyle vurgulamak yerinde olacaktır.

23 Ocak 1988

DİSK'İN ÖRGÜTSEL YAŞAM İÇİNDEKİ YERİ*

Av. Müşür Kaya Canpolat

Türkiye Devrimci İşçi Sendikaları Konfederasyonu DİSK'in 21. yıldönümünü kutlarken, **örgütsel yaşam** içindeki benzersiz yerinin altını bir kez daha çizmek istiyorum.

Toplumsal yaşamamız içinde kuşkusuz bir çok örgütlenme olmuş; «yasal» ya da «yasa dışı» sayılan bir çok örgüt doğmuş, yaşamış ölmüştür. Yasal olarak doğmuş yasal olarak örgütsel yaşamını sürdürmüş bulunan DİSK'in diğer yasal örgütlerden temelde farklı bir yapısının bulunduğunu dosta düşmana anımsatmak, böyle bir anma gününde daha anlamlı olacaktır.

Denilebilir ki ülkemizde bugüne kadar kurulmuş hiç bir örgüt DİSK gibi «gerçek bir örgüt» yapısına kavuşamamıştır.

Siyasal partiler, sendikalar, dernekler ya daha kuruluş aşamasında, ya da sonradan küçük bir fraksiyonun veya tek bir şahsın ismine izafe edilen örgütler düzeyinde kalmış, gerçek bir anonim kişilik ve yaşam kazanamamıştır. Bir siyasal parti İnönü'ye, Ecevit'e, başka bir parti Celal Bayar'a, Menderes'e, Demirel'e, önceki bir parti İttihat'cılara, hattâ emekçi sınıflar adına yola çıkanlar dahi kurucuları'na izafeten anılmışlardır. Tepeden inmeci bu örgütlenme geleneği, maalesef, işçi sınıfı örgütlenmesine de bulaşmış, siyasal ve sendikal örgütlenmelerde, DİSK'e gelinceye kadar da aşılamamıştır.

Emekçilerin ve özellikle işçilerin sendikal örgütlenmesinde ilk olarak DİSK'le bu gelenek aşılmıştır. DİSK, ne başkan veya kurucularının ne de herhangi bir fraksiyonun örgütü durumuna indirgenememiştir. Örgütsel bağımsızlığına sahip, işçilerin anonim bir örgütü olarak kalmıştır. Bu anlamda ne Kemal Türkler'in ne de Abdullah Baştürk'ün, ne de herhangi bir fraksiyonun adına izafe edilecek bir örgüt değildir. DİSK'i DİSK yapan ve diğer tüm örgütlerden ayıran bu temel niteliğini unutmamak gerekir.

DİSK kuruluşundan itibaren, demokratik bir işleyişi yaşama geçirmeye ve geliştirmeye çalışmıştır.

Her yönetim biriminin oluşturulmasında, her birimin aldığı kararlarda, üyelerin doğrudan katılması örgütsel güce güç katmış, demokratik istekleri dayatmanın yolu açılarak kitlelere öncülük edileceği eylemlerle kanıtlanmaya başlamıştı. Noksanlıklar ve yanlış-

* DİSK'in 21. kuruluş yıldönümünü kutlayan yazarın mesajıdır. SORUN.

lıklar düzeltilecek, hem tek tek hem de toplu bir olgunluğa kısa sürede kavuşulacaktı.

DİSK'in tüm çalışmaları uygulamalı bir demokrasi okuluna dönüşürken, yalnız üyeleri değil diğer emekçi kesimleri ve aydınlar için hattâ işverenler için de öğretici dersler çıkarılabilecek bir gelişme vardı.

Toprak ağalığından ya da tüccarlıktan sanayiciliğe geçmiş ve demokratlıkla uzaktan yakından hiç ilgisi olmayan küçük büyük, her soydan her boydan kapitalistler, biraz zorlanarak ta olsa «demokrasi»nin ne olduğunu biraz biraz öğrenmeye başlamışlardı. Tepeden inmeci, bireyci aydınlar'da, istemeyerekte olsa hizaya gelmekten başka yol kalmadığını anlamışlardı.

DİSK'e amansız karşı olanlar ve illa'da kapatılmasını isteyenler temelde demokrasi'den korkanlardı. DİSK'in ekonomik isteklerinden çok, DİSK'li işçi ve temsilcilerin demokrasinin aktif elemanları düzeyine çıkmasına katlanamıyorlardı. Bugün de bu gerçeği saklamayan anlayışın egemen olduğu bilinmektedir.

DİSK'in giderek gelişmekte olan demokratik yapısı ve artan gücü bir yandan karşı olanları olağanüstü tedbirler almağa zorlarken, bir yandan da DİSK içinde tepeden inmeci bir takım fraksiyonların tırmanma girişimleri ile bu demokratik yapıyı temelden bozmağa çalıştıkları da unutulmaması gereken bir gerçektir. Ancak, DİSK'in demokratik yapısı ve anlayışı kendisini parçalama girişimlerini önleyebilmekte başarılı olurken 12 Eylül hareketi ile faaliyetten alıkonulmuştur.

12 Eylül'den bu yana DİSK'in toplumsal etkinliği durdurulamamışsa ve giderek artan bir şekilde devam etmekte ise bunun temel nedeni DİSK'in demokratik anlayışı ve bilime dayalı yapısıdır. Bu anlayış üyeler ve emekçi katmanlar arasında ölümsüz bir «DİSK ruhu» oluşturmuştur. Siyasi hasımları bu nedenle DİSK'ten kurtulamazlar. Dostları ise ülkemizde ergeç demokrasiyi kuracaklar. Saygılarımla...

13 Şubat 1988

CEZAEVİNDEKİ İNSANLARIMIZIN YÜREĞİ NASIL ÇARPIYOR

Hüseyin Aykol

Merhaba (...)

(...) Önceki gün gazetede SORUN'un ilanını gördüm.

Yılların özlemi dedim kendi kendime. Demek ki, gün gelir hakikat olurmuş hayaller, umutlar, beklentiler...

İşte böylesine güzel bir başlangıcın devamı çok önemli ve «sorunlu». Bunlar sizlerin bilmediğiniz şeyler değil elbette. Gelecek dertlerin aşılabilmesi için belli başlı hazırlıklarınız olmuştur elbet. Ona ne şüphe!

Ama insan güzel bir başlangıç görünce «işin erbabı kişi» olarak hemen bu türden şeyler geliyor akla.

SORUN'un başarılı olacağına ve belirli bir boşluk dolduracağına inandığım bu girişiminizi kutluyor ve nice nice yeni sayılara diyorum. Ayrıca, Dizinin hiç olmazsa okuyucusu olabileceğimi umuyorum! Saygılar, başarılar...

26 Ekim 1987

(...) SORUN geldi. Teşekkür ederim. Böylece iki adet olan SORUN'un hiç bir mahzuru yoktur!

(...) Ancak sözünü ettiğiniz mektubunuzu henüz alamadım ve bundan böyle de alabileceğimi sanmıyorum. Ülkemizde kişiye özel yazılmış mektuplar «hernedense» biraz genel olarak işleme tabi tutuluyor. Ve bütün bunların sebebini bilebildiğimiz gibi nasıl önüne geçileceğini bu aksaklıkların kestirebiliyoruz. (...) Selamlar, başarılar...

4 Şubat 1988
E Tipi Özel Cezaevi - Aydın

Sinan Çiftyürek

SORUN Çalışanları,

(...) Bir süre cezaevinde yatacağıma göre, bir çalışma programı yaptım. Dışarda tüm hazırlıklarını yaptığım, fakat başlamak üzereyken yakalanmam üzerine başaramadığım bir çalışmayı burada sürdürmek istiyorum. Çalışma Doğu'nun, memleketimin sosyoekonomik yapısının irdelenmesi üzerinedir.

(...) SORUN çalışanlarına, yönetmeni dostuma en sıcak selamlarımı iletin. Sevgi ve saygılarımla.

20 Mayıs 1987

(...) Siyasi hava hızla ısınıyor. Değişimi zorlayan dinamikler çok güçlü ve diri. Bu türden bir ortamda işçi sınıfımızın mücadele tarihinde en önemli gün olan, 15 - 16 HAZİRAN'ı karşılıyoruz.

Demokrasi kavgasında önderlik etmesi için, bütün ilerici güçler işçi sınıfına gözlerini dikmişlerdir, ve işçi sınıfı hareketi ciddi eylemlere gebe!

16 Haziran 1987

(...) Açlık grevinden yeni çıktık, tabiî tam bir açlıkla yiyor ve yiyoruz. Sağlığımız iyidir. Cezaevlerindeki direnişler gitgide kitleselleşiyor. Şimdilik hak almada ileri gidilmese de, asıl amaç olan cezaevi sorunlarıyla birlikte kamuoyunun gündemine girdi. Bir siyasi tutuklu hareketi içeri - dışarı diye soyutlayamaz. Ayrıca daha sonraki ciddi kitlesel çıkışların oluşumu için bir ön adım teşkil edebilir. Bu dalga şimdi geri çekilecektir, fakat daha güçlü olarak kıyıyı vurması için yeniden güç toplayacağa benziyor.

Sizlerden işçi sınıfı hareketiyle ilgili döküman istiyoruz. «15 - 16 HAZİRAN» isimli kitaba burada büyük bir ihtiyaç var. HAZİRAN'ın görkemli direnişinden bazı insanların yeterli bilgisi yoktur. (...)

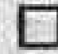
12 Ağustos 1987

(...) «SBKP MK 27. Kongre Siyasal Raporu» gibi kitapları yayımlamanız bizim açımızdan da çok değerli olmuştur. Emeğinize içten teşekkürler. (...) «Partileşme Sorunu I ve II» için bir eleştiri yazdık Elinize geçti mi? (...) Geçmeyebilir de... Şu an bir çok şeyden mahrumuz. Görüşe çıkıp eşimle bile görüştürmüyorlar. Nedeni : Tek tip elbise giymemek. (...)

24 Eylül 1987

(...) 6 aydır ziyarete çıkarılmıyoruz, sanıyorum engelleri tahmin ediyorsunuzdur. (...) Elinizdeki kartın devamını size göndermem engellendiğinden yırtmak zorunda kaldım. Kart da, ilk insanlar için Allahtan ateş çalan Premetheus'un temsili resmini çizmiştim. (...) SORUN'u izliyorum. Daha da iyi olabilir.

30 Aralık 1987
Sağmalcılar Cezaevi - İst.

Erol Çoban

Sorun Çalışanları

«İşçi Sınıfı Hareketi Üzerine» adlı kitabı, mevcudu olmadığı halde arşivinizden yanına bir kitap da ekleyerek göndermeniz büyük incelikti. Ticari amacın egemen olduğu yayıncılık alanında öz'ünü korumuş kimselerin olması sevindirici olduğu kadar gurur vericide.

Ayrıca, «SORUN Birlikte Kitap Dizisi : 1»i aldım. Amaçlama yerinde. Günümüzde özgül durumdaki nesnel gerçekliği çözümleyici ve çıkış politikalarının üretilmesine yardımcı olacak çeviri kitap yayınlanması, yetersiz kalındığı noktada Dergi aracılığıyla tartışma

açılması suretiyle bu boşluğun doldurulması politik düzeyin yükseltilmesine katkı olacaktır.

Bu çabalarınızdan ötürü sizleri kutlar ve başarılar dilerim. (...)

2 Aralık 1987
Özel Tip Cezaevi Gaziantep

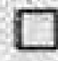
Sorun Çalışanları,

Ramazan Sav

(...) Şunu bir gerçeklik olarak size söylemeliyim. «SORUN»un başyazısını okudum, maddi yönden sıkıntı içinde olduğunuzu anladım. Eğer elimden gelseydi size yardımda bulunurdum. Ne yazık ki, bizim durumumuz sizinkinden hiç de iyi değil. «SORUN»u gerçekten çok beğendim. En önemlisi sade ve yalın bir dille yazılması, her kesimden her insanın anlayabileceği bir dille yazılanlar okunur. Sadece entellik sergilemek bir şeye yaramaz. Önemli olan geniş bir kitleye seslenmek ve bunun propagandasını insanların anlayabileceği bir dille yapmaktır bence. SORUN bunu yapıyor.

Bu değerli yayın organına yardımcı olmayı çok isterdim. Çorbada benimde bir tuzumun olmasını isterdim. Fakat gerçekten buna gücüm yok. Eğer göndermeniz maddi yönden sizi zor durumda bırakırsa yollamayın. (...) Çalışmalarınızda başarılar dilerim. Saygı ve selamlarımı sunarım.

4 Aralık 1987
E Tipi Özel Cezaevi Malatya

Gürsel Şamiloğlu

Sn. Yönetmen, Merhaba! (...)

Sizleri şahsen tanımam; ama yabancı değilsiniz bizlere... Bazı ürünleriniz aracılığıyla tanışıyoruz. Bu yüzden size «abi» demek içimden geldi. Fakat abi - kardeş ilişkilerinin sizlerce de doğru bulunmadığını biliyorum.

SORUN'a normal yollardan yazdığım mektuplar elinize geçmedi ki bana yazamadınız. Ben de bu defa daha emin bir yöntemle, «kuşun kanadıyla» bu satırları size gönderiyorum. Böyle bir yöntemle sohbet etmek ihtiyacımı normal karşılayacağınızı umuyorum. Yaşadığımız cezaevi koşulları bir çok konuda olduğu gibi mektup konusunda da sorun çıkarması ve keyfi davranması ister istemez bizleri güç duruma sokuyor ve sınırlı da olsa yazışmaya zorluyor. Sekiz yıldır cezaevindeyim. Bilinen hemen hemen bütün olumsuzluklar, baskı, işkence ve saldırılar sosyalizme inandığım ve onurumu koruduğum için gördüm ve yaşadım. Bu süreçte en büyük kaybım diyebilirim ki, ne her türlü hukuk kuralının altüst edilerek yargılanıp idam cezasına çarptırılmam ne de gördüğüm onca ağır maddi ve manevi işkence oldu!.. En büyük kaybım (daha doğrusu kendimin

gördüğü kayıp olarak) kitap okumaktan, sağlıklı düşünmekten, araştırmaktan uzak kalışımdır. En büyük kaybımız budur. (...) Son bir yıldır, toplumdaki gelişmeleri, demokratik hareketleri, siyasal olayları, hareketin kabarışını yakından izlemek imkânına sahip olmamız sevindiricidir. Bildiğiniz gibi her görüşün, her oluşumun hemen hemen dergisini görmek mümkün. Bu çok sevindirici bir olay. Özellikle bir takım teorik konulara ilişkin daha ciddi konulara eğilen ve Türkiye Devrimci Hareketinin mevcut teorik, politik ve örgütsel sorunlarını aşmasında oldukça yoğun çaba sarfeden broşür ve kitap dizilerinin olması ayrıca çok sevindiricidir. Gazete ilanlarında SORUN'un yayımlandığını gördüm. Şimdiden çalışmalarınızda başarılar diliyorum. Burada birlikte kaldığım arkadaşların bir ricasını size iletiyorum: Bizi SORUN'a abone yapınız. (...) Davamız yargıtay aşamasında, bakarsın belli de olmaz, şöyle ya da böyle dışarı çıkarız. O zaman her şeye rağmen Yayınevine uğrayıp bir demli çayınızı içer ve yayımladığınız yeni ürünlerin ederini öderiz. (...) Dışardayken yaşadığım en güzel olay kitabevlerini gezmekti. Şimdi ise başından kitap fuarlarını imrenerek izliyorum. Dileğim, kitabı özgürce izleyeceğimiz günlerin gelmesi. (...) Şimdiden bu karışık mektubu okuduğunuz için beni bağışlayın. Her şey için teşekkürler, sağlıklı ve başarılı çalışmalar diliyorum. Esen kalın.

7 Kasım 1987
Metris Askeri Cezaevi

Kemâl Yatkın

Sayın İlgili,

SORUN'u aldım. Bu arada sizin yayınlarınızdan oluşan 6 adet kitap da elime geçti. Gösterdiğiniz bu ilgi için teşekkürler. Bu kitapları aldırtmaya çalışıyorduk. Kitle iletişim araçlarının % 95'inin emperyalist tekellerin denetiminde olduğu bir dünyada doğru ve sağlıklı haber alabilmek neredeyse olanaksız. Özellikle bizleri yakından ilgilendiren dünya olaylarını gerçeğine uygun olarak bilmek büyük önem taşıyor. Bugün sol'un önemli bir kesimi, bilinçli biçimde ters yüz edilmiş emperyalist haber ajanslarına dayanarak politika belirliyor. Büyük basının en solunda görünen Cumhuriyet gazetesinin kimi yazarları ve gazetenin kendisi de bu etkinin altında. Özellikle, bizleri olduğu kadar tüm dünyayı yakından ilgilendiren «Sovyetler Birliğindeki Gelişmeler, nedenler, sonuçlar» konusunda bu türden çarpıtmalar daha da zararlı olmaktadır. Ülkemizin bu koşullarda doğru haber verme konusunda yayıncılığınızın büyük hizmetler verdiği kuşkusuzdur. Bunun yanında, bu yayınların ülkemizde çok az bilinen «sosyalizmin ne olduğunu» kavratma açısından önemli bir yer tuttuğunu söylemek gerekir. Uzun dönemde bu çalışmaların ürün vereceği kuşkusuzdur. Uzun süredir edinmeye çalıştığımız bu kitaplar bir anda hakettikleri ilgiyi görmüş, çevredeki herkes okumak için sıraya girmiştir. Birlikte Yayıncılık'da bu olumlu gelişmenin devamını dilerim.

SORUN'un ilk sayısını okudum. Hemen her sayfasında göze çarpan birliktelik sorununa bakışınızı olumlu buluyorum. Bu birlik anlayışının şu anda hemen hemen aynı doğrultuda birliğin gereğine ve önemine inanan gereklerini yerine getirmeye çalışan eğilimlerle somut bir işbirliğine kadar varmasını umuyorum. Ancak o zaman söylenenler daha da anlamlı olacaktır kanısındayım. Dili ve işlediği konularla oldukça yararlı, öğretici bir dergi haline geleceğini sanıyorum. İlk sayı için söyleyeceklerim bunlar. Dergi çizgisinin daha çok belirginleşeceği ileriki sayılarda ayrıntılı görüşlerimi yazacağım. Gösterdiğiniz yakınlık ve ilgi için bir kez daha teşekkür ediyor yeni yılda daha kalıcı, etkin başarılar diliyorum. (...) Geçmişte yasaklanıp da beraat eden (80 sonrası) kitaplarınızın, beraat kararlarının fotokopilerini göndermeniz olanaklı mı? Örneğin «Lenin'in Bütün Dünya Kadınlarına Vasiyetleri» adlı kitap, eski yasak nedeniyle bize verilmiyor.

18 Aralık 1987
E Tipi Özel Cezaevi Malatya

Naif Çiftçi

Merhaba SORUN B.K. Dz. Emekçileri,

Yayın hayatınızdaki mücadelenizde kalıcı ve sürekli olmanızı istiyor, doğru bir zeminde bulunacağınıza inanıyorum.

SORUN Birlikte Kitap Dizisini düşünmenizi yerinde bir aşama olarak düşünüyorum. Özellikle teori ağırlıklı yazıların daha kalıcı olacağına inanıyorum.

Bir çok sol dergi yayın faaliyetini sürdürmekle birlikte çok zor şartlar altında yayın yapmak zorunda kalıyorlar. Finans kapital sol yayınlar üzerindeki baskısını dağıtım engeli, kağıt zammı, kitap ve dergi toplatma, tutuklama, baskı ve gözdağı yoluyla sürdürüyor. Oysa yayın tekelleri sistemin (haklı olarak) kaymağını yiyor.

Bütün baskı ve terör uygulamalarına rağmen inançlı ve kararlı yayın organları yayın hayatını sürdürüyor, haklı mücadelesinde direniyor. Özellikle toplumumuz devlet politikasıyla apolitikleştirilmek isteniyor; bu tutmayınca başka yollar deneniyor. Toplumumuza aydınlık yollar gösteren ve kitlelerin uyanışına katkıda bulunan yayınlardan kaçınılmaz olarak rahatsızlık duyuyorlar; iyi ama ne zamana kadar?.

Bizler Sağmalcılar Cezaevinde bulunuyoruz. Yani gene Sağmalcılar'a bağlı bir cezaevine getirildik. Burası, 2. Özel Tip Cezaevi, altışar kişilik koğuşlar (hücreler biçiminde), güneş yüzü görmeyen bir mekân. Işıkları uzaktan görüyoruz. Ancak, biliyorsunuz basın da sınırlı olarak yazmıştı, 2 Haziran 1987'den beri uzun bir açlık grevimizden sonra, belli «uygulamalara» keyfi davranışlara karşı açlık grevini bir protesto biçiminde yapmıştık. Adalet Bakanı'nın tavrına ve cezaevi yönetiminin baskılarına, DGM'nin bazı uygulamalarına karşı direnmekteyiz.

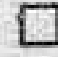
32 arkadaşımız tek tip elbise giymemek «suçu»ndan DGM'den çıkarılmış, 3 ve 6 ay arasında cezalara çarptırılmıştır. Bu cezalar 1/3'ü hücrede geçirilecektir. Yani siyasi onurumuza yönelik uygulamalar devam ediyor. Orta Çağ'da zindanlık uygulamalarıyla insanları tek tipleştirerek «çağ atlıyoruz» kısacası...

Haziran'dan beri, yakınlarımızla, avukatlarımızla görüşemiyoruz. Mahkemelere de çıkarılmıyoruz. 17 Kasım'dan 25 Aralık'a kadar mahkemelere getirildik. O da 1 ay hücre cezası verilmesi için. Biz siyasi tutuklulara zorla TTE giydirip mahkemeye çıkarmak istiyorlar. Duruşmada TTE, insanlık dışıdır, bu uygulamalar Orta Çağ'dan kalmadır deyip elbiseleri yırttık. Bunu bilmiyorlar mıydı? Sanırım çok az kişinin bunu yapacağını biliyorlardı. Mahkemede TTE yırtılıp atılmıştır!

Yeni yılınızı kutlarız. Dostluğumuzun sürekliliğini dileriz. Ayrıca beni abone yapınız. Durumumuz iyi olmadığından kitap talebimizi geciktireceğiz. Selamlar.

8 Ocak 1988

Sağmalcılar 2. Özel Tip Cezaevi - İst

8 MART ULUSLARARASI EMEKÇİ KADINLAR GÜNÜ KUTLANIYOR

8 Mart Emekçi Kadınlar Günü, İstanbul'da 7 ve 8 Mart akşamı iki programla kutlanıyor.

7 Mart 1988 akşamı saat 18.00'de Ali Poyrazoğlu Tiyatrosunda yapılacak olan Açık Oturum'a Mediha Özçelik, Serpil Bozer, Hale Kıyıcı, Necla Fertan, Şükrüye Nazari, Aytunç Altındal ve Vedat Türkali katılıyorlar. Sibel Özbudun'un yöneteceği açık oturumda, Türkiye sosyalist hareketi içinde kadının yeri ve rolü tartışılacak .

8 Mart Salı akşamı saat 20.oo - 23.30 arasında Dünya Sineması'nda yapılacak olan gecede ise, dia, film ve yaşayan tanıkların katılımıyla 1920'lerden günümüze sosyalist mücadeleye katılmış kadınlar anılacak. Sunuculuğunu Celile Toyon ve Vala Önengüt'ün yapacağı gecede İsa Çelik dia gösterisi ve Hilmi Etikan'ın çektiği belgesel filmler sunulacak.

BİZİM HİKAYEMİZ

(I)

YILGI

Bir sabah kuşlar sustu
çocuklarda.
Uyandık.
Gelmişlerdi.

Kirli uzun çizmeleri
ve kanlı kaputları ile geldiler.
Uğrun uğrun
gecenin kuşku dolu karanlığına
sarınarak geldiler.
Bitlerini yiyorlardı
ama uzun ve ince kılıçları
pırıl pırıldı.
Buğulu yılan bakışları ile
evlerimizi, şarap küplerimizi
heykellerimizi sapanlarımızı
seyrettiler.
Hiç konuşmadılar
ve gitmediler.
Birer koca DECCAL gibi
dağlarımızın doruklarına kondular.
Kılıçlarından ve kaputlarından
kan eksik olmadı.
Kılıçları kucaklarında
hep bizi seyrettiler.
Artık bitlerini yemiyorlar
bizim çocuklarımızı yiyorlar.
Kılıçlarının kanını da kaputlarına silmiyorlar
bize yalatıyorlar.
Orada
dağlarımızın doruklarında bekliyorlar
bizi seyrediyorlar
hiç konuşmuyorlar.

Gelinlerimizin ilk gece hakkı onların
kadınlarımız artık

yılanlar, kertenkeleler kurbağalar
doğuruyor.
Artık heykel yapmak istemiyoruz
kimse türkü söylemiyor
evrenin bizi çağıran o büyülü
neşe dolu çağrısını duymuyor kulaklarımız.
Ve artık
kıstırıldık, tutsak olduk
yüreklerimizdeki tüm karanfiller soldu.
Gelinlerimizin ilk gece hakkı onların
ve kadınlarımız, artık
yılanlar, kertenkeleler kurbağalar doğuruyor.
Kıstırıldık, tutsak olduk
bahçelerimizdeki tüm çiçekler soldu.

(II)

İŞKENCE

Kapıyı anne açtı
orada
kapının dışında bekliyor
girmiyor içeriye.
Kapıyı anne açtı
orada bekliyor, gitmiyor
korkuyoruz kapıya yaklaşmaya.
O artık bizden değil
onlardan birşeyler kapmış,
parçalarına ayırmışlar
etini iliklerine katmışlar,
ona onlardan birşeyler bulaşmış.

Gecenin karanlık bir saatinde götürmüşlerdi,
mezarların açılıp ölülerin
didiklenmiş etleri ile dikildikleri
saatlerin birinde.
Anne anlamıştı
o gece, onlardan birine dokununca
onlar irin dolu kırmızı ve uzun
tırnakları ve dişleri ile
kara paltolarının altına sakladıkları
ok uclu kuyrukları ile
bizden değildiler,
onlar karanlığın ve diş gıcırtısının
egemen olduğu bir yerden geliyorlardı,
etleri iliklere
ilikleri kana karıştırmak için.
İşte şimdi

gecenin karanlık bir saatinde
getirip koydular onu
kapı önüne
etleri iliklerinde
ilikleri kanda,
kükürt kokuyor,
Anne kapının içinde
kusmuk dolu, böğürüyor.

Her ayın onikisinde
mezarların açılıp
ölülerin didiklenmiş etleri ile
dikildikleri o karanlık saatlerde
kenti onlar işgal ediyor.
Ellerinde USA markalı
üç uçlu mızrakları ile
kapılarımızı çalıp
genç kızlarımızı genç erkeklerimizi
toplayıp götürüyorlar
yeraltındaki inlerine.
Yer altında fabrikalar kurmuşlar
CİA patentli,
çocuklarımızın etlerini
iliklerine, iliklerini kana
karıştırmak için
fabrikalar kurmuşlar
CİA patentli.

Sokaklarımızı bahçelerimizi parklarımızı
işgal ettiler
her yer onlarla dolu
her yer kükürt kokuyor.
Ağaçlarımızı heykellerimizi çeşmelerimizi
balgamla yıkıyorlar,
her yer kükürt kokuyor.
Kapılarımızın kilitleri
onların USA markalı üç uçlu mızraklarına
dayanamıyor,
anneler kapı önlerinde
kusmuk dolu, böğürüyorlar.

Orada duruyor
«Anne, beni içeriye alsana
yangınlar kanlar içinden
yürüyerek geldim.»
Anne kapının içinde
kusmuk dolu böğürüyor.

(III)

UMUT

Ne kadar çok insan öldü
güzel, boylu poslu delikanlılar
o güzelim kızlarımız,
bilinmedik yerlerde
zindanlarda yitip gittiler.
Onlar!
Orada tepeleri tutmuşlar
ölülerimizden korkuyorlar.

Dünya ne kadar güzel,
bir ezgi yükseliyor
ne kadar güzel.
Nisan yağmuru
tüm gecelerimizin karanlığını yıkıyor
ne kadar güzel.
Onlar!
Orada tepeleri tutmuşlar
ışıktan korkuyorlar.

Cehenneme dönmüş yüreklerimizden
güller, çınarlar meşeler boy sürdü
Onlar!
orada tepeleri tutmuşlar
ormandan korkuyorlar.

Umut fışkırıyor cehenneme dönmüş yüreklerimizden
umut fışkırıyor.
Kadınlarımız artık yılanlar çıyanlar doğurmuyor
umutsuzluk değil dölümüz,
Umut fışkırıyor, umut.
Onlar!
Orada tepeleri tutmuşlar
yüreklerimizden korkuyorlar.

Onlar!
bitlerini yiyenler
pentagon çeliğinden yapılmış kılıçları ile
yüreklerimizi cehenneme çevirenler
tepeleri tutmuşlar
korkuyorlar, çürüyorlar kokuyorlar.
Biz!
onların
Washington çizimli zindanlarında
yendik korkuyu.

Tuncer Tuğcu Şemikki

KURULAN VE KURULACAK «SOL» PARTİLER SİSTEMİN DÖKÜLEN MANTIĞI KARŞISINDA NE YAPACAKTIR

Sırrı Öztürk

Dünya genelinde kapitalist emperyalist sistemin siyaseti her alanda dökülüyor. Özel olarak da uluslararası tekelci sermaye ağına bağımlı ülkedeki yerli uzantısı sistem de, kelimenin tam anlamıyla açmazda. Günümüzde bu olgu daha net olarak görünüyor.

29 Kasım «Seçim»lerinden bu yana sosyal mücadele yeni bir ayrışma sürecine girdi. Ekonominin hızla eğik bir düzleme girişi emekçi halkımızda tutunabilecek tırnak bırakmadı. Maddi ve manevi çürüme yaygınlaştı. Köhnemiş binayı, akıl, mantık ve bilimdışı badanalarla çökmekten kurtarmak mümkün değildir. Model'in seçiminde yapılan yanlışlık her kesim tarafından iyice anlaşılır olmuştur. «Bunalım» kelimesi resmi iktidar sözcülerinin, sistemin koruyuculuğunu üstlenen «uzman»ların, «bilim» adamlarının ağzından düşmüyor.

«Ekonomik istikrar» yöntemleri (hikâyeleri) kimseyi bağlamıyor. Avantalar ülkesinde kapitalist anarşi hükmünü sürdürmek istiyor. Artık «anarşist, terörist, bölücü» suçlamalarıyla aranan yeni günah keçileri bile model'in namusunu kurtaramıyor. Basındaki yeni vurgun ve yağma skandalları «umuru adiyeden» olaylara dönüştü. Sistemin sınıfsal ve ideolojik karakterinden kaynaklanan bu vurgun ve yağma haberleri, her ne kadar sansasyon biçiminde verilse de gene de birer teşhir görevini yerine getirmektedir. Sistemin teşhis ve teşhirinde rol üstlenen burjuva demokrat, laik, liberal sol, milliyetçi sol akımların bu konudaki başarılı gazetecilik örneği bir bakıma olumludur. Bu süreçte Devrimci Marksizme bağlı kesimlerin görevi ise, sosyalizmin «2000»li yılların sorunu olmadığını vurgulamak, sistemin açmazını ortaya koyan teşhir, teşhisler yanında nasıl aşılacağını da ortaya koymak olacaktır. Kitlelere bilinç vermeyen tek yanlı sansasyon ve ajitasyonlar bu düzeyde kaldıkça pek işe yaramayacaktır. Kitlelere bilinç götürmeyen, örgütleme görevini yerine getirmeyen yayın politikaları, burjuva yönelimli bağımlı sistemin, aslında dürüst, adil ve demokrat olabileceğini de dolaylı anlatarak yanlış yönelimleri harekete geçirebilir.

Oysa alternatif sosyalizmdedir. Burjuva demokrat bile olamayan bir sistem ancak sosyalist demokrasinin bilimsel çözümler sürecinde kurtulacaktır. Emekçi halkımızın sağduyusu, çok yönlü kışkırtmalarla köreltilmek istense de doğrular gizlenemiyor.

Parlamentoya giren siyasi partilerden ANAP 292 milletvekiliyle iktidar olmanın rahatlığında işleri götürüyor. Bu milletvekilleri BMM içinde militanlık, dışarda işbitiricilik yapıyor. İktidardaki ANAP'ne muhalif SHP ile DYP'de birer burjuva partisi olarak emekçi halkımızdan aldıkları oylarla işlevlerini yapıyor.

Burjuva partileri sağ ya da «sol» çağrıştıran konumda olsunlar, onların aralarındaki çelişkiler, ilerici, yurtsever, devrimci demokratları ve bütün halkımızı ilgilendirir. Bilimsel öğretiye dayalı dünya görüşüne ve Devrimci Marksist bir programa bağlı olanlar, burjuva muhalefeti hesaba katmak, onu etkilemek, mümkünse onların daha ileri adımlar atılmasına çaba göstermek durumundadır; elbette en başta kendi bağımsız ve organize gücüne güvenir; onun sorunlarının çözümünü başa alır; ekonomik, siyasal ve ideolojik mücadelesinden geri durmaz. İradesini yansıtır.

SHP «Seçim»lerden hemen sonra 67 ilde işsizlik ve pahalılığı protesto eylemi yapacağını duyurdu. Emekçi halkımızın bugünkü sosyal uyanış «bilinci» SHP çizgisini bugünkü konumuna ulaştırmıştır. SHP'nin bu türden bir desteğe kitle eylemi koyarak yaklaşması elbette yanlış değildir. Ama SHP 66 ilde kapalı salon, Hatay ilinde de açık miting yaparak, 12 Eylül rejiminin uzantısı uygulamaları, en başta da işsizlik ve pahalılığı protesto «eylem»leri koyarak demokratik kitle hareketlerinden neyi anladığını ortaya koymuştur. Sosyal uyanışı, birikimi adeta sağmıştır. Toplumun demokratikleşmesi mücadelesinde, demokratik kitle hareketlerinin ne kadar önemli olduğu yeterince somutlaştığında, SHP'ne büyük umutlar bağlayan, gönüllü ve şartsız destek veren kesimlerin (uyguladığı politikası karşısında) yeniden düşünüp bir değerlendirme yapacağını, öğretici dersler çıkaracağını düşünüyoruz. Elbette SHP ve benzerlerinin sınıfsal ve ideolojik konumları ve görevlerinin ne olduğunu biliyoruz.

DYP ise «Seçim» sonuçlarından bu yana, Parlamento, TV ve basın yayın faaliyetlerinde görüntü yakalayarak ANAP'ne karşı nasıl bir «muhalefet» partisi olduğunu göstermeye çalışıyor. «Ben ANAP'den daha farklı bir yönetime talibim» diyor. Çeşni farkını vurguluyor; ama hakim sınıflar iktidarı DYP'ne vermeyi hiç düşünmüyor.

Burjuva muhalif partilerinin bugünkü konumu bir gerçeklik. Onlardan bir İSP rolünü bekleyen aklı başında bir devrimci de yoktur. Sistemin dayanılmaz noktalara getirdiği şartlarda yaşamayı asla uygun görmeyenler, tarihsel ve sosyal haklılıklarıyla bu gidişe karşı çıkıyor. Demokratik talepleriyle ağırlıklarını dile getiriyor. Başta işçi ve emekçi halkımız olmak üzere, demokratik taleplerini dile getiren öteki kesimler de hak arama eyleminden geri durmuyor. Ama bütün demokratikleşme taleplerinin önü de kesilmek istenmektedir. Bazı Batı ülkelerinde mevcut burjuva demokrasisinin üçte biri ülkemizde olsun, ANAP'ın bir haftalık iktidar ömrü kalmaz. Bunu yeterince iyi bilen ANAP, kurmayları ve müttefikleri, 12 Ey-

lül ile kazanılan demokrasidışı mevzilerinden gerilemek niyetinde görünmüyor. Aksine kazanılanı tahkim etmek istiyor. SHP ve DYP'nin bu niyetlerin önünü kesmeye aday burjuva demokrat bir tavrı ise görülemiyor. Onların bu renksiz tavrı ANAP'nin işini büyük ölçüde kolaylaştırıyor. Oysa, Amerikan vesayetindeki «demokrasi»lerde. örneğin G. Kore, Filipinler'de (ilerici sosyal muhalefeti bir yana bırakalım) burjuva muhalefet partileri, ABD'ne angaje olan sistemlerini güç durumda bırakacak bir muhalefeti sergiliyor. Gene Bangladeş, Pakistan, Tunus gibi ülkelerde demokratik ölçülerde etkili muhalefet örneklerine rastlanıyor. ABD'nin rahatlıkla baskı ve terör altında tutmaya çalıştığı Latin Amerika halklarının, emperyalizme, sömürüye ve her türden gericiliğe karşı mücadelesini SHP ve DYP'ne anlatmak gereksizdir.

Türkiye'deki «model»i Avrupa ülkeleriyle kıyaslamak hakkına ise elbette sahip değiliz. Ama ülkemizin hakim güçleri, büyük bir aymazlıkla AT'na girmekten, insan haklarına saygılı olmaktan, işkenceye karşı olmaktan dem vurabiliyor. Burjuva demokrasisinin bütün kurum ve kurallarıyla varolduğunu söyleyebiliyor. Toplumun demokratikleşmesinden çıkarı olan yurtsever güçlerin tamamı, bu Osmanlı eyyamcılığını, bu çifte standardı ustalıkla sergiliyor. Olmayan demokrasinin cilasını döküyor.

Sisteme muhalif sosyal hareketler, komünist. sosyalist, devrimci demokrat. sosyal demokrat vb. siyasi eğilimler olarak ayrışıyor. Hemen hemen her siyasi eğilim, kendi çizgisindeki tutucu teori ve pratiği inkâr ediyor. Sistem bunalım üretiyor; bir kesimin dışında, işsizlik, pahalılık ve yolsuzluk bütün halkı kırıp geçiriyor. İnsanımızın ekmek ve onuru ile oynanıyor. Uygulanan «model» doğası gereği bir iç gerilimin ortamını hazırlıyor. ABD'nin tezgâhladığı kışkırtmalar bölgede geçici sıcak savaşların, cepheleşmelerin sürdürülmesini amaçlıyor.

Basında. TV'da, Meclis'de, Bulgaristan Türkleri, Yunanistan Türkleri, Kıbrıs Türkleri, Kerkük ve Musul Türkleri diye başlatılan «tartışma»lar şovenizmin burjuvaziye sağlayacağı «çıkar» ve niyetleri açığa vuruyor. Bu niyetler ayrıca gizlenmiyor. Uluslararası hukuk kuralları ve normları (icabında) hiçe sayılabiliyor. Bir zamanların «Orta Asya Türkleri» diye söze başlayan kesimi, faşizmin fanatik ve saldırgan gücü. şu aşamada pek ses çıkarmıyor. Gericiliğin her türü işbaşı yaptırılmış durumda...

İnsan haklı olarak; Bu kadar Türk sözünün ısrarla tekrarlandığı, şoven kışkırtmaların şiddetle tırmandırıldığı bir ortamda antropolojik bir araştırma yapılmasının tam da zamanı, diye düşünmekten kendini alamıyor. Sosyal sınıf gerçekliğini yok sayan, işçi ve emekçileri politikadışı tutmayı hayal eden bir sistem, sosyolojik açıdan varolan gerçekliği, bilimsel olarak kanıtlanmış doğruları kaldırıp atanlara, antropolojik gerçekliği hatırlatmak ne ifade edecektir? Onlar bu dilden de anlamayacak kadar kötürüm değildir; bilinçlidirler.

Hatırlamakta yarar var; Hitler faşizmine kitle tabanı oluşturacak en büyük silah, o dönemlerde, başta radyo. basın ve görkemli kitlesel törenler vb. idi. Hitlerin elinde TV gibi bir kitle iletişim aracı olsaydı ve bazı şartlar da elverseydi, demek ki insanlığın daha da kana boyanması işten bile olmayacaktı. Faşizmin çapsız yerli uzantıları ise bizde TV gibi çok etkili bir haberleşme aracına sahip. Bu araç, son yıllarda giderek daha bilinçle kullanılmaktadır. Yerli ve yabancı film dizileri, büyüleyici reklamlar, haber ve yorum programları vd. durmadan finans kapitalin sultasına boyun eğilmesini propaganda ediyor. Paranın, gerici ideolojilerin padişahlığını ilan ediyor. Emekçi halkımız maddi ve manevi açıdan yoz bir «kültür» politikasının kıskacı altında tutuluyor. İşçi ve emekçi halkları politikadışı tutmak, sosyal uyanışı engellemek, ilerici kılıklı eyyamcılığı güçlendirmek için gerekli her şey yapılıyor. Hakim gerici ittifakı bu politikasında başarısız saymak yanılgı olacaktır.

ANAP ülkeyi bir «serbest pazar»a çevirmek istiyor; siyasi, iktisadi, mali, idari, askeri, kültürel ve öteki alanlardaki karar ve uygulamalarıyla niyetini gizlemiyor. ABD Türkiye'ye Orta Doğu'daki çıkarlarını bir süre daha koruyup kollayacak. gerektiğinde kirli işlerine ortak edebilecek bir «müttefik» gözüyle; AT ise Türkiye'ye «onlar ortak biz pazar» özdeyişini hatırlatan bir pazar gibi bakıyor.

«Serbest pazar» niyetleri, «yap işlet devret» önerileri, uluslararası tekelci sermayenin düşlerini tahrik ediyor; ama bu cazip sömürü ilişkilerinin ne demek olduğunu da, tarihsel ve sınıfsal olarak, çok iyi biliyor. fazla istekli de görünmüyor.

Kısacası Türkiye, ABD yardımı, AT desteği, İMF güvencesi, kredi. borçlanma ve bu yöntemlerle kalkınma masallarıyla, öteki geri kalmış ve az gelişmiş ülkeler gibi, kapitalist emperyalist sisteme yardım etmektedir. Tıpkı emme basma tulumbada olduğu gibi. Türkiye, Orta Doğu'daki konumu, yeraltı ve yerüstü zenginlikleri, engin insan kaynağı ve topyekûn potansiyeliyle kapitalist emperyalist sisteme yardım ediyor. Bunalımın kaynağı burada yatıyor. İşsizlik, pahalılık, yolsuzlukların temel nedeni, insanımızın sömürülmesi, işkence görmesi, hak arayanın acı çekmesi, yalan ve ikiyüzlülüğün ödüllendirilmesi hep buradan kaynaklanıyor.

Başta ABD emperyalizmi olmak üzere öteki emperyalist niyetleri halkımıza gereği gibi anlatacak, sömürüden kurtulmanın yollarını gösterecek, iç ve dış gerici ittifakın niyetlerine karşı koyabilecek, onların gündemlerini açığa vuracak bir örgütlü güvenceye toplumca sahip değiliz. «Örgütsüz halk köle halktır!» Kapitalist emperyalizmin niyeti de emekçi halkımızı bu duruma düşürmektir.

Konu emekçi halkımızın örgütlenmesine gelince, işçi ve emekçi halklardan çok uzak bazı niyetler işe karışıyor. Sosyalizmle, sosyal mücadele geleneğimizle, ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelesiyle hiç bir garabeti bulunmayan kesimler örgüt kurmaya çalışıyor. Devrimci kadrolar soruyor : Geçersiz parti programlarıyla kitleler ku-

caklanamaz! Ancak düzmece muhalefet partileri kurulur. Onlar da yalnızca işçi sınıfı yerine gençliği işbaşı yaptırmak ister ve bir süre oyalar. Emperyalizmin ve yerli ortaklarının çok yönlü oyunlarına karşı koyabilecek bir yapı ancak İSP'dir. Sağlı «sol»lu burjuva partilerinin, sendikaların, demokratik kitle örgütlerinin hızla işlevlerini tükettiği bir ortamda ortaya çıkan örgüt kurma niyetleri ne yapacaktır?

Hakim gerici ittifakın kutsal birliği, yeni yeni reçeteler peşindeyken. sosyalizm adına bazı zararlı akımların yeniden işbaşı yapmak istemesi doğal ve anlaşılır açıklıktadır. İşçi ve emekçi halkımıza karşı işledikleri suçların hesabını veremeyenler, asla kötürüm yerine konulmamalı, her şeyin bilinçle yapıldığı kavranmalıdır.

En geniş kitleleri harekete geçirebilecek program, taktik ve örgüt (kadro)'den yoksun kesimlerin niyetleri olanca açıklığıyla açığa vurulmalı, teşhir edilmeli nasıl aşılacağı anlatılmalıdır.

Faşizm tehlikesine ustalıkla karşı çıkan ve dikkat çeken bazı yayın organlarının, tarihsel revizyonizmin çeşitli temsilcilerini anarak, günümüzde ve bizdeki temsilcilerine polemik oluşturduğunu görüyoruz. Bernstein, Bakunin, Prodhon, Lasall, Kautski vb. nin Türkiye temsilcileri aranmaktadır. Bilinmez, belkide teori ve pratiği, örgütü ve kadrosuyla böyleleri vardır. Oysa tarihe bakıldığında, gerek Menşeviklerin gerekse Bolşeviklerin ellerinde anılmaya değer parti aygıtları olduğunu görüyoruz. Bu partilerin önderlerinin ciltler dolusu kitapları. polemikleri, teorileri, yazılmaya, tartışmaya değer kavgaları var. Ülkemizdeki sınıflar mücadelesinde «Menşevik» ya da «Bolşevik» tanımına uygun ölçülerle kimleri niteleyeceğiz? Tarihteki oportünistlere bakıp onlardan yüz gömlek aşağılarda seyreden sağ ve «sol» teslimiyetçi akımlarımızla nasıl bir mukayese yapacağız?

Her türden yerli «oportünist», «menşevik» ve «bolşevik» kırması «devrimci»lerimiz, halkımızı neden, tarihsel, sosyal, ekonomik, ahlâksal ve kültürel çöküntüler arasında bölenlerle birlikte (ve de hiç sıkılmadan) kendilerini «ulusal birliğin savunucusu» olarak göstermek ihtiyacını duyuyor?

İşçiye, köylüye, gençliğe, aydına gidemeyen, kitle çalışması yapmayan, ama «bilimsel sosyalist»liği kendiliğinden menkul bazı «aydın»lar. örgüt kurmada emekçi halkımızı oyalamaktan öte bir işlevi yerine getiremeyecektir. Kendilerini yeteri kadar açığa vuranların. sosyal pratikte yeterince sınananların kuracakları partiler, asla hareketimizi kucaklamaya aday İSP yerine konulmayacak, yeni bölünmelerle maceraların tahrikçisi olacaktır.

6 Şubat 1988

İŞÇİ SINIFININ BİRLİK SORUNU KADROLARIN YETENEĞİNDEN GEÇER

İşçiler Konuşuyor:

SORUN'nun Yaptığı Ropörtaj

Zihni T. Anadol

Soru: 1) Ülkemiz işçi ve sosyalist hareketi içinde ilginç ve önemli bir yaşantınız var. Sizi sosyalizmle tanıştıran, etkileyen olgular nelerdir?

Soru: 2) Hangi işyerlerinde çalıştınız? Sendikal ve siyasal mücadelede önce hangisiyle tanıştınız?

Soru: 3) «1946 Sendikacılığı» ile günümüzdekiler nasıl kıyaslanabilir?

Soru: 4) İşçi sınıfının sendikal birliği hakkında, günümüzde, neler söylemek istersiniz?

Soru: 5) Yanılmıyorsak 1940'lardan bu yana bilim, sanat, edebiyat dışında bir yaşantınız olmadı. Sendikal ve siyasal mücadeleyi hiç bırakmadınız. Daima hareketin içinde bulundunuz. Sırasıyla Dr. Şefik Hüsnü, Reşat Fuat Baraner, Dr. Hikmet Kıvılcımlı ve Mihri Belli'nin yakınlarında bulundunuz. Ülkemiz işçi sınıfı hareketi içindeki diğer kişilikleri de tanımak şansınız bulunuyor. Böylesine bir hayatı yaşamış olmak, mücadele etmek, hapis yatmak ve günümüzde de ilerici gelişmelere katkıda bulunmak... Bu hayatın yaşanmış olmasıyla sizin genç nesillere söyleyecek çok şeyiniz olmalı. Neleri söylemeyi uygun bulursunuz?

Soru: 6) Sosyal mücadele tarihimiz kişi, grup ve örgütlerce, söz yerindeyse herkesin muradına göre yorumlanmak istendi. Hareketimiz bu zaafını aşamayınca doğrular çarpıtılıp sulandırılmak istendi. Yukarda adlarını andığımız kişiliklerin Türkiye'nin sosyal yapısı, örgütlenme ilkeleri ve mücadele biçimleri üzerine ne gibi farklı görüşleri vardı?

Soru: 7) Türkiye solunun, **Program, Taktik, Örgütlenme** (Kadro) **Sorunlarını** tartışması için maddi ve manevi şartların hangileri oluşmuştur? İşçi sınıfı hareketinin birliği nasıl sağlanır? Bu birlik nasıl bir süreç izler?

Soru: 8) Yazı bandınızda neler bulunuyor? Sosyal mücadele geleneğimizden yazıya dökülmesi mümkün malzemelerden bizlere neleri aktaracaksınız?

Cevaplar:

Bana yönelttiğiniz soruları toplucа cevaplamak istiyorum: Özgeçmişim hakkında, kendisini işçi sınıfımızın emekçi halkımızın sorunlarını dert edinmiş, onun yücelmesi için elinden gelen özveriyi esirgememiş ve bunu yayınladığı yapıtlarla isbatlamış olan Sorun çalışanlarına teşekkür ederim.

Her bilinçli insan gibi ben de çeşitli toplumsal olaylardan etkilendim. Tuhaftır; benim ilk hocam, ilk insanlık örneğim anam oldu. Onun herkesi seven yüreği, darda kalanlara koşması, onların ızdırabına ortak olması... Ben de insanları sevmenin ilk tohumlarını yüreğime, benliğime ilk takılan nedenleri anam attı. Ve ondan sonra bu çırpınan, kıvranan insanların neden bu duruma geldiklerini yaşım ilerledikçe daha çok düşünür oldum. Okul sıralarında hem derslere çalışıyor, bunun dışında da ciltler dolusu kitaplar okuyordum. Fransız, Rus, İngiliz klasikleri... Bunların dışında da ne bulursam okuyordum. Bu yapıtlarda insanları, onların yaşamlarını, acılarını, felaketlerini, harpleri ve nedenlerini, ortadaki adaletsizliğini ve çalıştıranla çalışan arasındaki büyük dengesizliği... Yüz yıldan beri onların sömürüden kurtulması için verilen savaşlar, doğru yolu gösteren teorik eserler, çıkan sonuçlardan ders almalar...

Okul bittikten sonra sanayi şehirlerimizden birinde memur olarak çalışmaya başladım. Bu vesile ile işçilerimizi daha yakından tanımak olanağı buldum. (1940'larda) O zaman ne sendika, ne grev, ne sigorta ne de küçücük söz söyleme hakkın vardı. Bunlardan birinin sözünü eden derhal sosyalist gözüyle görülüyor, hemen arkasından vatan hainliğiyle damgalanıyordu. Bunun için evvela işçiye sendikayı, örgütlenmeyi, politik bilinci vermek gerekiyordu. Ben bunun savaşımı ile başladım işe... Liseyi bitirdikten sonra üniversite imtihanlarını vermek üzere gittiğim Anadolu liselerinden birinde 142'den altı ay hüküm giydim. Sonra (1944) T.K.P. ni sevk ve idare etmek savıyla Reşat Fuat Baraner, Zeki Baştımar, Suat Derviş, Hasan İzzettin Dinamo, Sabahattin Selimoğlu ve diğer arkadaşlarımla çeşitli cezalara çarptırıldık. Ben dört yıla hüküm giydim.

Dr. Şefik Hüsnü başkanlığında, cemiyetler yasasının 9. maddesinin «sınıf esası üzerine örgüt kurma» olanağı tanınınca T.S.E.K.P. kuruldu. Şunu da söyleyeyim ki, bundan evvel Esat Adil Müstecaplı başkanlığında Türkiye Sosyalist Partisi kuruldu. Arada anlaşmazlık olunca iki ay sonra da bu parti faaliyete geçti. Bu suretle hem parti hem de partinin yandaşı sendikalar kuruldu. Bu kısa zamanda Sendikalar Birliğine katılan tam 737 sendika kuruldu. Partinin ve sendikaların Türkiye çapında büyük bir hızla gelişip yayılması devrin iktidarını telaşlandırdı. Partinin ve sendikaların yöneticileri örfi idarece tutuklandı, zindanlara atıldı ve ağır cezalara çarptırıldı. Bu suretle de işçi sınıfının hem partisi (TSEKP ile TSP) hem de sendikal örgütleri kapatıldı. Ondan sonra kendi güdümlerinde devletin

parasıyla sarı sendikalar kurdurdular. Rebii Barkın, Sabahattin Selek gibi C.H.P. kurmayları sarı sendikacılığın simgesi olan Seyfi Demirsoy, Halil Tunç gibi insanları «bundan başka seçeneğiniz yoktur» diye Türk işçi sınıfına zorla dayattılar.

1940'lardan bu yana (hattâ daha evvellerden beri) yaşantımın hele sosyal yaşantımın büyük bir bölümü emekçi sınıfımızın kurtuluşu uğrunda geçti. Karınca kararınca, gücümüzün yettiği nisbette hiçbir övünç payı çıkarmaksızın hiçbir şey beklemeden, hiçbir bedelin karşılığını düşünmeksizin çalıştık. Bu uğurda hep verdim, gençliğimi verdim, maddi olanaklarımı aynı yöne hasrettim diğer arkadaşlarım gibi... Bundan ötürü son derece mutluyum; ömrümün yegane övünç kaynağı budur.

Bunca deneyimlerden, bunca çalışmalardan edindiğim sonuçlara gelince: Evvela lider kadroya inanmak; ve o kadroda aradığını bulabilmek; ve sonra demir bir disiplin. Eğer bu kadro seni inandıramamışsa, bütün samimiyetiyle kendine bağlayamamışsa disiplin denilen şeyden eser kalmaz; çok geçmeden de örgüt çözülüp dağılır; yahutta kadrolar azalıp dar bir çerçeve içinde sıkışıp kalır. Yani yöneticinin tam anlamıyla donatımlı olması gerekir. Ben, bu saydığınız dört arkadaşta da bunu gördüm, bu niteliklerini aynı hapishanelerde, yıllarca koyun koyuna yatarak gördüm; çalışarak gördüm. Eğer yetmiş yaşıma dayandığım şu günlerime tökezlemeden gelebilmişsem, bilinç düzeyimi taptaze sürdürebiliyorsam, bu bana değerli arkadaşlarımın yaşamlarını hiçe sayarak, öğretilerinin bir sonucudur. Bu yönden onları burada yeri gelmişken bir daha saygıyla onur duyarak anıyorum.

Sağlam bir temele, sağlam bir geçmişe dayanmayan grup, örgüt, hizip «Herşey benden başlar» derse, tabiatıyla hareket çarpıtılır, sulandırılır ve gördüğümüz gibi bir arpa boyu yol alınamaz... Bununla geçmiş eleştirilmesin, hata ve sevaplar üzerinde durulmasın demek te istemiyorum. Ama, herşey «Devri içinde mütalaa» edilsin; yani o şartlar göz önüne alınarak değerlendirilsin. Söz gelimi, bir sınıf sendikacılığı hangi koşullarda kök verip dal budak salmış? Ve sonra burjuva yönetimince nasıl kökünden kazınmış? Gene de herşeye karşın kökü kazınamamıştır? Aynı şeyi işçi sınıfı örgütü için de söylüyorum. Bu politik örgütler, en geri, en şoven, en amansız, en gaddar baskı şartlarında nasıl yer altına inmek durumunda bırakılmıştır? Her şeye karşın gene de gayri müsait şartlarda eylemini nasıl sürdürmüştür? Bunun bilinmesi gerekir. Öyle eline kalem alan yazar çizerin, kendini bilmezcesine, güya işçi sınıfının mücahitleri pozundaki insanların, söz söyleme hakkını kazanabilmesi için, evvela o haddeden geçmesi lazımdır. Bunları uzun uzadıya anlatmayı gerekli bulmuyorum.

Türkiye Solu'nun bence en acil sorunu kadro meselesidir. Kadrolar oluşmadan örgüt de, taktik de havada kalır. Kadroların bütün

Türkiye Solu'nun hakiki eğilimlerini yansıtacak şekilde geniş bir platform içinde bir araya gelmesini doğru buluyorum. Burada oluşacak genel eğilim, çıkacak çekirdek kadro program ve tüzük hazırlayabilir. Türkiye Solu'nun birlikteliği buradan geçmelidir. Oluşturulacak örgüt yasallığını da, kendine yandaş sendika ve öteki kurumlaşmaları harekete geçirebilir. Varlığı bilinen kadroların bunu başarmasını diliyorum.

Yayımlanmasını doğru bulduğum bir çalışmam yakında kitap halinde çıkacaktır. Bana bunları söyleyebilme fırsatını veren SORUN çalışanlarına tekrar teşekkür ederim.

20 Kasım 1987

BARIŞA DOĞRU!

VIII

Akdeniz kıyısında savrulur sızılı yürek;
Orta Doğu'da postal sesleri vurur karaya...
Uçaklar söyler ölümcül şarkısını soykırımının!
Süngülerin ucunda kırmızı güle keser körpe yürekler.
İnsan teninden parçalar savrulur Filistin topraklarına,
Yadsımanın karşısında filizleri budanmış bir ulus;
Dişiyle, tırnağıyla umut yığar yarınlarına...
Kuşkulu yeşille başlayan gün, kanlı bir güneşle noktalanır.
Tarihten ders almayan Siyonistler Nazi intikamını,
Bir başka ulustan faiziyle birlikte alır...

IX

Orta Doğu'nun yüreği kan,
Yaşamak fışkırır kızgın kumlardan.
Güneş asılınca akşamın göğünde,
Irkçı ölümler yürür körpe tenlere!
Petrol korkunç bulutlar gibi;
Petrol, ölümlerin ve kurtuluşun simgesi!..
Günde üç kez tezgahlanır soykırımlar...
Körpe yapraklar dinelir suskunluğa,
Sürgün çığlıklarına karışır top sesleri...
Barut soluklu yavruların gözleri korkulu,
Her tohumda yeniden fışkırır;
Vatansız insanların direşkenlik destanı!

Ferhan Ercan

ASKERİ DARBELER DÖNEMİ

Talat Turhan

Tarihçilerin Türkiye'de 1960 - 1980 evresini başlıktaki deyimle tanımlayacaklarını sanırım. Günümüzde bazı çevreler üç askeri darbeyi de ayni potaya koymayı yeğliyorlar. Büyük bir çoğunluk ise daha gerçekçi bir yorumla 1960 olayına diğerlerinden daha farklı bir bakış açısıyla bakmaktadırlar.

Kanımızca 1961 Anayasasının getirdiği düzen; başta işçi sınıfı olmak üzere tüm ezilen ve sömürülen kesime o günün koşullarına göre azımsanmayacak ölçüde haklar tanımış, toplumun ilerici, demokrat kesimine ve özellikle gençliğe örgütlenme olanağı sağlamıştır. Bunun yanında kişi hak ve özgürlükleri baskılardan arındırılmış ve ilk kez legal bir sol parti (TİP) TBMM'de temsil olanağı bulmuştur.

Kuşkusuz bu oluşum emperyalist güçlerle onların yerli işbirlikçilerini ve doğal müttefiklerini her geçen gün tedirgin etmeğe başlamıştır. Bu nedenle de onlarca 27 Mayıs Anayasası boy hedefi seçilmiş ve Sermaye sağı + Dinsel sağ + Şoven sağ Anti - Komünizm potasında kaynatılarak 12 Mart 1971'e giden koşullar hazırlanmıştır.

Bu anlamda 12 Mart ve 12 Eylül, 27 Mayıs'ın tüm getirdiklerini ortadan kaldırma işlevini gördüğüne göre bu üç darbeyi aynı gurupta sayamayız. Çünkü son ikisi ilkinin karşıtıdır. O halde 27 Mayıs ilerici nitelikte bir hareket olmasına karşın diğerlerinin onun karşıt karekterinde ve yapısında olduğunu söyleyebiliriz.

Dilimizde «turnayı gözünden vurma» diye bir deyim vardır. Askerlerin kullandığı hedef tahtasında 12 rakamı «turnanın gözü» ile eş anlamlıdır. 12'li Darbelerin nedenini araştırırken tarihçinin çözüme ulaştıracağı ilk soru darbecilerin gerçekten 12'den vurduklarını sandıkları halde karavana mı attıklarını saptamaları, ikincisi ise seçilen hedeflerin ulusal mı yoksa dış güçlerin mi yararına bir oluşum gösterdiğini araştırmak olmalıdır.

12 Mart 1971'de başlatılan terör, baskı ve zulüm dönemiyle gerçekleştirmeye çalışılan «Temizlik Harekâtı» ya da işkencecilerin deyimi ile «Solun kökünü kazıma operasyonu». tam olarak sağlanamadığı için, ülke dış güçler tarafından istikrarsız hale getirilmek için teröre itildi ve 12 Eylül 1980 darbesiyle bir yandan «temizlik operasyonu» sürdürülürken, diğer yandan yasal yapı, egemen dış güçlerin istekleri doğrultusunda çerçevelendi.

1953'lü yıllarda ABD'de Mc Carty'cilik anlayışı iktidarca benimsendiği bir dönemde, Albert Einstein bir dostuna şu açık mektubu gönderiyordu :[1]

«Bu ülke (Amerika) aydınlarının karşı karşıya bulunduğu sorun son derece ciddidir. Gerici politikacılar, bütün aydınlara kuşkuyla bakılmasını sağlamakta başarılı olmuşlardır. Bu başarıdan sonra şimdi kendilerine boyun eğmeyenleri aç bırakma çabalarına girişeceklerdir. Buna karşı ne yapmalıdır? Onlarla işbirliği yapmamak doğru olur kanısındayım. Gerekirse cezaevine girmeyi, parasız kalmayı, ülkenin çıkarları uğruna kendi çıkarlarından olmayı göze almalıdırlar.

Yeterli sayıda kimse bunu yapabilirse başarı kazanılır. Başarı kazanılmazsa, bu ulus zaten köle olarak yaşamayı kabullenmış sayılır.»

Şimdi bu mektuptaki parentez içindeki (Amerika) yerine (Türkiye) koyup yeniden okuyalım diye bir öneride bulunamıyorum. Yasaların gazabına uğramamak için...

Gerçi 12'li darbeleri tarihçiler enine boyuna irdeleyeceklerdir. ama bu dönemlerin her türlü baskı zulüm ve işkencesinin hedefi olmuş bizlerin bir görevi de bildiğimiz gerçekleri kamu oyuna yansıtmaktır.

Bu anlayışla Selimiye Askeri Ceza ve Tutuk Evinde «Bomba Davası» sanığı olarak yargılandığımız dönemde 8 Haziran 1973 günü yapılan sorgumda duruşma zaptına geçen sözlerimle :[2] «12 Mart Atatürkçü bir hareket olmamıştır. Bunu Atatürk'ün nutkunda açıkça görmek mümkündür. Atatürk bu nutkunda TBMM'de çoğunluğu temsil eden partinin iktidarı temsil edebileceğini söyler. 12 Mart'tan sonra ne olmuştur? Çoğunluk partisi dururken iktidar azınlık partisine verilmiş ve idare bu şekilde yürütülmüştür. Sunay ve Tağmaç'la şahsi bir ilişkim yoktur. Ancak bunlar özellikle 22 Şubattan (1962) sonra yönetimi fiilen ele geçirmişler MİT'i ele geçirmişler, MİT'i de Amerikalılar ele geçirmiş ve bu şekilde idare edilmeğe başlanılmıştır. Bu yüzden de memleket bu hale gelmeğe başlamıştır.»

Sanırım bu açıklama ile 12 Mart ile Amerika arasında ilk kez iliski kurulmuş ve bu gerçek her türlü belâ göze alınarak ifade edilmiştir. Kuşkusuz bu önemli savı öne sürerken tanığı olduğum, bildiğim ve kanıtlayacağıma inandığım gerçeklerden güç almaktaydım. Nitekim bu savımı 10 Klasörden oluşan 5000 sahifelik bir savunma ile 14 KASIM 1975'de bir hafta süren açıklamalarımla kanıtlamağa çalıştım.[3]

Daha sonraki günlerde bu savımız 12 Mart öncesi dönemin önemli politikacısı ve Dış İşleri Bakanı İhsan Sabri Çağlayangil tarafından doğrulandı :[4]

«Türkiye'nin İstihbarat Teşkilatı, Amerika'nın. İran'ın, İsrail'in istihbarat teşkilatlarıyla daima organik münasebetler içindedir. Bunlar her sene toplanırlar. Tahran'da, Telaviv'de, Washington'da. Mübadele yaparlar, kararlar alırlar...»

Çağlayangil daha sonraki dönemde de açıklamalarını sürdürdü:[5] «12 MARTTA CIA GENİŞ ÖLÇÜDE VARDIR»

Uğur Mumcu, bizim savımızı doğrulayan ÇAĞLAYANGİL'in açıklamalarını «Kim kimi doğruluyor...» başlıklı yazısıyla irdeledi[6] Ve 12 Mart - CIA - MİT - KONTR-GERİLLA ilişkilerini içeren savlarımızı da «KONTR-GERİLLA TAKTİKLERİ» adlı makalesiyle kamu oyuna duyurdu[7].

Bu olay o dönemde uzun süre basına yansıdı ve savımızın gerçekliği gün yüzüne çıktı.[8-21]

İhsan Sabri Çağlayangil zaman içinde bu konudaki açıklamalarını sürdürdü:[22-24]

«CIA hissedilir... CIA bir mobilyaya girer... Tahtayı kemirdiğini duyarsınız, sesi duyulur. fakat nerede olduğu bilinmez.»

Tartışmaların böylesine yoğunlaştığı bir dönemde Türkiye yeniden «destabilize» edilmiş bir yandan terör tırmanırken diğer yandan «sahte operasyon»lar düzenlenilerek darbeye uygun bir ortam hazırlandığını görüyor, bu doğrultudaki kuşkularımı dile getiriyordum.[25-29]

Gerçekte emperyalistler açısından 12 Mart darbesinin tam doyurucu olmadığını daha 1975'li yıllarda algılamış bu konudaki kuşkularımı daha o dönemden itibaren dile getirerek yeni bir darbeye karşı kamu oyunu uyarma görevini yerine getirmeğe çalışmıştım. Nitekim 1975 yılı Kasım ayında İstanbul Sıkıyönetim mahkemesinde yaptığım savunmada gelecek bir darbeden ve bu darbe sonucu varılmak istenilen hedeflerin bazılarını dile getirmiştim:[30]

«1. 27 Mayısçıların tam tasfiyesi,
2. T. Slh. K. lerin radikal kesiminin tam tasfiyesi
3. CHP'nin kapatılması,
4. Atatürkçü ve Demokratik sol görüşün tasfiyesi,
5. Faşist bir düzenin kurulması.»

Bu öngörü 1975'lerden 1980'lerin görünümü olarak gerçekleşmiş bulunuyor.

Gene o dönemde «CIA'nın Türkiye'de cinayetler düzenlediğini» iddia ediyordum.[31] Bizden yıllarca sonra 15 CHP'li Milletvekili ve Senatör aynı savı yineledilerse de ülkede siyasal cinayetler birbirini kovaladı.[32] Birçoklarının da faili ne yazık ki hâlâ bilinmiyor.

Gerçi konumuz CIA'nın işlediği cinayetler değildir. Bu konuda devlet adamları başta olmak üzere CIA'nın işlediği cinayetler kapsamlı bir yapıta konu olabilir. Ancak sırası gelmişken CIA'nın hukuk danışmanının bu konudaki görüşünü anımsamamızda yarar var. CIA'nın hukuk danışmanlarından Mitchel Rogovin: «CIA'nın, cinayetlere karışmasını yasaklayan yasa yok» diyerek,[33] CIA'nın bir cinayet örgütü olduğunu açıklıkla itiraf etmektedir.[34]

Bunun dışında CIA «Sorgu uzmanlarının, uyuşturucu madde uzmanlarının, psikiyatrislerin ve psikologlardan» oluşan ve adına «Enginar Grubu» denilen bir gruba «İnsanları iradesi dışında cinayet işletmeye çalıştığı» da açıklanmıştır.[35]

Bugüne kadar öne sürülen belgelere göre, ABD'nin kontrolu altına alınan Askeri Darbelerin gerek hazırlanması, gerek oluşumu ve gerekse darbe sonrası geçiş dönemini düzenleyen koşulların, siyasal ve ekonomik düzenin ABD'nin ve onun istihbarat örgütlerince yönlendirildiği açıklığa çıkmış bulunmaktadır.

Ancak bu konuda gayri resmi bir yapıt[36] Türkiye'de ilk kez savunmamla Türk kamu oyuna mal edilmiştir. Resmi olan ikincisi gerek savunmam ve gerekse yazılarımla FM 31 - 16, Counterguerılla operatıons adlı yapıt[37] kamu oyuna tanıtılmıştır. Bu iki belge Askeri Darbelerde ABD'nin ve onun istihbarat örgütlerinin rolünü kesinlikle ortaya koymaktadır.

Özellikle yazdığım bir yazı dizisinde[28] Amerikan FM 31 - 16 Counterguerilla operatıons (kontrgerilla harekâtları)[38] adlı resmi Amerikan Talimnamesinin 33. sahifesinde yer alan şemayı yayınladım. Bu belgede Askeri darbeler içinde ABD istihbarat örgütlerinin varlığı açıkça görülmektedir.

Özetle : 27 Mayıs olayını yarı kalmış bir devrim olarak nitelendirebiliriz. Yarı kalmıştır. Çünkü, 27 Mayıs'a sahip çıkan kadronun, ideolojik ve sınıfsal konumu bir sosyal devrimi yönetip yönlendirebilecek nitelikte değildi. Ayrıca sosyal muhalefeti değerlendirebilecek, değişim ve dönüşümleri gerçekleştirbilecek ve de kitle tabanı olan bir parti geleneği de yoktu. Bu nedenle de çok kısa bir sürede iktidar üzerindeki kontrollerini yitirerek T. Slh. K. lerindeki cuntalaşmaların nedeni oldular. Tüm bu olumsuzluğuna karşın toplumu ilerici bir Anayasa'ya kavuşturmanın onuru 27 Mayıs'ı yüceltmeğe yeter.

12 Mart imzacılarının yetenek ve nitelikleriyle simgelenen talihsiz yarı askeri bir darbe olup, bu darbeye boyun eğen TBMM'ne de yara aldırmıştır. Bu darbeye boyun eğen dönemin politikacıları amaçlarının TBMM'ni açık tutma olduğunu savunmasının ardına sığınmışlarsa da 12 Eylül 1980 darbesi bu gerekçenin tutarsızlığını kanıtlamıştır.

Ancak 12 Mart'ta iktidardan olan kadrolar o dönemde başta Faik Türün olmak üzere Sıkıyönetim Komutanlarına makam ve imkânlar vaad ederek, sahte davalar düzenleyerek, özellikle 12 Mart imzacılarından Faruk Gürler ve Muhsin Batur'u Bomba Davası'yla sanık sandalyasına oturtmayı denemiş ve T. Slh. K. lerinin bir kesimini tertiplerine alet etmeyi başarmışlarsa da bir yandan toplumdaki demokratik oluşum, diğer yandan Bomba Davası sanık ve savunucularının onurlu direnişleri karşısında geri çekilmişlerdir.

Bir anlamda 12 Mart, 12 Eylül'ün provasıdır. Emperyalizm bütün güçlerini seferber ederek 24 Ocak kararlarını kalıcı kılmak için önce askeri güçten yararlanmış daha sonra bu güce dayanarak uzantısı bir sivil kadroya iktidar yollarını açmış ve Prens Sabahattin'den beri hayal edilen bir ekonomik düzen Emperyalist sömürüye tam teslimiyet halinde yürütülmekte ve dış güçler tarafından pompalanarak yaşatılmağa çalışılmaktadır.

«12 Eylül'ü salt bir askeri darbe sananlar yanılır. 12 Eylül darbesiyle Türkiye dünya kapitalizminin acımasız karanlığına girdi. Zaten kapitalizme bağımlı idi iyice bağımlı oldu. Bir yeni anayasa yaptılar; ama bu anayasa hak ve özgürlükleri baştan ayağa kısıyor. Gerici akımlar kimi sırtlanıyor, kimi de dışlanıyor. Emekçi kitleler için ücretler, maaşlar, köylüler için taban fiyatları baskı aracı olarak kullanılıyor. Acımasız vurgun düzeni, sömürü, rüşvet, aferizm destekleniyor. Belli bir vurguncu kesim yaratılıyor...»[39] Bu değerlendirmeye katılmamak mümkün değil.

Politika biliminde böyle bir oluşuma «KARŞI DEVRİM» denilir. Öyle olduğu için 12 Mart'lardan bu yana «DEVRİM» kelimesi düzenin egemenliğince yasaklanmıştır.

Toplumsal kurallardan haberdar olanlar bilirler ki, toplumlar dinamiği olumsuzluk boyutunda sonsuza dek tutulamaz. Karşı Devrim tarihsel süreç içinde olumlu olan karşıtının koşullarını istese de istemese de zaman içinde hazırlayacak demokratik koşullar içinde ülkemiz layık olduğu düzene mutlaka kavuşacak, bu olumluluğu daha iyiye götürmek tarihsel dinamiğin kuralları içinde zorlamasız, baskı, zulüm ve işkencesiz devam edecektir.

Kurtuluş Savaşıyla kurulan Atatürk'ün «Tam Bağımsız Türkiye'sini» «Amerikasız Türkiye Düşünemiyorum»[40] diyen mandacı anlayış sahiplerinin çıkarlarını kollayan başıboşluğuna, işçi ve emekçi sınıf ve hareketler bir gün mutlaka dur diyeceklerdir. Kimsenin kuşkusu olmasın...

2 Şubat 1988

(Devam Edecek)

Kaynakça ve Açıklamalar:

1 Einstein'in mektubu (Cumhuriyet, 8 Aralık 1975, Sadun Tanju)
2 «Bomba Davası» Duruşma tutanağı s. 16
3 Savunmanın çok küçük bir bölümü: Bomba Davası Savunma 1 ve 2 adlı yapıtlarla yayınlanmıştır.
4 Politika, 10 Mart 1976
5 Politika, 1 Ocak 1977
Tercüman, 1 Ocak 1977
6 Cumhuriyet, 26 Mart 1976
7 Cumhuriyet, 3 Nisan 1976
8 Süleyman Demirel, «Başka ülkeler kuvvetli bir Türkiye istemez» Politika, 24 Mart 1976
9 «Amerikan Dostluğu» (Sadun Aren, Politika, 22 Mart 1976)
10 «Çağlayangil'in demokrasiye hizmeti» (Hasan Yılmaer, Politika, 23 Mart 1976)

11 «CIA mı, MİT mi simit mi? (Vatan, 21 Mart 1976)
12 Mart - ÇIA - MİT ilişkileri (Örsan Öymen, Milliyet, 23 Mart 1976)
13 «Çağlayangil'e niçin kızıyorlar? (Murat Belge, Politika, 23 Mart 1976)
14 «İyi dile gazeteciliği» (Sevgi Soysal, Politika, 24 Mart 1976)
15 «Fındık, fıstık, lokum derken» (Oktay Akbal, Cumhuriyet, 25 Mart 1976)
16 12 Mart ve Günümüz (İsmail Cem, Politika, 25 Mart 1976)
17 «Karanlık» (Mümtaz Soysal, Milliyet, 26 Mart 1976)
18 «Vay canına bu ne iştir» (Mustafa Ekmekçi, Cumhuriyet 29 Mart 1976)
19 «Buyurun ispat edin...» (Uğur Mumcu, Cumhuriyet, 16 Nisan 1976)
20 «Solun Birliği» (Mümtaz Soysal, Milliyet, 28 Mayıs 1976)
21 «CHP'li Ünsal, 12 Mart'ta CIA parmağı olduğunu Çağlayangil'den öğrendim» (Milliyet, 23 Ocak 1979)
22 Politika, 1 Ocak 1977
23 Mobilya kurdunun büyülü sesi (Politika, 2 Ocak 1977)
24 12 Mart ve Mobilya kurdu, (Uğur Kökden, Politika, 14 Mart 1977)
25 «12 Mart hukukunun ardındaki Amerika mı?» (Talat Turhan, 11 - 13 Ekim 1976)
26 «İşçi sınıfı ve sınıf gerçeği» (Talat Turhan, 7 Gün dergisi, 16 Şubat 1977 - 9 Mart 1977)
27 «İşkence, Terorizm, siyasi cinayetler ve Güvenlik örgütleri» (Talat Turhan, 7 Gün Dergisi, 11 Mayıs 1977 - 15 Haziran 1977)
28 İktidarların çeteleşmesi ve bürokrasi, (Talat Turhan, 3 Ağustos 1977 - 14 Aralık 1977) (Yazı dizisi sürerken dergi yayın faaliyetine son verdi ve dergi sahibi saf değiştirdi.)
29 Kontr-Gerilla Gerçeği «Talat Turhan, Sadi Koçaş ve Memduh Ünlütürk'e cevap veriyor» (Politika, 10 - 15 Mayıs 1978)
30 «Bomba Davası Savunma 1» (Talat Turhan, s. 63) Mahkemeye verilen şemada «faşist düzen» yazılıdır. Yapıta bu bölüm «yeni bir düzen» olarak geçmiştir.
31 Hürriyet, 4 Kasım 1975
32 «DİSK'in basın toplantısına katılan 15 CHP'li» CIA'nın Türkiye'de cinayet işlediğini iddia etti: İsmail H. Öztorun (Adana), Süleyman Genç (İzmir), Erol Saraçoğlu (Ankara), Kemal Anadol (Zonguldak), Selahattin Öcal (Ankara), N. Çelik Yazıcı (Çankırı), Fait Öztürk (Elazığ), Metin Tüzün (İstanbul), Ferhat Aslantaş (İzmit), Cemal Bor (Niğde), Solmaz Belül (İstanbul), Mustafa Gazalcı (Denizli), Temel Ateş (Ordu), Cevat Atılgan (Tokat), Altan Tuna (Çanakkale), Hürriyet, 30 Nisan 1978
33 Milliyet, 11 Aralık 1975
34 Sorun Birlikte Kitap Dizisi: 2/Ocak 1988 «Uluslararası Terörizm ve Ölüm Mangaları» (Talat Turhan, s. 24 - 34)
35 Politika, 13 Şubat 1978
36 «Ayaklanmaları Bastırma Hareketleri - David Galula - (Amerika'da CIA'nın yayınevi olan PRAGER tarafından basılan bu yapıt Genelkurmay tarafından tercüme edilerek T. Slh. K. lerine yayınlanmıştır.)
37 Departmen of the army field manuel, Headguarters, Department of the army - March 1967
38 Bilindiği gibi 12 Mart döneminin İstanbul Sıkıyönetim Komutanı Faik Türün «Kontr-Gerilla» yı inkâr etmekteydi.
39 «Anayasadan Yana» Mehmet Kemâl, Cumhuriyet, 1 Şubat 1988
40 «Yener Süsoy'un Erdal Kabatepe ile tatil sohbeti (Milliyet, 8 Kasım 1987) (Erdal Kabatepe, «Eisenhower Mübadele Dostları Vakfı»nın bursu ile Amerikada özel eğitimden geçmiş (1982 yılında) 19. Türk'tür. (1. Süleyman Demirel). Bu kişi Amerika dönüşü kendi ifadesiyle «dünyanın en büyük Amerikan firmalarından birisinin müşavirliğini almıştır. Ondan sonra yine başka bir Amerikan firmasının temsilciliğini almıştır» Halen de Türk - Amerikan Dernekleri Başkanlığını yapmaktadır.

SORUN ÖRGÜT KURMAK DEĞİL, HAREKETİMİZİ KUCAKLAYABİLECEK PARTİ'NİN OLUŞTURULULMASIDIR

İsmail Arguvanlı

Türkiye işçi sınıfı hareketiyle sosyalist hareketi partileşme konusunu tartışıyor. Türkiye solunun kronikleşmiş bu hastalığı yapılan «tartışma»lardan sonra tedavi görecek midir? Görmeyecektir. O zaman bunca çaba niçin sarfediliyor sorusunun dürüstçe cevaplanması gerekiyor. Evet, söylensin bakalım bu partileşme niyetleri nereden kaynaklanıyor?

Özellikle iki «ara rejim» şartlarında yeterince denenip sınanan, ve adları «işçi» «sosyalist» ya da «komünist» diye başlayan onlarca, hattâ yüzlerce örgüt, bir yenilgi (bozgun) döneminden sonra, kadroların önüne hangi amaçla ve yüzle yeniden çıkabilmektedir? Bunu hakedecek ne gibi çalışmalar yapılmıştır?

Sosyal pratikte yanlışlığı ortaya çıkan, bütün yerine küçük küçük parçaları örgütlemede hünerli parti kurma girişimleri, topluma ve kadrolara karşı hangi ilerici görevlerini yerine getirmiştir? Gerçekçi ve bilimsel bir değerlendirme yapılmış mıdır? Teori ve pratikteki yanlışları düzeltmek anlamına gelebilecek bir çalışma gerçekleştirilmiş midir? Türkiye gerçeğinin kavranıldığını gösteren bir işaret ortaya konulmuş mudur? Sorumluca eleştiri ve özeleştiri geleneğinin yaratılması istenmiş midir? Hareketimizin birliği konusunda çok yönlü çaba (teorik çalışma, diyalog, birlikte neleri yapabiliriz öneri ve çağrısı vs.) harcanmış mıdır? Ülkedeki örgüt, grup ve kişiliklerle görüşülmüş, onları adam yerine koyup düşüncelerine başvurulmuş mudur? Adeta birer «örgütler anarşisi» haline gelen «parti» kurma niyetlerinin, faşizm tehlikesiyle başedeceğini (bırakalım iç ve dış gerici ittifakın yerinden sökülüp atılması, aşılıp dönüştürülmesi görevini...) hesaplanmış mıdır? «Parti»nin kadrolarca kucaklanmaya aday olması, kitlelere yol gösterip sevgi ve güven sağlaması, birlik sorununa cevap vermesi düşünülmüş müdür? Kısacası, kim ne adına, hangi yetkiyle «ben partiyim, beni onaylayın» demektedir?

Kimleri kasdettiğimiz açık. Böylelerine daha onlarca soru yöneltilse, bu sorularda haklılık payı büyüktür. Soruların cevapları da daima olumsuzdur.

Bu olumsuz tablo bir yanıyla doğal karşılanmalıdır. Çünkü ülkedeki temel yapı neyse onun üstyapıya yansıyan görüntüsü de ona uyumlu olacaktır. Fakat ülkemizde bu yapılanmaların dışında oluşan bir gerçekliği de görmek, onu da hesaba katmak durumunda-

yız. Küçük üretim birimlerinin alabildiğine yaygın olduğu bir sosyal yapıda, kolektif modern üretimden, birlikte emek harcamaktan yana olan bir yapılanmayı da gözden uzak tutamayız. Birincisinin dönem dönem harekete damgasını vurduğu ne kadar bir gerçeklik ise, yaşanan süreçte ikincisinin de iradesini gösterdiğini inkâr edemeyiz. Hareketimizin içinde daima bulunan bu ikinci sıradaki eğilim, harekete damgasını vurabilmek için çok yönlü kavga veriyor. Bunun ayrıntılarını kitle hareketlerinde (kitle çalışmalarında), basın yayın faaliyetlerinde görmek mümkün.

Parti kurma çalışması yapanların ikinci eğilimi temsil ettiğini söyleyemeyiz. Bizim gönlümüz ikinci eğilimden yanadır. Yani, başta sınıf bilinçli işçilerin, köylülerin, gençliğin ve emekçi halkımızdan yana hakiki aydınlarımızın başını çektiği bir partileşmeyi istemeleri, bu yolda iradelerini yansıtmaları, birinci eğilimin karşısında tavır koymalarıdır. Çünkü, ülkemizde oluşan şartları birinciler çar çur etmiştir. Birlik sorununa öznel, faydacı yaklaşımlarla bugünkü kaygan zemini hazırlayanlar bunlardır. Hakim gerici ittifakın işini kolaylaştıran, bundan böyle de aynı işlevi yerine getirecekleri ayan beyan ortada olanlar da bunlardır.

Parti kurmanın tarihsel, sosyal haklı gerekçelerini, emekçi halkımızın ve kadroların canlı, meşru, yasal desteğini yanına alamayan bütün girişimler, son tahlilde, işçi ve sosyalist hareketin birliği yerine, hareketimizin bölünüp parçalanmasını sağlayacaktır.

12 Eylül sonu, hareketimizi kucaklamaya aday, örgütsüzlüğü giderecek, sağlı «sol»lu burjuva partileri karşısında alternatif politikalar üretecek partinin boşluğunu, sırasıyla ne «Sosyalist Parti» (SP) ne «Birleşik Sosyalist Parti» (BSP) ne «T. Birleşik Komünist Partisi» (TBKP) ve ne de «Toplumsal Kurtuluş Partisi» (TKP) dolduracaktır. Adları anılanların dışındaki parti kurma niyetlerini de yeri geldikçe inceleyip eleştirmek görevimizdir.

Yukarda adları anılan parti kurma niyetlerinin temsilcileri, panel, toplantı basın yayın faaliyetleri yanında birer de «program taslağı» yayımlamış bulunuyorlar. (SP ile TBKP) Diğer eğilim «BSP» ile «TKP» ise parti kurma niyetini gizlemeyen yayınlarla kendini duyuruyor.

İşi bu noktaya getirenlere sözlü, yazılı bir çok eleştiri ve uyarı yapılmıştır. Bu çalışmalar kadroların gözü önünde cereyan etmiştir. Ama bu eleştiri ve uyarıların kimseyi bağlamadığı, parti kurma niyetlerinin yeni basamaklara tırmandığı görülmektedir. Parti denilince böylelerinden çok farklı kaygılar taşıdığımızı cümle alem biliyor. Bunu gizlemiyor, savunuyoruz.

İster «SP». «BSP», «TBKP». «TKP» gibi adlar kullanılarak çeşitli niyet ve amaçlarla partiler kurulsun, isterse daha başka örgütlenmelere gidilsin. Bu örgütlenmeler, ülkedeki kadroların parti yönelişlerini karşılamayacaktır. Henüz bu niyetlere dur diyecek bir irade toplumda oluşmamıştır. Sınıf bilinçli işçilerin, onlardan yana kadroların düşündüğü PARTİ fikri genel hatlarıyla kafalarda biçim-

lenmiş olsa da bu niyetlerin önünü kesecek düzeyde donatımlı değildir. Olsaydı kimse bulabildiği «destek»lerle yola çıkmaya cesaret edemezdi. Elbette her siyasi eğilim büyük bir özgürlük içinde «şansı»nı deneyecektir. Bu «özgürlüğün» bir gün ellerinden alınacağını, girişim sahipleri de bilmektedir. Hareketimizin örgütsel, taktiksel ve programatik konuları çözüm aşamasına kavuşunca, bu niyetlerin önü kesilecektir; kesilmelidir.

Anılan partileşme girişimlerine terini akıtmaya aday kesimlerin güçsüzlüğü, bazı niyetlerin öznel ve faydacı biçimlere bürünmesini sağlıyor. Ortaya konulan «program tasarıları»da bunun diğer bir göstergesi niteliğinde. Oysa başta parti kurmaya özenenler olmak üzere herkes biliyor ki, hareketimizi kucaklamaya, sorunlarımızı çözmeye, toplumca güvenilir adımları atmaya aday partileşmeler, bu program tasarılarıyla, bu yöntemlerle, bu türden niyetler ve kadrolarla gerçekleşmeyecektir. Türkiye solunun ödevi, sosyal mücadele tarihinden gelen bütün sağlam ünitelere sahip çıkılması, aşınan ve atılması gerekenleri ayıklamasıdır. Bunca çile boşuna çekilmiyor; telif ve tercüme eserler boşuna yayımlanmıyor; dünya ve ülke pratiğinden öğreneceğimiz çok şey var. Yarım doğruları geveleyerek bir yere varılamaz. Varılamıyor. Bu türden «gerekçe»lere dayanarak parti kurulamaz. Kurulanlar da PARTİ işlevi göremez...

Türkiye solu, daha 1903'de II. Kongresini yapan RSDİP'nin yönelişlerini yakalayamamış durumda. Bilindiği üzere, Rusya'da RSDİP I. Kongresini yapmış olmasına rağmen, bütün işçilerin ve emekçilerin tek örgütü değildi. RSDİP dışında farklı program ve tüzüklere sahip 26 adet daha örgüt vardı. Tek bir programın hükmetmediği Rusya toprağında, hareketi tek bir örgütsel güvenceye kavuşturacak örgüt temsilcileri bu kaosu görmüş ve bu güçsüzlüğün aşılabilmesi için II. Kongreye katılmışlardır. 26 örgütün katıldığı bu Kongre'de, PROGRAM - TAKTİK ve ÖRGÜT (KADRO) İLKELERİ TARTIŞILMIŞTIR. RSDİP'nin öteki sorunları yanında yaptığı bu önemli girişimden, neleri öğrenmiş bulunuyoruz? Türkiye solu, allahlillah aşkına neyi tartışıyor?

Ülkemizde RSDİP ile mukayese edilecek bir geleneğimiz bulunmuyor. RSDİP ve öteki örgütlenmelerin önderleri de bizde yoktur. Rusya'nın şartları da çok değişikti. O halde sorulmalı: Ülkede nelerin yapılma şansı bulunuyor? Değil 26, en azından 46 tane örgüt var. Hepsi de «parti» olduğunu kanıtlamak için çırpınıp duruyor ve tek tek dövüşmeyi seviyor; her cehennemi yenilgide bıraktığı yerden başlamayı uygun buluyor...

Türkiye solunun sorumlu kadroları, ortaya çıkan parti kurma niyetlerini, hareketimizi kucaklayamayacağı, bölünmeleri tahrik edeceği için önlemelidir. Hangi eğilim, hangi gerekçelerin ardına sığınırsa sığınsın, örgüt kurmuş olur; hepsi o kadar. Oysa hayat acımadan ve gecikmeden öğretti: Örgüt ile PARTİ ayrı şeydir! Örgüt kurmak çok kolaydır; PARTİ oluşturmak zordur. Zor ve çetin görevleri yerine getirmeyi deneyebiliyor muyuz? Sorun budur; ötesi boştur!

8 Ocak 1988

DİYALEKTİK ÜZERİNE

II. Bölüm

I/II. Kısım : Özdeşlik ve Değişim

Aytunç Altındal

Diyalektik Materyalizm'in kategorileri arasındaki bağları kavravabilmek için özellikle «Özdeşlik» (Identity) ve Birlik (Unity) kavramlarının üzerlerinde durmak gerekir.

Özdeşlik, oldukça eski bir kavramdır. Archaic anlamında «Identity» birey ya da gerçek varoluş demektir. Aristo'da ve sonrasında «Identity» her varlığın kendisiyle aynı olmasını, değilse ayrı olması keyfiyetini gösterir. Özdeşliği Felsefe'de bir akım haline getiren F. W. J. von Schelling'dir. Ona göre dualizme karşı monist özdeşlik anlayışı konulmaktadır. (NOT : Schelling özellikle Kant'ın ve Fichte'nin dualizmine karşıydı). Schelling'e göre, «Idea'» ve «Gerçek» özdeştirler ve en üst ayniyetlerine «Mutlak»da erişirler. Benzer şekilde «öznel» ve «nesnel»de, Schelling'e göre özdeştirler ve Tanrı'ya bu ilkeyle (özdeşlik yasası) ulaşılabilirdi.

Özdeşlik Hegel için de büyük bir önem taşıyordu. Hegel'e göre özdeşlik, her şeyden önce dualist değil. Pluralistik ve Diyalektiktir. Dolayısıyladır ki, değişimsiz bir «mutlak» ve fix/sabit bir şey değildir. Hegel'e göre özdeşlik, varlığın çeşitliliğini kendi immanent (içsel, gizli) sonsuzluk biçimi olarak kendinde toplayışıdır.

Kısacası idealist görüşler için özdeşlik son tahlilde, kendinle aynı olma halinin belirtisidir. Mistik akımlara göre ise, Tanrıyla ya da insanüstü bir yaratıcı, düzenleyici varlıkla ve/veya güçle uyumlu (harmonical) bütünselliğe ulaşabilme keyfiyetidir. Bu anlayışlarda a) Değişim ile b) Fark ve Farklılaşma ortadan kaldırılmışlardır. Aristo'nun ünlü kapı örneğinde olduğu gibi, kapı ya açıktır ya kapalıdır; Kapı açıkken ya da kapalıyken kendisiyle özdeştir, Değişim-siz'dir. Formel mantık özdeşlikte nesnelerin ve fenomenlerin kendi kendileriyle özdeş olmaları halinde değişim-siz olduklarını varsayar, ve bir anlamda özdeşliği soyut (universal) ve somut özdeşlik olarak ikiye ayırır. Leibniz tarafından formüle edilen özdeşlik yasası, soyut özdeşlik'in yasası olarak bilinir. Buna göre A ve B ancak A'nın özelliklerini yansıtan (manifest) olgular B'nin de özelliklerini yansıtıyorlarsa ve bunun aynısı tersi yönde işliyorsa, özdeştirler yoksa değildirler. Nedir ki, bu tasarımsal, soyut özdeşlik fikri, sadece düşünsel bir anlam ve önem taşır, hayatın somut koşullarıyla bağdaşmaz. Çünkü nesnelerin kendileriyle olan özdeşlikleri izafi, gelişimleri ise mutlaktır.

Diyalektiğin materyalistçe yorumuna göre özdeşlik nesneldir ve bağrında «Fark»ı ihtiva eder. (Engels)[13]. Dolayısıyladır ki, Lenin'in de belirttiği gibi «Nesnel diyalektik'e göre her izafide bir mutlak vardır. Öznelcilik ve sofistri için izafi sadece izafidir ve mutlak'ı dıştalar.»[14]

Diyalektik'in materyalistçe yorumunda «Birlik» kuramı da bir ilke olarak büyük önem taşır. Özdeşlik ve Birlik daima birlikte ele alınırlar, sadece özdeşlik ya da sadece birlik kavramıyla düşünülemez. Birlik, genelde, süreklilik, kesintisizlik ifade eden kavramdır. İdealist yorumuna göre de birlik, süreklilik ifade eder; ama bu süreklilikte sapmalar, farklılaşmalar ve değişmeler yoktur ve olamaz. Kısacası, İdealist yorumuna göre Birlik, Birlik'tir (A=A) bunun içinde çelişkiler bulunamaz. Diyalektik Materyalizm ise, her birliğin çelişkili olduğu görüşünü öne sürer, buna göre, evrende, doğada ve toplumda **«Zıtların Çelişkili Birliği ve Özdeşliği»** vardır; Çelişkisiz Birlik olamaz, zaten yoktur.

İdealist görüşün, esasda reddettiği Değişim'i materyalistçe yorumuyla kavrayabilmek için özellikle «Tekil - Tümel Özdeşliği»ni tanımak gerekir.

Rönesans sonrasında Tümel'in Mutlak olduğunu savunan en önemli düşünür Hegel'dir. Hegel'in Tümel anlayışı, felsefi sistemi gibi a priori'dir ve ona göre Gerçeklik'de a priori'dir. Tümel konusunda Hegel şöyle yazıyor:

«Tümel, tümel olarak gözün önünde (göz görebilsin diye-ç). dışsal olarak da var değildir. Tür, tür olarak algılanamaz: Göksel hareketlerin yasaları gökyüzünde yazılı değildir. Tümel ne görülebilir ne de duyulabilir, onun varoluşu sadece akıl (us) içindir. Din bizleri bir tümele ulaştırır, ki o tüm şeyleri kendi içinde barındırmaktadır; bir Mutlak'a (Absolute) ulaştırır, ki onun sayesinde herşey var-olmuştur (varlık olmuştur): ve bu Mutlak duyumların değil, aklın ve düşüncenin bir nesnesidir (object). (...) Duyumlarla kavranamayan bu tümel hakiki (true) ve esas sayılır (...) kendi içinde tamdır ve özelleri (particulars) yönetmektedir.»[15]

Tümel'in bu tarzda kavranması Neo-platonizm'e uygun olduğu kadar, Hıristiyanlık öğretisine de uygundur. Ama onlardan ayrıldığı husus, tümel'in bir antitezi olduğudur. Bu antitez de Hegel'e göre «Tekil»dir. Bunlar birlikte vardırlar. Yine de belirleyici olan Tümel'dir. Tümel, kategorik olarak «Kalıcı» ve süreklidir; duyumsal görünüş/tezahür ise, tekil ve uçup - gidicidir.[16] Şöyle söylersek, Hegel için, Değişimsel - olanlar ile Değişmez veya Değiştirilemez - olanlar vardır. Bunlardan tekil, gel - geç ve geçici (Değişimsel), tümel ise asli, sürekli ve kalıcıdır. Dahası, «var-eden»dir (Tanrı anlamında).

Hegel'in bu görüşleri, Plato'nun görüşlerinin belki de en ileri, en gelişmiş aşamasıdır. Zaten Hegel, diyalektiğin mucidi olarak da Plato'yu görmektedir.

Yine Hegel'e göre yüzlerce yıllık «Realizm» sorunsalında onun, gerçek dünyanın yaratıcısı olarak «idèe»yi gördüğü, dolayısıyla ger-

çek olanı maddi dünyayı bunun dışa vurumu ya da dışsal görünüşü olarak kavradığını söyleyebiliriz. Diğer bir anlatımla Hegel'e göre «Gerçek» olan idèe'dir ve bu da kendi başına bağımsız bir özne (subject)'dir. İşte Marx, bu «Realizm» anlayışını ayakları üstüne oturtmuştur, kendi rasyonel diyalektik yönteminde. Marx'a göre «Gerçek olan maddi dünya» tek kelimeyle «Nesnel»dir; Özne'den kaynaklanmaz, ondan bağımsızca vardır. Özetlersek Hegel için, mistik diyalektiği bir yöntem olarak benimsemiş ve uygulamış, felsefedeki Realizm sorunsalı konusunda da «Öznel Realizm»i savunmuştur, diyebiliriz. Marx ise diyalektiği rasyonel özüyle bir yöntem olarak benimsemiş ve uygulamış, felsefedeki Realizm sorunsalında da «Nesnel Realizm»i savunmuştur, diyebiliriz.[17]

Bu değerlendirmeler ışığında bakıldığında Hegel'e göre, «Tekil» bir sonlu'dur ve bu da kendi başına bağımsız bir özne olan idèe'nin dışavuruş ve/veya yansımış bir «form»udur. Hegel'de «Tekil» form (biçim)a tekabül eder; ki bu görüş, özellikle (monoteist) teoloji ile de büyük ölçüde uyumludur. Hegel'de «Öz»ü «Tümel» temsil eder; ki bu da son tahlilde idèe ve onun en mükemmel hali olan Tanrı'dır.

Marx içinse, Tekil herşeyden önce, yeryüzünde idèe'den yansıyan bir Form değildir. Tersine, Tekil'in somut varlığı idèe'yi bir yansıma Form'u olarak insan bilincinde oluşturmaktadır. Tümel ise kendi başına mutlak bir özne değil, nesneye bağlı bir öznedir. Ve Fenomenler'in entegral bütünlüğü, diğer bir anlatımla, Madde'nin tezahürü (manifestation) olan Hareket'dir. Hegel'de Tanrı, kendisi yaratılmamış, Kalıcı ve tek mutlak yaratıcı özdür tümeldir; Marx'da ise Tanrı insan düşüncesinin ürettiği bir soyutlamadır.

Daha önce de gördüğümüz gibi, Hegel'in «Tümel»i dışsal olarak var değildir ve göze görünmezdir. Ama akılla hissedilebilirler. Bu da onun gerçek olduğunun delilidir, ispatıdır. Tümel'in bir düşünce olduğunun anlaşılması ve insan bilincinde böyle yer etmesi, Hegel'e göre, binlerce yıl almıştır ve bu görüşün kabullenilmesi Grekler'le değil, Hıristiyanlık'la sağlanmıştır.

Öte yandan Tümel'in Genel olarak kullanılması, synonyme sayılması ve aralarında sadece yazımsal bir fark bulunduğu görüşü çok yaygındır. SSCB'nde de özellikle felsefe çalışmalarında, örneğin Tümel der demez yanına bir parentez açıp bir de Genel diye bir ekleme yapılmaktadır. Oysa, Tümel bir «Özdeşlik» ifade eder. Genel ise, gerçekte belirli bir «Birlik»i ifadelendirir.[18] Tümel ve Genel'in birbirlerinin bir ve aynısı olduğunun sanılması, diğer bir deyişle, bunların birbirlerini bire bir karşıladıklarını sanmak, hatalıdır. Örneğin Rousseau'nun **«volontè gènèrale»**i belirli bir **«Birlik»** (burada Ulus) oluşturmuş insanların iradesi anlamına gelirken, yine aynı düşünürün **volonè de tous»** su tüm insanların, HERKES'in iradesi anlamına gelir. Aradaki fark örneğin **«bizim irademiz»** ile **«tüm insanların iradesi/Herkes'in iradesi»** ayırımıdır. Rousseau'ya göre **«bizim irademiz»** yani birlik halindeki Fransız Toplumu'nun iradesi ile

«tüm insanların iradesi» özdeştirler (?). Buradan açıkça görülebileceği üzere, bizim irademiz Öznel, tüm insanların iradesi ise Nesnel'dir. Bu durumda **«Biz»** öznel irademizle **«Tüm»** insanlığın/herkesin nesnel iradesini belirlemek gayretine girmişizdir. Aristo'nun Polis'i ve Politikon'u ile sınırlı olan **«Biz»**ini Rousseau örneğin Fransız, İngiliz toplumlarının **«Biz»**i ile tanımlamıştır. Şöyle ki, Aristo'ya göre **«hür»** yurttaşın yönetilmesiyle, kölenin yönetilmesi arasında fark vardır ve bu fark da tabiat itibariyla, yani, Tabiat'ın doğurttuğu şekliyle köle olmak -kimileri köle olmak için doğar görüşü- ile Tabiat'ın doğurttuğu şekliyle **«hür»** olmak arasındaki **«fark»**dır.[19] Rousseau, işte Aristo'dan gelen ve **«Doğal»** kabul edilen bu farkı **«toplumsal/ulusal»** düzeyde kaldırma, bir anlamda, eşitleme çabasındaydı. Rousseau bunu, kanımızca, bir **«moral obligation»** olarak görüyordu, bir üretim tarzı ve **«özel mülkiyet»** ilişkisi sorunu olmaktan çok.

Özetle, nasıl ki tüm insanlar, **«Herkes»** **«Biz»** anlamına gelmezse. **«Tümel»** de **«Genel»** anlamına gelmez, diyoruz. Bunlar, birbirlerinden yalıtlanamayacak İKİ ayrı olgudurlar; aralarında kopmaz, kopartılamaz bağ vardır.

Benzer bir durum da **«Tekil»** ve **«Özel»** ilişkisinde izlenmektedir. Birçok araştırmacı **«Tekil»** derken **«Özel»**i hattâ **«Finite/Sonlu»** ve/veya **«Form»**u kastetmektedirler. **«Tekil»** bir kez **«Finite»**e indirgendi mi, sorunların önü alınamamakta, durmaksızın bir kısır döngü içinde dönülmektedir. Tekil'i **«Form»** ile karıştırmak ise özellikle Hegel'ci görüş taraftarlarına özgüdür. Öte yandan, Tekil, sonlu sayıldığı için ortadan yokolacağı ve/veya yokedilebileceği gibi yanlış bir kanı doğmaktadır. Oysa Tekil sonlu olmadığı gibi, hiç bir güç tarafından ortadan da kaldırılamaz diğer bir anlatımla «yokedilemez»

Realizm - Nominalizm tartışmalarında tarihsel olarak, Tümel'in gerçek olduğu inancı -buna bilimsel anlamında bilgisi denemez, kesinlikle dinsel inanç kapsamındaydı- yüzyıllar boyunca tartışılmadan kabullenilmişti. Tümel gerçekti ve insan'dan bağımsızca vardı. Bu da son tahlilde, Tanrı'ydı. Tümel'in Gerçek ve Tanrı olduğu görüşü günümüzde de geçerlidir. Adları ünlenmiş birçok Batılı felsefeci hâlâ büyük bir ciddiyetle bu görüşü savunmaktadırlar. Tekil'i yok sayma düşüncesi çağımızda bile öyle boyutlara ulaşmıştır ki, gerçekte insanların **«Göze görünmedikleri»** şeklinde ve gayet bilimsel (!) olduğu öne sürülen savlar ciddi ciddi tartışma konusu olmuştur kapitalist Batı'da. Okuyalım, bir zamanların ünlü ruhbilimcisi Dr. Maurice Nicoll'un yazdıklarını:

«Göze görünmez olduğumuzu bir türlü kavrayamıyoruz. Göze görünmez insanların dünyasında yaşadığımızı bir türlü idrak edemiyoruz. Hayatın, bütün diğer tanımlarının ötesinde, görünürle görünmezin bir sahnelenişi olduğunu (bir türlü) anlayamıyoruz.»[20]

Nesnel Gerçekliği'nden yalıtlanması halinde Tekil (insan olarak) işte, göze görünmez de olur, monoteist dinlerdeki **«suret»** an-

lamıyla, sadece bir «**Form**» da olur! Bu nedenledir ki, yukarıda belirtilmiş olan birlikteliğinden izole, yalıtlanmış bir tekil yoktur, olamaz diyoruz. Egzistansiyalistlerin Tekil - İnsan'ı da (der Einzelne) gerçekte bir tasarımdır. Tüm ilişkilerinden yalıtlanmış ve bir bakıma sorge'den ibaret bir Tekil -İnsan, şükür ki, insanlık tarihinin hiç bir döneminde varolmamıştır. Daha doğrusu, var-olamamıştır.

Aşağı yukarı Heraklitus'dan bu yana, her nesnenin değişim halinde olduğu bilinmektedir. Thales, Anaxsimander, Anaximenes de en azından sezi aracılığıyla bu durumu fark etmişlerdi. Basit gözlemle bile duyumlanabilen bir durumdur bu. «**Her nesne değişim halindedir.**» dediğimiz zaman, bu bir Tümel önermedir. Hiçbir nesne Değişimden kopuk ve yalıtlanmış değildir, olamamaktadır. Her nesne denildiğinde Tekil nesneden ve Değişim denildiğinde de onun Tümel'le olan bağından sözedilmiştir! Her (tekil) nesne asla «Değişim-siz» olamamaktadır. Dolayısıyladır ki, Değişim de her (tekil) nesne-siz olamaz.

Bunu biraz açalım. Tekil, daha önce de değindiğimiz gibi, en çok ve sık olarak Finite/Sonlu ile karıştırılmaktadır. Sonlu'ya indirgenen Tekil, bu görüşü benimsemiş olanlara göre yokolmaya mahkum olduğu için (ör. Hegel) kalıcı değildir. Kalıcı olan, onlara göre onu vareden Tümel'dir. Sonlu'nun yokolmaya mahkum olduğuna bakılarak, öbürünün, Tümel'in Gerçekliği'ne inanılmıştır.

Oysa durum böyle değildir. DEĞİŞİM KALICIDIR. Hiç bir güç (agent anlamında) onu ortadan kaldırmaz, yokedemez, yoksayamaz, kendinden dışlayamaz. Değişim ve Kalıcılık özdeştirler. Bunları birbirinden ayırabilmek, koparabilmek mümkün değildir. Kalıcı olmayan Değişim, düşünülemez, zaten yoktur. Nedir ki, Değişim, Kalıcılığa, Kalıcılık da Değişime indirgenemezler, birbirlerinden farklıdırlar. Kalıcılık Değişim'in Sebebi Değişim de Kalıcılığın Sonucu'dur. Örneğin Kozmos Tekil'dir Sonlu (Finite) değil. Kozmos'un Tekil ve kalıcı olmadığı öne sürülemez.

Yeri gelmişken kısaca Kozmos fikrinin üzerinde durmak gerekiyor. Kozmos, en çok Evren (Universe) ile karıştırılmaktadır. Oysa Kozmos, Grekçe ve kelime anlamıyla «Düzen» demektir, Universe ise, Düzenliliği değil, bir bütünlüğü ifade eder. İlginçtir ki, A. A. Long'un da belirttiği gibi, Kozmos fikri, Antik Atina'da değil, İ. Ö. VI. yy dolaylarında Batı Anadolu'da doğmuştur. Atina'nın Grek felsefesine merkez oluşu ise İ.Ö. IV. yy'a doğrudur.[21] Antik spekülatif felsefede başlıca dört kavram önemli rol oynuyorlardı. Bunları şöyle sıralayabiliriz: Kozmos, Üniverse, Natura ve Kaos. Kozmos ve Üniverse dışsal (terrestial olmayan), Natura (Tabiat, Doğa) ise dünyevi olandı. Kaos ise ilginçtir ki, Tabiat'ın «Form»u olarak algılanıyordu. Her «Şey» işte bundan yani Kaos'dan doğmuştu. Her türlü dehşet verici Tabiat olayı (yıldırım, fırtına, deprem, volkanik patlama vd.) Kaos'du. Daha sonraki yüzyıllarda Plato'nun «**Formlar Kuramı**» ve Aristo'nun «**Devinimsiz Hareket - ettirici**» hipotezi, işte buna, Tabiat'ın Formuna yani Kaos'a dayandırılarak oluşturulmuşlardı. Ba-

tı Anadolu'da Kozmos, bir «Akışkanlık ve ebedi istikrarın kaynağı» olarak algılanıyordu (Cosmic flux and everlasting stability). Daha sonra ortaya çıkan tek-tanrılı dinler, bunu yani «**Cosmic Flux**»e Tanrı'nın «**İlahi İradesi**» olarak yorumladılar. Bütün bunlar-Tabiat olayları vb. Yüce Tanrı'nın iradesi «**bu**» olduğu için oluyorlardı. Tanrı, Aristo'dan gelerek, «**kendisi Devinimsiz, dolayısıyla Değişimsiz olan (ilk) Hareket-ettirici**» idi; İnsanlar, eşyalar ve tüm fenomenler de, Plato'dan gelerek, sadece birer «**Form/suret**»tiler. Oysa ne Plato ne de Aristo için böylesine «**fix**» Formlar ya da «**Devinimsizlikler**» vardı. Bunları sabitleştiren ve kendince bir mebde (kaynak gibi) bağlayanlar monoteist dinler oldular.

Felsefi bağlamında Kozmos, İngilizce «**Order**»den öte Almanca «**Ordnung**» kelimesiyle karşılanır, yorumlanır ve «**Düzen**»i değil, «**Düzenleniş(i)**» ifade eden rasyonel bir soyutlama olarak kullanılır. Sadece göz önünde canlandırmak amacıyla yapılmış bir benzetmeyle söylersek, Kozmos, Evren'in kendisi değil onun «**Çatısı**» (Corpus) gibidir, onun kendiliğinden düzenlenişini ve başka türlü düzenlenemeyeceğini (ve düzenlenemeyişini) gösterir. Buradaki kullanımı ve anlamsal itibariyle Kozmos, Tümel değişimin «**Kalıcı Düzenlenişi**» dir. İşte Diyalektik'in materyalistçe yorumuna göre «**Cosmic**» olan Kalıcıdır ve kendinden başka «Cosmos» da yoktur; bu anlamında Kozmos, Tekil'dir. Diyalektik'in materyalistçe yorumunun İdealizm'den ve monoteist dinlerden ayrıldığı husus şudur ki, Tekil ve Kalıcı olan Kozmos'un «**Değişim-siz**» olduğu da öne sürülemez. Nasıl ki «**Her**» tekil nesne «**Değişim-siz**» ve Değişim de her Tekil «**nesne-siz**» olamıyorsa, bu da öyledir. Tekil (nesne) ile Tümel Değişim özdeştirler. Tümel Değişim'i Kalıcı kılan/yapan Tekil (nesne)'dir. Diğer bir anlatımla Tekil, NESNEL olarak varolduğu içindir ki Tümel «Değişim» vardır, tersi olamaz.

Eğer önce Tümel Değişim, sonra Tekil (nesne) deseydik, «Başlangıçta» (Kutsal Genesis anlamında) duyumlarla algılanamaz olan Tanrı ya da Kutsal Ruh gibi Tümel bir Sabit (Fix, Değişim-siz, Kalıcı) gücünü kabullenmiş olurdu -ki, bu da a priorizm'i kabullenmek olurdu. Nitekim monoteist dinlere göre önce Tümel ve Sabit Tanrı (Baba) -Zeus'dan Jetvah'a Kutsal Ruh'a değin- vardır, Tekil (evladını) Kozmos'u o yaratmıştır!

«Tekil (individu) kategorik olarak Tümel'in nesnel, ortadan kaldırılamayan maddi özünü temsil eder.» Örneğimizdeki Kozmos, Tekil özü itibariyle nesnel ve «**yokedilemeyen**»dir. Tümel bunun tezahürü (minfestation)'dür. «**Öz**» denildiğinde anlaşılması gereken de bize göre «**her nesnedeki zaruri müşterek/ortak(lık)** dır. (İngilizcesiyle, «**What is necassarily common to all**».)

Thales olsun, Anaximander olsun, Anaximenes olsun, Heraolitus olsun vd. leri, işte bu «**Yokedilemez ve Varedici**» olanı tanıyabilme gayretindeydiler. Bu çabaları sırasında kimisi bunun Su, kimisi Ateş, kimisi Aperion, kimisi de Atom olduğunu ileri sürmüştü. Ama hepsine göre «**Kalıcı ve Yokedilemez**» bir «**İlk Madde**» vardı. Bu Tekil'-

di. Yaratılmamıştı. Kendinden - hareketliydi ve her yer onunla doluydu, her nesne onun eseriydi. Bu naive- Lenin'in 'çocuksu' dediği -materyalist anlayıştaki temel hata yüzyıllar sonra çözümlendi. Gerçekte bir «İLK MADDE» (materia primea/primordial matter) yoktu. Çünkü MADDE İLK DEĞİL, ÖNCESİZ, SONRASIZ VE SONSUZ'du. Yaratılmamıştı ve yokedilemezdi. MADDE yer de -Mekân anlamında- «doldurmuyordu»; Mekân Madde'ye bağlı olarak ortaya çıkıyordu. İşte bu nedenledir ki, Tekil NESNE, MADDE finite değildir. Finite. Mekânsal'dır ve zaman tarafından forme edilir. Mekân ve zaman ise Madde'ye ve onun tezahürü olan Hareket'e bağlı olarak anlaşılabilirler sadece. Yani Madde- Hareket olmadan Zaman/Mekân olmaz, tersi değil.

Buradaki ele alınışa göre, Tekil. Tümel'in maddi, kalıcı özünü, Tümel'de buna bağlı olan Hareketli tezahürü (Değişim) temsil etmektedirler. Buna göre Tümel, Tekil'in öznesi olmaktadır. Tekil ise Tümel'in nesnesidir. Tekil ve Tümel (Nesne ile Özne) arasındaki bu bağa «Özdeşlik» diyoruz. Bu durumda Tekil, Tümel'in ta kendisi olmadığı halde, onsuz olamamaktadır. Ama Tekil ile Tümel özdeşliği, «Fark» olmadan anlaşılamamaktadır. Oizerman'ın da belirttiği gibi, Hegel, «**Fark**»ı (Difference) özdeşliğin ayrılmaz kopartılamaz bir unsuru olarak görmekteydi.[22] Ancak Hegel'in özdeşliğe içkin olarak gördüğü «Fark»ı çelişki anlamında okumak da olasıdır -nitekim Oizerman da Fark dedikten sonra, parantez açıp Çelişki diye eklemek zorunluluğunu duymuş. Biz bu tür bir açıklamaya katılmıyoruz. Hegel'in de Marx'ın da «**Fark**» derken «**Çelişki**»yi kastetdikleri kanısında değiliz.[23] Biz «**Fark**»ı «**Çelişki**» olarak kavramıyoruz. Kanımızca Fark. Çelişki'nin ortaya çıkmasını sağlar, onun Nesnel varlığı kavranılmadan, Çelişki'nin «**Gerçekliği**» anlaşılamaz.

Eğer böyleyse, Tekil ve/ile Tümel özdeştirler; ama birbirlerine indirgenemezler; çünkü birbirlerinden farklıdırlar, ve bu asla yoksayılamaz. Tekil -Tümel özdeşliği ortadan kaldırılmadığı için «**Fark**» da kaldırılamaz. Tekil ile Tümel özdeşliğinden «**Sebep- Sonuç**» prensibi tanınır. Bu özdeşliği Madde -Hareket bağlantısında izleriz. Hiçbir güç (agent) tekil Madde'yi, Tümel Hareket'ten ayıramaz, koparamaz, yalıtlayamaz.[24] Bunu yapabilmek için Kozmos'un dışına çıkmak gerekir ki, bu imkânsızdır. Çünkü böyle bir «**Dış**» yoktur. Madde Hareket'in Sebebi, diğeri de onun Sonucu'dur. Madde Hareket'in Özü Hareket'de Madde'nin Tezahürüdür. Burada Hareket en geniş anlamıyla «**Değişim**» olarak anlaşılmalıdır.[25] Diğer bir anlatımla Hareket Madde'nin «**Öznesi**»dir. Kendi başına izole, mutlak bir «**Özne**» değil, ancak ve sadece Nesne'ye (Madde) bağlı olarak, ondan tezahür ederek ve/fakat ona indirgenemeyecek olan bir «**Özne**». Nesnesiz (bir) Özne düşünülemez, tabiidir ki, Özne-siz bir Nesne de.[26] Daha kestirme bir söyleyişle, immaterial bir Hareket (Değişim) yoktur, olamaz.* Bu nedenledir ki, Madde ve/ile Hareket özdeştirler ve bir-

* Ünlü Papaz Berkeley ise, her nesnenin «immaterial» olduğunu öne sürüyordu. Berkeley «immaterialism»in kurucusudur.

birlerinden farklıdırlar.[27] Nasıl ki, yeryüzünde Hava, Isı'dan tecrit edilemezse, yani ısısız bir Hava elde edilemezse, bu da öyledir. Hava, hiçbir suretle Isı'yla bir ve aynı olmadığı halde, aralarında kopartılamaz bir özdeşlik vardır.

I/II. I Mekân ve Zaman

FAKAT, Mekân ile Zaman, ya da Özel ile Genel arasındaki bağ böyle değildir. Bunların arasında, yukarıda açıklanan anlamıyla «**Özdeşlik**»ten değil, «**Birlik**»ten sözedilebilir. Bunlar birer karşıt/zıt kutup olarak biraradadırlar. Ve aralarında «**Çelişki**» vardır. Şöyle söylersek Tekil -Tümel özdeşliği varolduğu için, bundan doğan Özel/Genel birlik'i vardır. Ve her Birlik mutlaka «**Çelişki**»den kuruludur. Çelişki- siz birlik yoktur, olamaz. Zıtları bir araya getiren Çelişki'dir. Çelişkili Birlik'de «Belirleyen ve Belirlenen» taraflar vardır. Bundan Determinizm (Gerekircilik) prensibi izlenir ve tanınır. Özdeşlik'de Determinist anlamda Belirleyen ya da Belirlenen'lik sözkonusu değildir. Özdeşlik'de «**Sebep- Sonuç**», Birlik'de «**Determinizm**» ilkeleri izlenir. Ve bunlar, birbirlerinden kopartılamayacak, yalıtlanamayacak bir birliktelik oluştururlar. Birlik'de belirleyici olan, İçerik'dir. Örneğin Mekân, Zaman'ın belirleyici olan İçeriği'dir.

Bu birliktelikte Madde - Hareket Özdeşliği'ne «**Nesnellik**», Mekân/Zaman Birliği'ne «**Gerçeklik**» diyoruz. Nesnellik, Fark'la, Gerçeklik ise Çelişki ile vardırlar. Nesnel Gerçeklik denildiğinde, anlaşılması gereken, işte budur. Nesnel Gerçeklik'deki Fark ve Çelişki'nin kavranılması, araştırılması ise, Yöntem ve Bilim'in alanıdır. Belirli bir özdeşlikde, örneğin Öz- Tezahür'de sadece «**Çelişki**» aranırsa somut bir sonuca ulaşılamaz. Şu da var. Belirli bir Birlik'de kalkıp da sadece «Fark» aranırsa, yine sonuçsuz kalınır. Örneğin, Dişi mi belirleyici, Erkek mi belirleyici gibi pseudo bir probleme gelip takılınır.

Özel ve Genel'in olabilmesi için; mutlaka Tekil-Tümel'in varlığına gereksinilmektedir. Öte yandan İçerik ve Biçim'in olabilmesi de Öz ve Tezahür'ün varlığına bağlıdır. Nasıl ki Gerçekliğin olabilmesi Nesnelliğe bağlıysa.

Görülebileceği üzere, burada ele alındığı tarzda «**Gerçeklik**» ancak ve sadece Nesnellik sayesinde/aracılığıyla varolabilen bir «Gerçeklik»dir. Kendi başına, yalıtlanmış ve bir «Özne» durumuna gelmiş/getirilmiş bir «Gerçeklik» değildir.

Realizm -Nominalizm tartışmalarında işlenen Gerçeklik ise, Nesnel değildir. Kilise'ye göre Gerçeklik «**şeylerden önce**», conceptualism'e (Abaelard) göre «şeylere içkin» ve Nominalist Ockham'a göre de sadece bir «**ad**» olarak ve «**şeylerden sonra**»dır. Burada ise Gerçeklik'in ancak ve sadece Nesnel olarak varolabileceği, ona bağlı olarak ortaya çıkabileceği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla, burada anlatılan Gerçeklik, sözkonusu üç tezden de ayrıdır. Ne şeylerden önce, ne onlara içkin, ne de sadece bir «**ad**» ve şeylerden sonradır.

«Madde- Hareket özdeşliğine (Nesnelliğe) bağlı olarak ortaya çıkan Mekân/Zaman'ın Çelişkili Birliği'dir.» Gerçeklik'in bu şekilde anlaşılmaması halinde Subjectivisim'e saplanılır, a priori bir Gerçeklik kavrayışı edinilir. Gerçeklik daima ve kesinlikle Nesnelliğe bağlıdır, kendi başına, yalıtlanmış ve her şeyin yaratıcısı bir **«Özne»** değildir.

Nesnellik'ten Kantitatif olan, Gerçeklik'den Kalitatif olan algılanır ve tanınır. Her nicelik mutlaka belirli bir nitelikle bağlantılıdır. Kantite -Kalite bağında, Parça- Bütün ilişkisi izlenir. Kantite/Nicelik Parça ile mütekabiliyet (correspondance) gösterirken, Kalite/Nitelik daima bir Bütün (Whole) olarak ortadadır. Kantite, Parça olarak Sonsuz'dur, Kalite ise BİR Bütün olarak Sonlu'dur. İşte Tekil ile Sonlu'nun karıştırılması, kanımızca bundan kaynaklanmaktadır. Tekil'i Sonlu -ya da ölümcül- kabul ederken, akıllarda Kalite vardır. Ovsa, «Tekil değil, Finite bir Kalite olarak ölümcüldür, dağılmaya mahkumdur. Tekil, maddi öz ve Kantite olarak, kalıcıdır.» Diğer bir anlatımla ölen dağılan, Bütünlüğü bozulan Kalite'dir, Kantite değil. Yani Kalite daima Sonlu'dur. Onu ortaya çıkartan Kantitatif Nesnellik (Madde -Hareket, Değişim Özdeşliği) Sonsuz'dur. Dolayısıyladır ki bir Kalite dağılırken, başka Kalite(ler) ortaya çıkar, Kalite dağıldı diye Değişim durmaz, ortadan kalkmaz.

I. II. II. Düzenli Değişim'den Mekânsal Gelişime

Buraya kadar anlatılanları toparlarsak, öz KALICI olandır, tezahür ise bunun sonucu olarak ortaya çıkan DEĞİŞİM'dir, diyoruz. Her nesne Öz'ü Kozmik yapılanışı itibariyle maddi (Kalıcı), Tezahür'ü itibariyle hareketli (Değişimsel), içeriği itibariyle mekânsal (Dönüşümleri olan) ve Biçim'i itibariyle de zamansal (Gelişimsel)'dir. Her nesnenin biçimi (form) Gelişimsel, içeriği (content) Dönüşümsel'dir. Dolayısıyladır ki, Denge/İstikrar (Dönüşümler) ile Gelişim arasında zıtların çelişkili birliği vardır. Öte yandan, nasıl ki Tümel Genel değilse, Değişim de Gelişim değildir. Örneğimizdeki Kozmos, **«Kalıcı»** olandır, bunun tezahürü ise **«Değişim»**dir. Kozmos tekil: onun değişimi tümeldir. İstikrar/Denge[28] (Eşitlik değil; DEĞİŞİM KALICI İSE EŞİTLİK) Kozmos'un özel **«İçerik»**idir. **«Biçim»** ise bunun tarafından belirlenen genel Gelişme'dir. Kozmos'un Dengesel kendince istikrarlı bir Gelişim'i vardır. Şöyle söylersek, «Kozmik Değişim, Mekânsal Gelişim'i ortaya çıkartır.» Madde (Tekil), Hareket (Tümel), Mekân (Özel) ve Zaman (Genel), Infinity/Sonsuz(luk) (Nesnellik) Sonlu (Gerçeklik) halinde vardırlar. Biri diğerinden kopuk, yalıtlanmış olarak ele alınamaz. Çünkü hiçbir güç -ve kimse- örneğin bir canlının «Canını» (assuch) bir yana kendisini bir yana ayıramaz. Ya da inorganik bir yapının «Cansızlığını» bir yana, kendisini bir yana ayıramayız. Saf **«Can»** elde etmek isteyenler -bazı simyacılar/alşimistler- bunun olamayacağını deneyleriyle öğrenmelerine rağmen, o günlerde olduğu gibi bugün de -bilimadamları olarak- hâlâ **«Saf Ruh»** peşinde kitleleri koşturmaya çalışan Kilise'ye anlatamamış ve anlatamamaktadırlar. Bu bağlamda ünlü alşimist Paracel-

sus, özellikle anılmaya değer. Mezsaros, Paracelsus'un (1493 - 1541) önemini vurgular ve onun Goethe'yi etkilediğini belirtir.[29]

Saf can/ruh ve/veya Saf «İdèe»nin gerçek, nesnelerin ve maddenin, onu bir tezahürü olduğunu sanmak İdealizm ve Metafizik için vazgeçilmez axiomatic'dir. Öyle ki, bu görüşlerini kanıtlayabilmek uğruna, örneğin Malebranche (1638 - 1715) kendinden de ünlü olan bir kuramı(!) geliştirmişti.[30] Ona göre, örneğin Viyana kuşatması sırasında, savunma yapanlar, karşılarındaki Türkler'i **«transcendental/aşkın»** olarak görmüşlerdir. Nedir ki, savunucular tarafından atılan gülleler bir çok **«gerçek»** Türk'ün ölümüne yolaçmıştı. Bu nasıl olabilmişti? Çünkü eğer «gerçek» düşüncede idiyse, o zaman Viyanalılar attıkları güllelerle Türkler'i değil de kendi düşüncelerini mi öldürmüşlerdi. Saf «İdèe» görüşünü savunan Malebranche, bunu Tanrı'yla açıklamıştı. Ona göre Tanrı istediği zaman, nesnel şeyle öznel izlenimini «çakıştırmıyordu»!. Dolayısıyla da, Viyanalılar, Türkler'i öldürebilmişlerdi. Descartes ile Spinoza arasında yeralan Malebranche için Kozmos (tümel) Tanrı'nın içindeydi, Spinoza için-se, Tanrı Kozmos'un içindeydi. Üçü için de Tanrı vardı ve «İdèe»de onun eseriydi.

Saf «İdèe»nin gerçekliğini savunanların içine sürüklendikleri açmazlardan bolca örnek vermeye gerek yoktur. Burada vurgulanmak istenen, düşüncenin maddi ve nesnel bir temeli olduğudur, tersi değil. Aynı nedenle, kanımızca; «madde mi önce, bilinç mi önce?» tarzındaki bir soru da pseudo bir Ortaçağ dilemmasıdır. Madde ile bilinç'in, bu bağlamda, hiçbir «karşıtlığı» yoktur, olamaz. Bunun nedeni de «Bilinç»in maddenin değil insan(lar)ın «Pratik»inin bir ürünü olmasıdır. Yani madde ile bilinç (ruh, vicdan vb.) arasında değil, «Praxis ile Bilinç» arasında bir karşıtlık vardır. Beşeri Praxis ise, insanların nesnel, maddi ve hareketli varlığına bağlıdır. Ve işte ancak bunun aracılığıyla bilinç, maddeyle bağlantılıdır. Yoksa aralarında doğrudan bir «Zıtlık» yoktur. ('Hangisi daha önce var ve gerçek' anlamında.)

Açıklamalar, Tanımlar ve Notlar

13 F. Engels, **Dialectics of Nature**, Progress, 1974, ss. 214/215

14 Lenin, **Collected Works**, vol. 38. s. 360

15 **Hegel's Logic**, Translated by W. Wallace, Oxford Press, 1975, s. 34.

16 **Hegel's Logic**, s. 33

17 Istvan Meszaros ünlü çalışması **Marx's Theory of Allenation'da** (Merlin Press, 1971-75 ss. 195-200) Marx'ın «Realizm» kavrayışını incelemektedir. Meszaros nedense, Marx'ın sanat'da ne tür bir Realizm'i savunduğunu göstermekte ve/fakat bunu Marx'ın felsefede izlediği «Nesnel/Maddi» temele oturtamamaktadır. Özellikle mimesis kavramı üzerinde duran ve bunu önemseyen, ve beklenmedik tarzda öznel yargılara varan Meszaros'a bu hususta katılmadığımızı belirtmek gerekir.

18 Tümel ve Genel hakkındaki tartışmalara bir örnek, Lalande'nin ünlü Felsefe Sözlüğü'dür. Bkz. **Vocabulaire technique et critique de la Philosophie**, A. Lalande, PUF, 1956, ss. 378-380.

19 Aristo, **Politics**, 7. Kitap, 2. Bölüm.

20 Dr. Maurice Nikoll, **Living Time**, Londra. ch. Zikreden E.F. Schumacher, **A Guide**

for the Perplexed, Abacus, 1978, s. 44. Bu alıntının İngilizcesini koymakta da yarar var. «We do not grasp that we are invisible. We do not realise that we are in a world of invisible people. We do not understand that life, Before all other definitions of it, is a drama of thevisible and invisible.»

21 Ed. Robert Browning, **The Greek World, Classical, Byzantine and Modern**, Thames and Hudson, A.A. Long: **Greek Philosophy from Thales to Aristotle**, 1985, s. 101-110.

22 Theodor Oizerman, **Problems of the History of Philosophy**, Progress Pub. 1973, s. 188.

23 Marx, Kapital'in 3. bölümünde fenomenal biçimler ile şeylerin özleri birbirlerine tıpatıp uysalardı (coincide) tüm bilim gereksiz olurdu, diyor. Burada, görülebileceği üzere, «Öz ve Tezahür» arasında tıpatıp uyum olmadığı gösterilmiştir, aralarında uzlaşmaz çelişki bulunduğu değil. Ne var ki, SSCB'nde Öz ve Tezahür'ün birbirleriyle zıtların birliğini oluşturdukları görüşü yaygındır. Biz aralarında Özdeşlik olduğunu söylüyoruz. Ve Özdeşlik derken de onun «Birlik»ten farklı olduğunu vurguluyoruz. Bize göre, örneğin Madde ile Hareket arasında, Çelişkili bir Birlik değil, farklı bir Özdeşlik vardır. Zıtların Çelişkili Birliği ise, buna bağlı olarak ortaya çıkar.

24 Engels, **DN**, a.b.k. s. 70. «Aşikardır ki, madde hareketsiz düşünülemez.»

25 SSCB'nde yayınlanan Diyalektik ve Tarihsel Materyalizm'le ilgili tüm felsefe çalışmalarında Hareket'in en geniş anlamda Değişim olarak kavranılmış olduğu konusunda, Diyalektif Materyalizm'e kesin karşı çıkmış Batılı bilim adamlarından Gustav A. Wetter bile hemfikirdir. Wetter'e göre (Sovyet felsefesinde) «Hareket maddenin asli bir sıfatını (attribution) temsil eder, burada «hareket» terimi, en geniş anlamında olabilecek her çeşit değişim (change) olarak anlaşılmaktadır.» Bkz. **Dialectical Materrialesm, A Historical and Systematic Survey of Philosophy in the Soviet Union**, Gustav A. Wetter, Praeger, New York, 1958, s. 310 (NOT: Sözkonusu inceleme o yıllarda yayınlanmış en kapsamlı Marksizm - Leninizm eleştirilerinden biri, belki de birincisidir.)

26 Özne-siz Nesne (Subjectless object) ile Nesne-siz Özne (Objectless subject) konusunda I. Mèszaros, Marx'ın yabancılaşma nedeniyle Emeğin Nesne-siz özne, Sermaye'nin ise Özne-siz nesne halinde bulunduklarını defalarca vurguladığını belirtiyor. Ve ekliyor: «Daha önce gördüğümüz gibi, insanın 'özü' ya da 'doğası' öznenin **içinde** (a.ç) değil, onun **dışında** (a.ç) nesnelleşmiş ilişkilerindedir. Bu nedenledir ki, sözkonusu 'nesnesiz özne' gerçek ihtiyaçları olan doğal bir varlık olduğu için, sadece 'Fiziksel özne' olabilir.» Bkz. Mèzsaros, a.b.k. ss. 177/178.

27 «... Just as there is no motion without matter, so there is no matter without motion.» Hegel, Naturphilosophie parag: 261. Addendum. cf. DN. a.b.k. s. 245

28 Denge/İstikrar derken kastedilen, Equilibrium'dur. Bu sözcük Türkçe'ye Denge diye çevrildi. Ama Denge derken örneğin 'Balance' anlaşılmamalıdır. Örneğin bir tartıya konulan 5'er kiloluk iki ağırlığın oluşturduğu denge değil. Hele şu malum ve mahut Burjuva «Eşitlik» anlayışı hiç değil. Öte yandan Equilibrium durağanlık ile de karıştırılmamalıdır. Buradaki kullanımda Equilibrium Kozmik Mekân'daki dönüşümlere ve dönüşümlerdeki istikrarlılığa tekabül eder. Kastettiğimiz, herhangi bir yapının bir halden diğerine dönüşebilmesidir. (transformation).

29 Istvan Mèzaros, **Marx's Theory of Alienation**, Merlin Press, 1971/75, s. 260. Paracelsus'un Hayatı ve Görüşleriyle (Ethos) ilgili bir araştırmamız için bkz. SÜREÇ, Siyasal-Kültür Dergisi, cilt 1. sayı 3. 1980, ss. 52-61.

30 Malebranche'in bu sözde kuramı «Occasionalism ve Interference» başlığıyla bilinir. Buna göre Tanrı istediği (için) zaman, nesnel şeyle öznel izlenim çakışırlar. Eski Grek tiyatrosundaki «Tanrı makinası» gibi bir anlayıştır bu. Sıkışık durumda müdahale ederek sorunu çözen bir Tanrı!

SANSASYON VE MAGAZİN HABERCİLİĞİ HALKIMIZI SİNDİRME TALİMLERİ

Ali Özdoğu

12 Eylül sonu yayımlama şansı bulan bazı yayın organları son yıllarda garip bir yayıncılık anlayışını pompalama işini üstlendi. Bu anlayış giderek yaygınlaştırılıyor. Haftalık ve günlük basın sansasyon ve kızıştırma yarışında Batı'lı anlayış ve ölçüleri çok geride bıraktı.

İzleyebildiğimiz kadarıyla basın yayın faaliyetlerinde dünyada iki tür habercilik anlayışı var: 1) Batı'daki kapitalist emperyalist sistemin habercilik anlayışı. 2) Doğu'daki sosyalist sistemin habercilik anlayışı. Bu arada iki sisteme belli ölçülerde bağımlı «üçüncü dünya» ülkelerindeki habercilik anlayışı da bir o yana, bir bu yana meyleden bir habercilik anlayışını sergiliyor.

Kapitalist Batı, sistemin doğası gereği, insanı güdümleyip şartlandıran bir basın yayın anlayışını büyük bir ustalıkla kullanıyor. Sinema, TV, spor, kültür, moda, politika vd. alanlarda bunun örnekleri yansıyor. «Çağdaş ileri kapitalist ülkelerde bir pazar meta'ına dönüşmüş olan kültürel araçlar, pazarın öteki araçları gibi «tüketilmektedir» ve bu toplumlar gittikçe daha çok belirginleşen bir süreç içinde «kültürel üreten» toplumlar olmaktan çıkıp «kültür tüketen» toplumlara dönüşmektedir. Başka değişle, nicelikçe iyice büyüyen kültürel meta, pazar ekonomisine ek ve kârlı bir boyut olarak eklenirken, «kültürün» niteliğinde ve içeriğinde belirgin değişmeler olmuştur. Söz konusu toplumların egemen sınıfları, kültürün içinden, kendi düzenlerinin aşılmasını destekleyecek bütün karşı unsurları ayıklayıp çıkarmaktadırlar. Yerleşik düzenin yanında yer alan gerici-tutucu kültürün karşısında olumlu anlamda bir karşı - kültür koyma olanağı böylece engellenmek istenmektedir.»[1] Bunun en çarpıcı ve kötü örneklerini ülkemiz basın yayın faaliyetlerinde de görebiliriz.

Sistemin kurallarına göre faaliyet gösteren burjuva basını, yapılan işbölümünde, «ilerici» ya da «gerici» bir hattı tutmuştur. İç ve dış gerici ittifakın yanında tercihini yapan gerici-tutucu basın yayın faaliyetleri hakkında uzun boylu söylenecek şey yoktur. Fakat sözde ilerici, demokrat, liberal, sol, devrimci demokrat çağrışımı yapan yayınları, ayrı bir kategoride eleştirmek zorundayız. Sağlı «sol»lu «gazetelerin halkı oyalamak için sansasyonu öne çıkardıkları, piyango bayiine dönüştükleri, yer yer usta pazarlama şirketlerine taş çıkart-

tıkları, tüm manşeti cinsel alandan besledikleri bir ülkede, basının ister istemez egemen çevrelerin yanında ve arkasında yer aldığını söylemek bilgiçlik sayılmamalı. Zaten bu nitelikli bir basın kitlelere çıkarlarını göstermeyecektir.»[2] Bu türden bir günlük ya da haftalık bir yayın organından başkasını bekleyen de yoktur. Hiç bir yayın organı kendisini besleyen maddi ve manevi kaynağı tehlikeye sokacak bir yayın faaliyetinde bulunmaz.

Ülkemizin geçirdiği siyasal ve ekonomik bunalım beraberinde çok yönlü çürümeyi de hızla tırmandırıyor. İlerici bir yayın organının görevi, bu ortamda sağlam olan ne varsa ona sahip çıkmak, hakim gerici ittifakın karşısında ilerici, demokrat, yurtsever güçlerin birlikteliğine çalışmak, kitlelerin bilinçlenip örgütlenmesine çalışmak olmalıdır. Örgütsel güvencelerin oluşmasına hiç bir katkısı olmayan sansasyon ve kızıştırma haberciliği, son tahlilde hakim gericiliğin işini kolaylaştıran bir işleve dönüşebilir. Maddi ve manevi çürümeyi olağanmış gibi gösterebilir.

Çünkü, ilerici olmanın vazgeçilmez ilkesi: 1) Sistemin mantığını doğru, açık, anlaşılır bir dil ve üslupla kitlelere açıklamak, 2) Teşhis ve teşhir görevini yerine getirmek, 3) Sistemin politik açığa vurmalarla ne olup olmadığı anlatılırken bunun (işsizlik, pahalılık, yağma, yolsuzluk, ahlakî çöküntü vb.) nedenlerinin ayrıntılı açıklamak ve ayrıca nasıl aşılacağını bilince çıkarmak olarak açıklanabilir.

Bunlar bütünlükle yapılmadığında, sansasyon haberciliği ile kitlelere bilinç taşınmadığı ortadadır. Emekçi halkımızın içine girmeyen bunu bilmez. Halkımız büyük sezgisiyle sistemin ne menem şey olduğunu kendi yaşamıyla bilmektedir. Rüşvet, yağma, yolsuzluk ve ahlâkî çöküntü örnekleri günlük hayatımızın bir parçasıdır. Bunu görmeyen masa başı adamı artık kalmadı.

İlerici bir yayımcılık anlayışı, sorumlulukla girebilmesi gereken her yere girmeli ve işlevini yerine getirebilmelidir. Sansasyon, kızıştırma, konuyu magazinleştirmek biçimindeki tek yanlı habercilik anlayışı, elbette bir orijinalite yaratır, tirajın artmasını sağlar, nisbeten de bilgilendirme görevini yerine getirebilir. Bu yoldaki başarılı girişimleri nereden gelirse gelsin desteklemek bir görevdir. Ama konu ilericilik alanına girince, bu yoldaki «star»lardan U. Mumcu ile D. Perinçek'lere bu türden «başarılar» yanında münasip şeyler de söylenecektir.

Devrimcilerin politik açığa vurma eylemleri, ajitasyon - propaganda - örgütleme ilkelerine dayanır. Örgütleme amacı olmayan, bilinç taşımayan ajitasyon ve propaganda silahı işlemez. Elbette yukarıda anılanların işçi ve emekçi halkımızı örgütlemek gibi bir sorunları (sorumlulukları) yoktur. Ayrıca, onlardan bunu bekleyen bir devrimci de yoktur. Gene ayrıca bu türden «başarılı» basın yayın örnekleri sergileyenlerin işleri de zaten budur.

Dünyanın ister Batı'sında ister Doğu'sunda olsun istihbaratın vazgeçilmez üç temel unsuru vardır: 1) Haber, 2) Kaynağı, 3) De-

ğerlendirme (laboratuar). Değerlendirme yapan kurmay heyetlerinin donatımı açısından ülkemiz yoksul sayılır. CİA ve MOSSAD gibi örgütlenmeler ise şahane donatımlara sahiptir. Abartmadan ya da küçümsemeden söylemek zorundayız...

Kendisini ve elindeki yayın organını bu türden işlere angaje gören ve bu araçla amacını gerçekleştirmeye çalışan yayın anlayışı, gerekli değerlendirmeyi yapabilecek düzeyde donatımlı değilse, karşısına aldığı güçlerle hesaplaşamaz. Hesaplaşma tarihsel ilerleyişin hızını kesmeye aday kapitalist emperyalist gerici ittifak ile onunla çelişkisi olan büyük bir kesim arasındadır. Bu da asgari örgütlenmeyi gerektirir. Ama ülkemizde «at izi it izine karıştığı»ndan ve de «köpeksiz köyde değneksiz dolaşıldığı»ndan bir İSP'nin görevi olan politik açığa vurma eylemleri ne yazık, çok «yetenekli» kimselerin üzerinde kalmıştır. Onlar da «herkes sakız çiğner ama Kürt kızı ballandırır» misali konuyu meşreplerince ele alıyor.

Basın yayın faaliyetleri arasında bazı görevliler de halkımızın ne kadar korkak, sindirilmiş, direnme, soru sorma, hak arama özelliklerini yitirmiş, neredeyse tavuk misali her horozun önünde sünmüş bir sürü gibi olduğunu kanıtlamaya(!) çalışıyor. Nazi elbiseli biri güpegündüz en işlek caddelerde kimlik kontrolu talimleri yapıyor, yapabiliyor. Siyah pardesülü biri ise elindeki megafonla halkı ayağa kaldırıyor, çöktürüyor, arama tarama yapabiliyor...

En büyük özgürlük içinde sindirme talimleri yaptıran «Nokta» ve benzerlerinin habercilik anlayışı ve amacı da halkın ne kadar sinmiş, şartlanmış ve korkmuş olduğunu bir kez daha beyinlere yerleştirirken, bir amacı da «demokrasi» aşkına bu görüntüyü değiştirmekmiş (!)

Bir zamanların Orgenarali Faik Türün'de halkımızı sindirmek için İstanbul şehrini ev ev aramaya kalkışmadı mı? 12 Mart ve 12 Eylül süresince, radyo, TV basın ve yayın faaliyetleriyle «anarşist, terörist, bölücü» edebiyatıyla, faşizme itaat edecek bir kitle tabanı yaratılması için uluslararası tekelci sermayenin yüzlerce yıllık deneyleriyle elde ettiği yöntemler ülkemizde de uygulanmadı mı? Evet bunların hepsi denendi; ama halkımızın «suskunluğu, korkaklığı, sinmişliği» iddiası yalnızca bilinçli ve kuyruklu birer yalandan ibarettir.

Sindirme talimleri yaptıranlara elde ettikleri görüntülerin tam tersini göstermek de mümkün. Sosyal mücadele tarihimiz bunun en görkemli örnekleriyle doludur. Ayrıca Anadolu halkının tarihine müracaatla, kitlesel katliamları, savaşları, işgalleri yıkımları örnekleyerek birer araştırma bile yapılabilir. Bunların insanımız üzerinde oluşturduğu etkileri bilimsel açıdan incelemek sonuçlarını açıklamak da mümkün.

Niyetimiz üzüm mü yemek, yoksa bağcıyı mı dövmektir? Öncelikle bunun bilinmesinde yarar vardır. Halkımıza talim yaptıranların niyeti hakim gerici ittifakın diktatörlüğünü iyice perçinlemeye yöneliktir. Aklı başında bir demokrat (baylarımızı bu katagoriye so-

kalım (!)) gerçekten demokratik direnme, hak arama, faşizan baskı ve terör uygulamalarını giderme, gibi burjuva demokrasilerinin en basit mücadele araçlarını harekete geçirmekten yana ise, sağlı «sol» lu toplumca birlikte yaratılan kötü görüntülerin aşılmasına yönelik bir habercilik anlayışını sergilemek zorundadır. Yok bunu yapmayıp, sansasyon, orijinalite, tiraj yarışı gibi sevdalara kapılanılacaksa, bu, işi daha kötü anlayışlara vardırabilir.

En baskıcı dönemlerde bile işçi ve emekçi halkların kendilerini sürü yerine koyan anlayışlara karşı direnme gücü vardır. Bu gücü yeterince görebilenler, halkımızın hiç de suskun ve itaatkâr olmadığını bilirler. Ezilen, horlanan ve sömürülen bütün halklar gibi, bütün değerleri yaratan bizim halkımız da, kendisini örgütleyebilecek bir işareti ve yeteneği bulduğunda harikalar yaratacaktır; yaratmıştır. Yeterki halkımızı örgütleyebilecek kadrolar ortaya çıksın, halk bütün gücünü ortaya koymaktan geri durmayacaktır. Hem de, yat deyince yatan, kalk deyince kalkan, itaat eden, din ve tarikat ağında harcanan, burjuva partilerinin, sendika patronlarının parselasyonunda bocalayan, hattâ en olumsuz işlere bulaştırılmak istenen o halk, «aydın»ların asla tanıyamadığı o halk! Kapitalist emperyalizmin bir türlü teslim alamadığı, özveri ve sağduyusunu bulandıramadığı bizim halkımız...

12 Mart ve 12 Eylül'de baskı ve teröre başvuran uluslararası tekelci sermaye güçlerinin estirdiği havaya uygun adımlarla katılan bazı «aydın»lar, kendi kusurlarını gizleyebilmek için «gerekçe» arıyorsa, emekçi halkımızdan önce, projektörü kendine yöneltmelidir.

Emekçi halkımız örsle çekiç arasında cehennem hayatı yaşarken bir çıkış yolu arıyor. Baylar siz neler yapıyorsunuz!? Bir zamanlar korkunun, dönekliğin, eyyamcılığın teorisini abideleştirmek için Brecht'e, Galileu'ye başvurup kendi suçluluğuna alet etmeye kalkan «aydın»lar faşizmin çizmelerini parlatmak zenaatından buralara geldi...

Günümüzde ilericilik, demokratlık adına yapılan, yaptırılan bazı yayın faaliyetleri, şartların değişmesiyle (evet şartlar değişecektir) yarın mutlaka aşılacak, bu sefer yerini işlevsel olana bırakacaktır. Bundan asla şüphemiz yoktur. Ayrıca bizim halkımız da, bütün örtülü görüntülerine rağmen, kapitalist emperyalist yağmaya hizmet eden bir avuç çağdışı hizmetliyi, Filistin halkının siyonist emperyalizmi taşladığı gibi, tükürükle boğacak bir geleneğe sahiptir.

13 Şubat 1988

1 Sırrı Öztürk, **İlerici Yayıncılığımızın Sorumluluğu**, s. 13, Sorun Yn. 1985.
2 Age, s. 14

HALK ŞİİR'İ ÜZERİNE

Müşür Kaya Canpolat

Halk şiiri geleneksel şiirimizin ana okuludur. Okuma yazma bilmeyenin bile bitirdiği bir okul. Kırsal bölgelerde okulsuzluktan yakınanlar böyle bir ana okulun varlığını günümüze kadar nasıl sürdürdüğünü kavramakta güçlük çekecekler. Bir halkın tümü ile şiirsever olması için böyle bir ana kaynaktan, kuşaktan kuşağa, ortaklaşa beslenmiş olması gerekmez mi?

Kuşkusuz okur yazar olmayan insanlarımızın bile söyleyip yazacağı ve kolayca anlayabileceği hatta ezberleyebileceği bir dil ve biçimi koruyageldiği için bu denli yaygınlık kazanmıştır. Öyle ki duygusal ve coşkulu halkımız karşılıklı konuşmalarda bile halk şiirinin bilinen kalıplarını kullanabilecek bir düzeye ulaşmıştır. Resul Hamzatov Dağıstan halkının da böyle bir yeteneğe sahip olduğunu saptamıştır. Bu güne değin insanoğlu'nun şiirsel anlaşma biçiminden daha yücesini bulamadığı da bilinmelidir.

Ancak, Halk şiiri'de **öz** ve **biçimden** oluştuğuna göre aynı öz ve aynı biçimin günümüzde de tekrar edilerek ve bu ana okul'da yaratıcı bir gelişme yapılmayarak sürdürülmesinin olanaksızlığı ortaya çıkmıştır.

Halk şiirinin etkinliğini yitirmesi, halkımızın şiir'den kopmasını da birlikte getirmektedir.

Bu sonuçta «halk şiiri» yazdığını sananlar kadar şiire bu kapıdan girdiği halde yabancılaşan ozanların da payını anımsatmak yerinde olacaktır.

Halk şiirinin özde ve biçimde gelişmesine yardımcı olmak aynı zaman da şiirimizin geçmişi ile bağını sağlamlaştırmaya ve geleceğini zenginleştirmeye hizmet edecektir.

Usta ozanlarımız halk şiirinin dar kalıplarına yeni çağdaş özleri yerleştirebilecekleri gibi (Yunus, Karacaoğlan, Pirsultan Abdal nasıl evrensel özleri o dar kalıplara sığdırmışlarsa) Halk şiiri ile bağların koparılmadığının başka biçimlerini de yaratabileceklerdir.

Buna karşı özün biçimi belirleye belirleye «serbest» biçime ulaşıldığını, halk şiiri biçiminde şiir yazılmasının geçmişte kaldığını, yeni biçimle halkımıza şiiri sevdirmek gerektiğini iler sürmek, şiir sorunumuzu çözmeye yetmeyecektir.

Şiir geleneğimizi sürdürmenin çilesi çekilmelidir. Bu geleneğe bağlı şiirler ancak o zaman yazılabilir.

RESSAM
MEMEDOĞLU'NA

Yürü bire, Memedoğlu
Gayri biz de gider olduk
Resim yaptık, şiir yazdık
Belki, ondan, heder olduk.

Niçin seçti taşra - bizi
Niçin verdi şehir - kızı
Niçin sevdik - halkımızı
Yüzlerinde keder olduk.

Aklımızı hakka taktık
Gemileri çoktan yaktık
Dostluk nöbetini tuttuk
Kendimize yeter olduk.

Dağa tırmandı gözümüz
Azalır oldu sözümüz
Bir ateş aldı özümüz
Duman duman tüter olduk.

Müşür der ki bulduk izi
Bir duyursak sesimizi
Şiir yapsak resminizi
Hasretten de beter olduk.

Aralık 1985

M. Kaya Canpolat

* Bu şiir yazarının bilgisi dışında bir dergide yayımlanmıştır. Bu türden Şiirlerin yeri SORUN gibi yayın organları olması nedeniyle gereği yerine getirilmiştir.

KİTAPLAR

Bize gelenler:

□ HASAN HÜSEYİN KORKMAZGİL (SANATI - YAŞAMI), Mehmet Aydın, Hatiboğlu Yayınevi, s. 184, 2100 TL. Aralık 1987.

Kitap konuyla ilgilenenler açısından, ayrıntılı ve bulunmaz bir kaynak niteliğindedir. Yazar Mehmet Aydın titiz çalışmasıyla Hasan Hüseyin Korkmazgil hakkında derli toplu bir eser hazırlamıştır.

□ Hz. MUHAMMED VE İSLAM KÜLTÜRÜ, Auguste Bebel, Türkçeye Çeviren: Veysel Atayman, Süreç Yayıncılık, s. 140, 2700 TL. Ekim 1987.

Kitap İslâm'ın doğuşu ve yükselişi, İslâmiyetin gücünün Hz. Muhammed ve O'ndan sonra gelen Halifeler döneminde daha da Artması, İmparatorluğun dinsel, askerî ve vergi politikası düzenlemeleri, Devlet yönetimi ve yasama, Toplumsal gelişme, Adalet anlayışının gelişmesi ve hukuk kurumları, Bilimsel gelişme ve edebiyat, Arap kültürünün İspanya'da gelişimi ve Bitiş bölümlerinden oluşuyor.

□ BİR TARİH LABORATUARI BALKANLAR, William M. Sloane. Türkçeye Çeviren: Sibel Özbudun Süreç Yayıncılık, s. 232, 3000 TL. Eylül 1987.

Kitap Türkiye ve Avrupa politikası, Abdülhamit döneminde Türk yönetimi, Balkan halkları, Balkan milletleri, 1908 devrimi ve sonuçları, Balkan ittifakının oluşması, Son savaştaki milli özellikler. Altı devlet ve Balkan savaşları, Umutlar ve korkular bölümlerinden oluşuyor.

□ KANUNİ SULTAN SÜLEYMAN DEVRİNDE OSMANLI İMPARATORLUĞU'NUN YÖNETİMİ, Albert Howe Lybyer, Türkçeye Çeviren: Seçkin Cılızoğlu, Süreç Yayıncılık, s. 350, 4000 TL. Kasım 1987.

□ YOLUMUZ EKİM'İN YOLU ÖNCÜLERİN YOLUDUR, Mihail Gorbaçov Dönem Yayıncılık, s. 62, 1000 TL. Ocak 1988.

Kitap Mihail Gorbaçov'un Ekim Devrimi'nin 70. yıldönümü dolayısıyla Parti MK, Sovyetler Birliği ve Rusya Federal Sovyet Sosyalist Cumhuriyetleri Birleşik Kutlama Oturumu'nda sunduğu rapordan oluşmuştur.

□ PALMİRO TOGLİATTİ YAŞAMI - SAVAŞIMI, Marcella Ferrara - Maurizio Ferrara, Türkçeye Çeviren: Kerem Kurtgözü, Yarın Yayınları. s. 332, 3360 TL. Ocak 1988.

□ YENİ ŞİİR, Aylık Edebiyat Dergisi, Ankara, 400 TL.

Yeni Şiir Dergisinde Enver Gökçe, Hasan İzzettin Dinamo, Abdülkadir Paksoy, Mustafa Türker, Ozan Özgür, Metin Turan, Talip Apaydın, Gürsel Korat, Mehmet Aydın, Fehmi Eruçar Zeynep Su gibi imzalar yer alıyor.

HABERLER

□ Server Tanilli'nin AMAÇ Yayınları arasında çıkan «NASIL BİR DEMOKRASİ İSTİYORUZ» adlı kitabı DGM tarafından toplatıl-

dı. «Bölücülük» propagandası yatığı iddiasıyla elkonulan kitabın TCK'nun 142/3. maddesi gereğince yargılanacağı açıklandı. Tanilli'nin kitabı ilgi görmüş ve kısa sürede 2. baskısı gerçekleştirilmişti.

☐ YENİ DEMOKRASİ Dergisinin Ocak 1988 sayısı DGM tarafından toplatıldı. Dergideki «Her yenilgi zaferin habercisidir», «Tehlike çanları çalıyor» ve «Katliamlar ve öğrettikleri» başlıklı yazıların TCK'nu ihlâl ettiği bildirildi.

☐ Diyarbakır Askeri Cezaevi'ndeki siyasi tutuklular açlık grevine başladı. Bu eylemi desteklemek amacıyla Sağmacılar, Metris, Aydın, Eskişehir Malatya cezaevlerindeki öteki siyasi tutuklu ve hükümlüler de açlık grevi yapıyor. TAYAD ile İHD yetkilileri açlık grevinin gerekçesini: 1) Ziyaretlerde Türkçe bilmeyenlerin ana dılı olan Kürtçe konuşturulması, 2) Yurtdışında tedavi görmesi gereken tahliye olmuş siyasilere pasaport verilmesi, 3) İlerici yayınların serbestçe verilmesi, 4) Yayın organlarıyla yazışma engelinin kaldırılması, 5) Hasta olanlara bakılması, 6) Mektupların aksatılmadan teslim edilmesi gibi demokratik ve insani taleplerden oluşmaktadır.

Tutuklu aileleri ile bazı milletvekilleri de açlık grevine başlamış, konulan eylem gerek yurtiçinde gerekse yurtdışında yankı yapmıştır.

SORUN, hiç kimsenin haklı bir gerekçeye dayanmadan hayatını ortaya koyarak açlık grevi yapamayacağının, siyasi tutuklu ve mahkumlara karşı uygulanan keyfi baskıların sistemin bir parçası olduğunun bilincinde olarak uygulanan baskıları şiddetle kınamakta, demokratik ve insani talepleri desteklemektedir.

☐ SOL ve ONUR Yayınlarına ait 54 kitap Ankara Cumhuriyet Savcılığınca «incelenmek» üzere toplatıldı. 1980 öncesi baskıları yapılan, haklarında «hukuki» ve «cezai» bir takıntısı bulunmayan kitapların yeniden incelenmeye alınması düşündürücüdür. Marx, Engels, Lenin, Stalin ve öteki yazarların Marksist Klasikler arasına girmiş eserleri, ülkemiz ve benzeri geri kalmışlar dışında bütün ülkelerde serbestçe, hattâ ders kitabı olarak okutulmaktadır.

İlerici kitaba karşı girişilen demokrasidışı ve çok yönlü baskıların kırılması için toplumca duyarlı olmak, kitaba sahip çıkmak bütün namuslu insanların ödevleri arasındadır. İlerici kitap üreten, bu yolda ilerici siyasal kültürümüzün gelişmesine katkı yapan yayın kurumlarını yalnız bırakmayalım! Sağlı «sol»lu kuşatma politikalarına karşı birlikte mücadele edelim! SORUN.

☐ ÖNCÜ KİTABEVİ yayınları arasında 1980 öncesi yayımlanan, 2. Baskısı yapılan ve İstanbul Üniversitesi tarafından yardımcı ders kitabı olarak okutulan, Henri Lefebvrè'nin «Marx'ın Sosyolojisi» adlı kitabın, Cumhuriyet Kitap Kulübü'nden polisçe toplatıldığı öğrenildi.

SORUN'un 1. sayısında, «Didar Şensoy'un Ölümü Neleri Öğretiyor» adlı yazıda kendisinin «TAYAD üyesi» olduğu yolundaki ifade bilgilenme eksikliğinden yazılmıştır. İlgililer Didar Şensoy'un TAYAD üyesi olmadığını açıklıyorlar, düzeltiriz. SORUN.

Bizim seçtiklerimiz:

☐ LUMUMBA, Hıfzı Topuz, Yön Yayıncılık, s. 216 2100 TL. Kasım 1987.

Kitap «Kara Afrika'da işkenceyle öldürülen ilk Başbakan» ara başlığını taşıyor. Lumumba ülkesinin bağımsızlık, eğemenlik ve bütünlüğünü istemiş bir ulusal önderdir. Kısa yaşamı boyunca sömürgeciliğe, yeni sömürgeciliğe ve emperyalizmin her türlü baskı ve terörüne karşı dikilmiş, emperyalizmin ve onun uşağı rolünü üstlenen yerli uzantılarının işbirliği sonunda hayatını yitirmiştir.

Lumumba, haklı mücadelesinde katledilirken bütün halklara emperyalizmin sömürücü çirkin yüzünü bir kere daha göstermiştir. Onun acıklı sonuna bütün kapitalist dünya seyirci kalmıştır. «Üçüncü Dünya Ülkeleri»de bu katliamda etkili olamamışlardır. Dünya Sosyalist Sistemi'nin diplomatik protestoları ise o günkü güçler dengesinde Lumumba'nın katledilişini engelleyememiştir. Moskova'da adına açılan «Lumumba Enstitüsü» ezilen ve sömürülen halklara karşı işlenen suçlara karşı bir isyan anısı niteliğindedir.

«Lumumba bütün Kara Afrika'da bağımsızlık, egemenlik ve her türlü sömürgecilikle savaşın simgesi olmuştur. Yoktur böyle başka bir politikacı.

Tanımalıyız böyle bir insanı.»[1]

Yazar, Lumumba'nın öldürülüşünü, çocukluğu ve gençliğini, Kongo Ulusal Hareketi Lideri oluşunu, bağımsızlık mücadelelerini, Kasavubu ve Mobutu'nun darbelerini, Lumumba'nın kaçısı ve acılı sonunu ayrıntılı incelemiş. Ayrıca, Lumumba'nın yaşam fişi, Zaire'nin kimlik fişi ve resimler eklenmiş kitaba.

Lumumba adlı kitapta konu edilen yazılar daha önce yayımlanmış, fakat geçen zaman içinde konu yeniden ele alınmıştır. Yazar Hıfzı Topuz ile bu türden bir eseri yayın dizisine alan Yön Yayıncılık kutlamaya değer bir yayını gerçekleştirmişler.

Ülkemiz ilerici hareketleri ulusal, yöresel ve evrensel planlarda bazı bağımsızlık hareketlerini, ayrıca sosyal kurtuluş mücadelelerini yakından izlemektedir. Hıfzı Topuz'un kitabı bu açıdan da temel bir kaynak görevini yerine getiriyor. Afrika sosyal pratiğinden bir kesitin kitap olarak sunulması Türkiye'yi tanımaya, ülkeye özgün ve geçerli politikalar üretilmesine katkıda bulunacaktır. Ülkedeki ulusal ve sosyal kurtuluş mücadelelerinin bağımsız, özgün bir kimlik kazanması, dünya devrimci pratiğinde anılmaya değer bir senteze kavuşturulması, ilerici kesimin ihtiyaç duyduğu bir konudur. Lumumba'nın onurlu yaşamı ve mücadelesi öğretici niteliktedir.

Lumumba'nın sosyal pratiğinden çıkartılan dersler, bütün ezilen halkların elinde bir kılavuzdur. Türkiye solu asla bir Afrika ülkesi olmayan bastığı zemini, Lumumba'yı okuyarak daha yetkin öğrenecek düzeyde siyasi tecrübeye ve donatıma sahiptir. Bu zenginliği koruyalım...

1 Lumumba, Hıfzı Topuz, Yön Yn. s. 8

BAMBULAR ALTINDA YATAR L U M U M B A ...

«Sevgili karıcığım,
Benim için gözyaşı dökmeyin. Çok kahırlar çekmiş yurdumun,
özgürlüğü ve bağımsızlığı için ayağa kalkacağına inanıyorum.
Çok yaşa KONGO
Çok yaşa AFRİKA.»

PATRICE LUMUMBA

Sabaha ne kaldı şurda kuzum
Akca özlü yabanıl kara kuzum
Ne kaldı şuracıkta ışımasına günün Kongolum
Uçtu uçacak akca kuş
Bir kanatta sevinin öte ucu
Derken açtı açacak ala çiçek
Bir yağmurla yaşamlara
Nerdeyse tüm atlar
Akca atlar
Doru atlar
Al atlar
Yelelerine sarılmış
Akca özlü yabanıl kara insanlarla
Bir çığlıkla boşanacak doruklardan
Sürülecek orta yerine alanların
Kapkara ellerde güm-güm öten
Özgürlüğün tamtamları
Gülecek tüm çocuklar özgürce
Gülecek cimcimecik gözleriyle
Açlıktan çok uzak tok karınlarıyla
LUMUMBA'nın LUMUMBA'ları

ÖNCÜ

SORUN'a ABONE ÇAĞRISI

İlerici okur arkadaş!

İlerici yayın organları, hakim gerici ittifakın çok yönlü baskısı altındadır. Sistemin doğasından kaynaklanan bu durumun aşılması gerekiyor. Olmayan demokrasimizin koruyuculuğundan yoksun bulunan ilerici yayın organlarının tek güvencesi, ilkeleri, tarihsel iyimserliği ve tükenmeyen dayanışmasını esirgemeyen okurların varlığıdır.

Okur ve yayın ilişkisinin geliştirilmesi, canlı ve yaratıcı diyaloğun zenginleştirilmesi dışında hiç bir umarı olmayan ilerici yayın organları, zaten özveriden başka bir şey olmayan varlıklarını, bu şartlarda sürdürmek ve korumak durumundadır. Bunun kavgasını veriyorlar.

Başta «hukuki» ve «cezai» baskı ve tehditler olmak üzere sözde görünmeyen fiili baskılar da bütün haşmetiyle yürürlüktedir. Bunun yanısıra sağlı «sol»lu kuşatma politikaları da işbaşındadır. Bu politikaların kırılıp aşılması yayın organlarının gücünü aşan bir ku-

rumlaşmanın görevidir. Bu türden bir kurumlaşmanın güvencesinden ise toplumca mahrum bulunuyoruz.

Sağlı «sol»lu kuşatma politikalarının kırılıp aşılması mücadelesi yalnızca ve tek başına ilerici yayın organlarının özverisine bağlı değildir; olmamalıdır. İlerici okurun taraf olmadığı, bilinç ve iradesini yansıtmadığı, dayanışmasını yapmadığı bir ilerici yayıncılık anlayışı hiç bir zaman işlevsel olmayacaktır.

Elbette ilerici okur ile yayın arasında işleyen bir mekanizmanın oluşturulması, yayın kurumlaşmasını ortaya koyanların kimliğine, ilkesel yönelişinin doğru ve bilimsel oluşuna, hakikati yansıtmasına, savaşkanlığına, inisiyatif kullanma yeteneğine, örgütleme becerisine, etkileme gücüne, bilinç ve kararlılık donanımına, kadrolarının yetkinliğine, ilerici harekete yaptığı olumlu katkıya ve öteki etkenlere bağlıdır...

Ülkemiz solunun kronik hastalığının sürdürülmesini bilinçle isteyenlerin çıkarı, «örgütler anarşisi»ni sağlayan organların yaygınlastırılmasına yöneliktir. İlerici siyasal kültürümüzün geliştirilmesi, farklı disiplinlere bağlı kadrolar arasındaki diyaloğun oluşturulması, sorunlarımızın sorumluca tartışılıp çözümler aranmasına yönelik yayın organlarının oluşması, birilerinin haklı olarak korkulu düşü olacaktır.

Birer tekke ya da fraksiyon olmayan bağımsız yayın organlarının ille de bu türden tanımlanmaya zorlanması anlaşılır bir hesap ve taktiğin ürünüdür. SORUN bu oyunun dışında bir yayın anlayışına sahiptir. İlerici yayın organlarının önündeki çok yönlü barikatların temizlenmesi, bütün namuslu insanların, ilerici kadroların görevidir.

Geleceğini, inanç ve onurunu Birlikte olmaya adayan her ilerici adım kösteklenmek istenirken, elbette ve haklı olarak her ilerici ses ulaşması gereken yere ve birime gitmenin yol, yöntem ve araçlarını harekete geçirmeyi düşünecektir.

SORUN'u mevcut burjuva dağıtım ağı dağıtmıyor. Oysa bu ağı kullanmayı çok isterdik; ama önü kapalıdır. Sol'un ise dağıtım ağı yoktur. Parti'si olmayan Sol'un dağıtım ağı olur mu? Birer ticari kuruluş bile olmayan ilerici çağrışımlı «dağıtım» birimleri ise sistemin gerektirdiği donanım ve ilkeselliklerden çok uzaktadır.

SORUN bu manzaranın bilincinde olarak konuyu daha 1. sayısında gündeme getirdi ve kendi dağıtımını üstlenerek başkalarının güvencesinde yola çıkılamayacağını vurguladı. Kendi öznel tercihlerini SORUN'un üzerine gölgelemeye aday olan «dağıtım» birimlerinin geçmişte ve günümüzdeki tutumu zihinlerden silinmedi.

SORUN bu sayısından başlayarak bir «Abone Çağrısı» yapıyor:

İlerici okur arkadaş!

Eğer **doğru buluyorsanız,** SORUN'un okunması, okutulması, dağıtılması, daha nitelikli bir içeriğe kavuşması, kısaca işlevsel olması için rol üstleniniz!

Okurlarımızın abone katkılarını bekleyeceğiz.

Sırrı Öztürk

İLERİCİ
YAYINCILIĞIMIZIN
SORUMLULUĞU

Mihail Gorbaçov

**SBKP MK 27. KONGRE
SİYASAL RAPORU**

Sırrı Öztürk

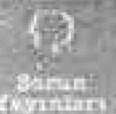
Demokrasi Mücadelesi
Sendikal - Siyasal Birlik

PARTİLEŞME
SORUNU
I

Boris Krasulin

**SİLAHSIZLANMA
VE
SOSYALİZM**

Sırrı Öztürk

PARTİLEŞME
SORUNU
II

İSP'NİN OLUŞTURULMASI
M. ALİ AYBAR VE UĞUR MUMCU'NUN
SOSYALİZM ANLAYIŞLARININ ELEŞTİRİSİ
OKUR ELEŞTİRİLERİ SORULAR VE CEVAPLAR

Vadim Zagladin

**ULUSLARARASI
GENEL
GÜVENLİK**

Sorun Yayınları

Yeni Dizi:
- ☐ ERICH FROMM'UN VE YENİ FREUDÇULUĞUN ELEŞTİRİSİ 1200
  V.İ. Dobrenkov
- ☐ İLERİCİ YAYINCILIĞIMIZIN SORUMLULUĞU 1200
  Sırrı Öztürk
- ☐ FELSEFE TARİHİ İlk Çağ I. Cilt 1200
  Tuncer Tuğcu
- ☐ PARTİLEŞME SORUNU I 1400
  Demokrasi Mücadelesi, Sendikal Siyasal Birlik
  Sırrı Öztürk
- ☐ EĞİTİM ÜZERİNE 1800
  V. Suhomlinski
- ☐ EMPERYALİZMİN FELSEFESİ PRAGMATİZM 2000
  Harry K. Wells
- ☐ PARTİLEŞME SORUNU II 1800
  İSP'nin Oluşturulması, M.A. Aybar ve U. Mumcu'nun Sosyalizm Anlayışlarının Eleştirisi, Okur Eleştirileri, Sorular ve Cevaplar
  Sırrı Öztürk
- ☐ ULUSLARARASI GENEL GÜVENLİK 900
  Vadim Zagladin
- ☐ ÇOCUK EĞİTİMİ 1400
  Anton Makarenko
- ☐ SBKP MK 27. KONGRE SİYASAL RAPORU 1400
  Mihail Gorbaçov
- ☐ SİLAHSIZLANMA VE SOSYALİZM 1200
  Boris Krasulin
- ☐ SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ: 1 1000
- ☐ SORUN BİRLİKTE KİTAP DİZİSİ: 2 1000
- ☐ SORUN BİRLİKTE SOSYALİST DERGİ: 1/3 1000

Mevcudu Olanlar:
- ☐ SENDİKALAR VE SOSYALİZM 650
  Henri Krasucki
- ☐ SENDİKALAR VE SINIF SAVAŞIMI 650
  Henri Krasucki
- ☐ İŞÇİ SINIFI SENDİKALAR VE 15-16 HAZİRAN 6500
  Olaylar-Nedenleri-Davalar-Belgeler-Anılar-Yorumlar
  Sırrı Öztürk
- ☐ OPORTÜNİZM YARGILANIYOR 1400
  Sırrı Öztürk
- ☐ İŞÇİ SINIFI HAREKETİ ÜZERİNE 1400
  Georgi Dimitrov
- ☐ SOVYET ORDUSU 2700
  Sovyet Savaş Tarihi-Askerlik Bilimi-Doktrini-Sanatı-Stratejisi
  S.S. Lototski Başkanlığında Bilim Kurulu
- ☐ KÜBA KOMÜNİST PARTİSİ I. KONGRESİ ANA RAPOR VE KÜBA CUMHURİYETİ ANAYASASI 2500
  Granma Dergisi Yazı Kurulu
- ☐ TARİHİN MANTIĞI 650
  Sosyalizme Geçişin Kaçınılmazlığı ve geçiş Döneminin Temel Özellikleri Üzerine
  Viktor Neznanov (Beraat etti)
- ☐ SOVYET-ÇİN İLİŞKİLERİ 450
  Altmışlarda Neler Oldu?
  Oleg İvanov
- ☐ LENİN'İN BÜTÜN DÜNYA KADINLARINA VASİYETLERİ 650
  Clara Zetkin (Beraat etti)
- ☐ SOSYALİZM VE HÜMANİZM 1700
  S.İ. Popov
- ☐ YEDİ KURŞUNUN ÖLDÜREMEDİĞİ DEV 1100
  Nina Andonova

Sorun Yayınları: Babıali Cad. Bozkurt Han No: 6/2 K.1 Cağaloğlu/İst.
Tlf: 527 45 38

KDV Dahil 1000 Lira